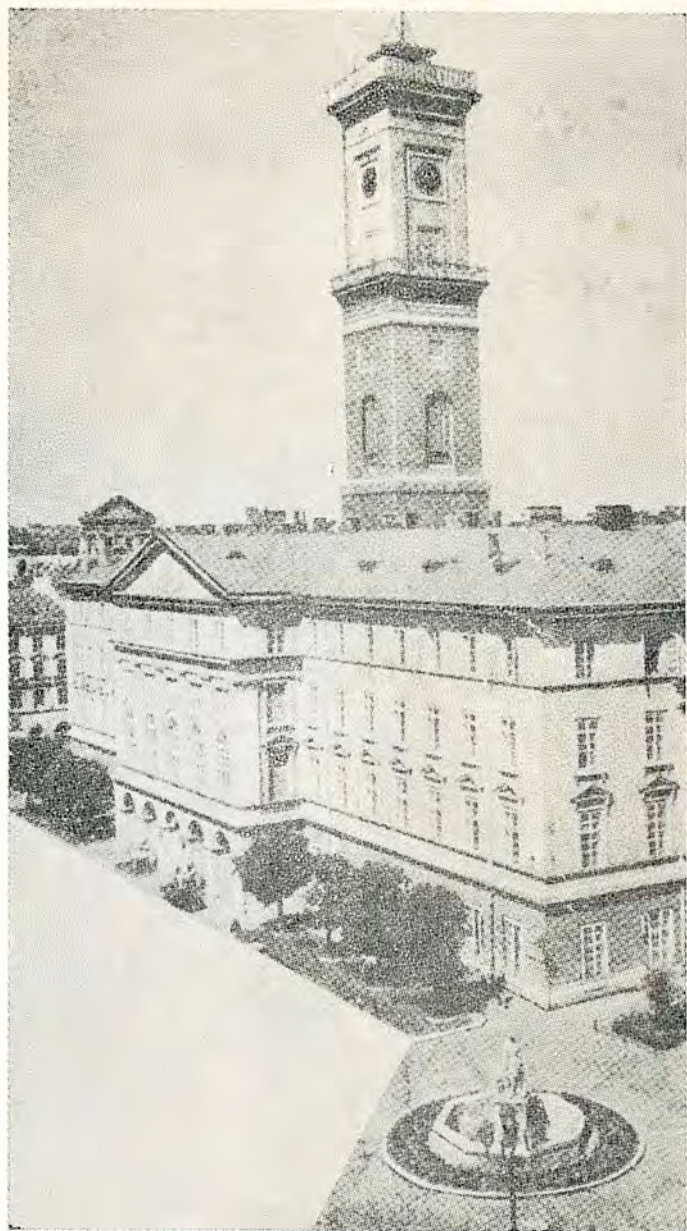

АЛЬМАНАХ

„ГОМІН УКРАЇНИ”
НА 1981 РІК

У Н/4

А Л Ь М А Н А Х
„ГОМОНУ УКРАЇНИ”
1981

Inv: 3924

БІБЛІОТЕКА ВИДАВНИЦТВА „ГОМІН УКРАЇНИ”

Ч. 52

LIBRARY OF “HOMIN UKRAINY” PUBLISHING CO. LTD.

№ 52

Зредагував Василь Дідюк

Edited by Wasyl Didiuk

Copyright

Всі права застережені

Published and printed by
„Homin Ukrainy” (Ukrainian Echo) Publishing Co. Ltd.
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

АЛЪМАНАХ

„ГОМОНУ УКРАЇНИ“

НА РІК

1981

У 40-РІЧЧЯ

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

В 1941 Р.

Накладом і друком Видавничої Спілки „Гомін України”
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

A L M A N A C

of

„HOMIN UKRAINY“

1981

COMMEMORATING
THE 40th ANNIVERSARY
OF THE RENEWAL OF UKRAINIAN INDEPENDENCE
IN 1941

Будинок „Просвіта” у Львові, де проголошено Акт 30 червня 1941 р.

Счень - January

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 Ч	Боніфатія, мч.	НАЙМЕН. ХР. БАС. ВЕЛ. Сильвестра, папи Малахії, пр., Гордія
2 20 П	Ігнатія священикомученика	
3 21 С	Юліани, мч.	
4 22 Н	НЕД. ОТЦІВ, перед Різдвом	ПЕРЕД ПРОСВІЩЕННЯМ Навечір'я Богоявлення БОГОЯВЛЕННЯ ГОСП. Собор Ів. Хрестителя Юрія, Омеляна, Домніки Полієвкта, мч. Григорія з Нісси, Домет.
5 23 П	10 мучеників у креті	
6 24 В	Навечір'я Різдва, Євгенії	
7 25 С	РІЗДВО ХРИСТОВЕ	
8 26 Ч	Собор Пресв. Богородиці	
9 27 П	Степана, первомуч.	Н. ПО ПРОСВ. † Теодосія Тетяни, мч. Єрмила і Стртоніка, мч. Отців із Синаю і Раїфи Павла і Івана, пр. Поклін оковам Ап. Петра † Антонія Вел., пр.
10 28 С	Мучеників у Нікомидії	
11 29 Н	НЕДІЛЯ по РІЗДВІ	
12 30 П	Анісії, мч., Зотіка, пр.	
13 31 В	Меланії Римлянки, пр.	
14 1 С	НАЙМЕН. ХР., Василя В.	
15 2 Ч	Сильвестра, папи рим.	
16 3 П	Малахії, прор., Гордія, мч.	
17 4 С	Собор 70 Апостолів	
18 5 Н	ПЕРЕД ПРОСВ. Навечір'я	30 після ЗШЕСТЯ, Атана. Макарія з Єгипту, пр. † Євтимія Великого, пр. Максима, ісп., Неофіта Тимотея, ап., Анастасія Климентя. свщ. Ксені Римлянки, пр.
19 6 П	БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЕ	
20 7 В	Собор Івана Хрестителя	
21 8 С	Юрія, Омеляна, Дом. пр.	
22 9 Ч	Полієвкта, мч.	
23 10 П	Григорія з Нісси, Дометіяна	31 після ЗШЕСТЯ † Григ. Ксенофонта і Марії, пр. † Перен. мощів Івана Зол. Єфрема із Сирії, пр. Перен. мощів Ігнатія Бого. Трьох Святителів Кира й Івана, чуд.
24 11 С	† Теодосія Вел., пр.	
25 12 Н	ПО ПРОСВІЩЕННІ, Тетяни	
26 13 П	Єрмила і Стратоніка, мч.	
27 14 В	Отців із Синаю і Раїфи, Ніни	
28 15 С	Павла і Івана, пр.	
29 16 Ч	Поклін оковам Ап. Петра	
30 17 П	† Антонія Вел., пр.	
31 18 С	Атанасія і Кирила Олекс.	

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1909 * Степан Бандера, голова Проводу ОУН 1940-1959
1. 1919 Закон УНР про Автокефалію УПЦеркви
3. 1918 Українська Національна Рада схвалила постанову про з'єднання ЗУНР із УНРеспублікою у Києві
5. 1585 У Львові закладено Ставропігійське Братство
5. 1935 З рук НКВД згинув поет Олекса Влизько
6. 1846 У Києві засновано Кирило-Методіївське Братство
6. 1918 Засновано Держ. Банк УНР, перші укр. гроші (гривні)
7. 1918 У Києві почався Всеукр. Правосл. Церковний Собор
8. 1953 † актор і режисер Володимир Блавацький
10. 1946 Нікіта Хрущов розпочав „Велику бльокаду УПА” при допомозі 585,000 ЧА і НКВД
11. 1647 † митр. Петро Могила, ректор Київської Академії
13. 1906 Перший укр. щоденник у Києві „Громадська Думка”
14. 1649 Тріюмфальний в'їзд геть. Б. Хмельницького до Києва
14. 1880 появився у Львові укр. щоденний часопис „Діло”
15. 1941 Большевицький суд над 59 членами ОУН у Львові
17. 1869 * маляр Іван Труш
17. 1921 відкриття Українського Вільного Університету у Відні
18. 1957 † археолог, антрополог, етнолог Вадим Щербаківський
19. 1939 † поет Михайло Драї-Хмара
20. 1897 * поет і есеїст Євген Маланюк
21. 1803 † останній гетьман України Кирило Розумовський
21. 1919 Закарпатські українці рішили приєднатися до УНР
22. 1918 Прогол. самостійности України IV-им Універсалом
22. 1919 Проголошення соборности України і початок Конгресу Трудового Народу України
23. 1921 Большевики вбили композитора М. Леонтовича
23. 1667 Андрусівським договором Польща і Москва поділили між собою Україну (Правобережжя і Лівобережжя)
24. 1918 Закон УНР про автономію для нац. меншостей
25. 1942 † мово- і сходознавець Агатангел Кримський
27. 1860 вийшов друком „Кобзар” Тараса Шевченка
28. 1919 Труд. Конгрес прийняв Тимчасову конституцію УНР
- 28-3. 2. 1929 I. Конгрес Українських Націоналістів у Відні, на якому створено ОУН під пров. полк. Є. Коновальця
29. 1918 бій під Крутами
30. 1111 великий похід українських князів на половців
31. 1918 † світової слави рентгенолог проф. І. Пулюй
- 1949 загинув полк. О. Гасин-„Лицар”, шеф Гол. Штабу УПА

Лютий - February

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ж. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 Н	31 після ЗШЕСТЯ, Макарія	32 після ЗШЕСТЯ, Триф.
2 20 П	† Євтимія Вел., пр.	Стрітєння Господне
3 21 В	Максима, ісп., Неофіта, мч.	Симеона й Анни, прор.
4 22 С	Тимотея, ап., Анаст прмч.	Ісидора, пр.
5 23 Ч	Климентя, свщ., Агатангела	Агафії, мч.
6 24 П	Ксені Римлянки, пр.	Вукола, пр.
7 25 С	† Григорія Богослова	Партенія, пр.
8 26 Н	32 після ЗШЕСТЯ, Ксеноф.	Н. про МИТ. І ФАРИСЕЯ
9 27 П	† Перен. мощів Івана Золот.	Никифора, мч.
10 28 В	Єфрема із Сирії, пр.	Харалампія, мч.
11 29 С	Перен. мощів Ігнатія Бого.	Власія, свщ.
12 30 Ч	Трьох Святителів	Мелетія з Антіохії, свт.
13 31 П	Кира й Івана, чуд.	Мартиніяна, пр.
14 1 С	Трифона, мч.	† Кирила, ап. Слов'ян
15 2 Н	Про МИТ. І ФАР., Стрітен.	Н. про БЛУДН. СИНА
16 3 П	Симеона й Анни, прор.	Памфила і Порфірія, мч.
17 4 В	Ісидора, пр.	Теодора Тирона, вмч.
18 5 С	Агафії, мч.	Льва папи Рим.
19 6 Ч	Вукола, пр.	Архипа, ап.
20 7 П	Партенія, пр.	Льва Катанського, свт.
21 8 С	Теодора Тирона, вмч.	Тимотея, пр., Євстахія
22 9 Н	про БЛУДНОГО СИНА,	Н. М'ЯСОПУСНА
23 10 П	Харалампія, мч.	Полікарпа із Смирни, св.
24 11 В	Власія, свщ.	† 1 і 2 Найд. Гол. Ів. Хр.
25 12 С	Мелетія з Антіохії, свт.	Тарасія, свт.
26 13 Ч	Мартиніяна, пр.	Порфірія з Газы, свт.
27 14 П	† Кирила, ап. Слов'ян	Прокопія Декаполіта, ісп.
28 15 С	Онисима, ап.	Василія, пр.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

2. 1919 Симон Петлюра став головою Директорії УНР
2. 1936 на Соловках загинув поет Євген Плужник
3. 1067 † отруєний візантійським агентом Котпаном тмүторок. кн. Ростислав (внук Яр. Мудрого), основник галицької династії Ростиславичів
4. 1918 зліквідовано у Києві большевицьке повстання
7. 1933 † актор і режисер Микола Садовський (Тобілевич)
7. 1942 Собор єпископів у Пинську організує УАПЦ
9. 1918 у Бересті Центральні держави визнали укр. державу
9. 1918 большевики вимордували в Києві 5000 осіб
9. 1942 Гестапо арештувало сотні українців у Києві
9. 1963 Прибув до Риму із заслання патріарх Йосиф Сліпий
10. 1900 в Харкові засновано Революційну Українську Партію
10. 1940 покликано Революц. Провід ОУН під пров. С. Бандери
10. 1946 бойкот виборів до Верх. ради ССРСР на заклик УГВР
11. 1908 † письм., диригент і композитор Анатоль Вахнянин
12. 1924 поляки замучили Ольгу Басараб, члена УВО
12. 1939 вибори до першого Сойму Карпатської України
12. 1945 в бою з большевиками згинув полк. Дм. Клячківський (Клим, Савур), Командир УПА-Північ
15. 1968 † поет і есеїст Євген Маланюк
16. 1918 проголошення самостійности Кубані
17. 1892 * патріарх і кардинал Йосиф Сліпий
19. 1900 М. Міхновський промовляв н. т. „Самостійна Україна”
20. 1054 † вел. кн. Ярослав Мудрий
21. 1942 німці розстріляли в Києві поетесу Олену Телігу
- 21-22. 1940 НКВД арештувало багато осіб, пов'язаних з ОУН
23. 1921 Ліга Націй визнала, що Польща окупувала ЗУНР
24. 1865 * письменник Іван Липа
24. 1574 перша видрукована в Україні книжка „Апостол”
25. 1738 згинув у бою з татарами літописець Гр. Граб'янка
25. 1764 Катерина II зліквідувала українські монастирі
25. 1871 * поетеса Леся Українка
25. 1946 загинув у бою полк. Грегїт-Різун (Василь Андрусак)
25. 1964 † скульптор світової слави Олександр Архипенко
26. 1886 * графік Юрій Нарбут, † 23. 5. 1920
26. 1942 † письменник Микола Чирський
27. 1664 поляки розстріляли під Нов.-Сіверським полк. І. Богуна
28. 1772 москалі замучили митр. Арсенія Мацієвича

Березень — March

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 16 Н	М'ЯСОПУСНА Памфила	Н. СИРОПУСНА , Євдокії
2 17 П	Теодора Тирона, Бмч.	Теодота, свщ.
3 18 В	Льва, папи Рим.	Євтропія, Клеоніка і Вас.
4 19 С	Архипа, ап.	Герасима, пр.
5 20 Ч	Льва Катанського, свт.	Конона, мч.
6 21 П	Тимотея, пр., Євстатія, свт.	42 мучеників з Аморії
7 22 С	Відн. мощів у Євгенії	Василія й інших муч.
8 23 Н	СИРОПУСНА , Полікарпа	Н. 1 ПОСТУ , Теофилакта
9 24 П	† 1 і 2 Найд. Голови Ів. Хр.	† 40 мучеників із Севасті
10 25 В	Тарасія, свт.	Кодрата й інших муч.
11 26 С	Порфірія з Гази свт.	Софронія з Єрусал., свт.
12 27 Ч	Прокопія Декаполіта, ісп.	Теофана, пр., Григорія
13 28 П	Василія, пр.	Перен., мощів Никифора
14 1 С	Євдокії, прпмч.	Венедикта, пр.
15 2 Н	1 ПОСТУ , Теодота	Н. 2 ПОСТУ , Агапія
16 3 П	Євтропія, Клеоніка, мч.	Савина і Папи, муч.
17 4 В	Герасима, пр.	Олексія, пр.
18 5 С	Конона, мч.	Кирила з Єрусалиму, свт.
19 6 Ч	42 мучеників з Аморії	Хризанта і Дарії, мч.
20 7 П	Василія й ін. муч. в Херс.	Отців, вбитих у м. Савви
21 8 С	Теофилакта, ісп.	Якова, ісп.
22 9 Н	2 ПОСТУ , 40 муч. Севаст.	ХРЕСТОПОКЛІННА
23 10 П	Кодрата й ін. мучеників	Никона, прмч., і його учн.
24 11 В	Софронія з Єрусалиму, свт.	Захарії, пр., Артемона, св.
25 12 С	Теофана, пр., Григорія	БЛАГОВІЩЕННЯ ПР. БОГ.
26 13 Ч	Перен. мощів Никифора, свт.	Собор Арх. Гавриїла
27 14 П	Венедикта, пр.	Матрони, мч.
28 15 С	Агапія й інших мучеників	Іларіона, пр.
29 16 Н	ХРЕСТОПОКЛІННА	Н. 4 ПОСТУ , Марка, пр.
30 17 П	Олексія, пр.	Івана Лівничника, пр.
31 18 В	Кирила з Єрусалиму, свт.	Іпатія, пр.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1918 війська УНР визволили Київ від большевиків
1. 1922 СРСР визнав: в Україні 38% нас. голодує, пом. $\frac{1}{2}$ міл.
2. 1861 скасовано кріпацтво в Україні (під царською Росією)
3. 1947 † композитор і музикознавець Філарет Колесса
- 4-10. 1959 в Івано-Франківську москалі засудили 7 членів Об'єднаної партії за визволення України
5. 1950 згинув у бою ген. Роман Шухевич — Чупринка, голова Проводу ОУН в Україні, Головний Командир УПА, голова Генерального Секретаріату УГВР
6. 1939 Відкрито в Києві пам'ятник Т. Шевченкові
6. 1967 † маляр Борис Крюків
8. 1169 Суздальський кн. Андрій здобув і зруйнував Київ
- 8-10. 1946 росіяни формально зліквідували УКЦ у Львові
9. 1814 * Тарас Шевченко, геній України
- 9.3.- 19.4. 1930 судилище над 43 членами СВУ і СУМ у Харкові
10. 1861 † Тарас Шевченко
14. 1167 † Вел. кн. України-Руси Ростислав I Мстиславич
14. 1923 Рада амбасадорів признала Західню Україну Польщі
15. 1672 Іван Самойлович обраний гетьманом Лівобережжя
15. 1939 проголошення самостійности Карпатської України
16. 1664 поляки розстріляли геть. Івана Виговського
17. 1874 * Августин Волошин, президент Карпатської України
17. 1917 утворено в Києві Українську Центральну Раду
19. 1864 * Василь Липківський, митрополит УАПЦ
19. 1930 * поетеса Ліна Костенко
19. 1939 в бою з мадярами загинули полк. Михайло Колодзінський-Гузар, Шеф Штабу Карп. України, і його заст. пор. Зенон Тарнавський — З. Коссак, член КП ОУН
20. 1632 * Іван Мазепа, гетьман України
20. 1921 † письменник Адріян Кашченко (походив із Запоріжжя)
20. 1944 УПА зліквідувала нім. генерала „СА” Віктора Люце
20. 1945 розпочалася друга Хрущовська офензива проти УПА
21. 1888 * Василь Іванис, голова уряду Кубанського Краю
21. 1908 † історик, археолог і етнограф Володимир Антонович
23. 1842 * композитор Микола Лисенко
25. 1651 полк. І. Богун переміг поляків під Вінницею
26. 1909 † історик, композитор опери „Катерина” М. Аркас
29. 1947 УПА зліквідувала ген. „Вальтера”-Сверчевського
29. 1972 † митр. УГПЦ в Канаді Іларіон (Іван Огієнко)
30. 1973 † Дмитро Донцов, ідеолог і публіцист

Квітень - April

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 С	Хризанта і Дарії, мч.	Марії Єгипт. Поклони
2 20 Ч	Отців вбитих у мон. св. С.	Тита, чуд.
3 21 П	Якова, ісп.	Никити, ісп.
4 22 С	Василія, свщ.	Йосифа і Юрія, пр.
5 23 Н	4 ПОСТУ, Никона	Н. 5 ПОСТУ, Теодула
6 24 П	Захарії, пр., Артемона, свт.	Євтихія, свт., Методія, ап.
7 25 В	БЛАГОВЩЕННЯ ПР. БОГОР.	Георгія, еп.
8 26 С	Собор Арх. Гавр. Поклони	Іродіона, Агава й ін. ап.
9 27 Ч	Матрони з Солуня, пр.	Євпсихія, мч.
10 28 П	Іларіона, пр., Стефана, чуд.	Терентія й ін. муч.
11 29 С	Марка, пр., Кирила, мч.	Антипи, свщ.
12 30 Н	5 ПОСТУ, Івана Ліст.	КВІТНА (Вербна) НЕДІЛЯ
13 31 П	Іпатія, пр.	Артемона, свщ.
14 1 В	Марії Єгиптянки, пр.	Мартина, папи п., ісп.
15 2 С	Тита, чуд.	Аристарха й інших ап.
16 3 Ч	Никити, ісп.	ВЕЛ. ЧЕТВЕР (Страсти)
17 4 П	Йосифа і Юрія, пр.	ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ
18 5 С	Теодула й Агатопода, мч.	ВЕЛИКА СУБОТА
19 6 Н	КВІТНА (Вербна) НЕДІЛЯ	ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ
20 7 П	Георгія, еп.	СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК
21 8 В	Іродіона, Агава й ін. апост.	СВІТЛИЙ ВІВТОРОК
22 9 С	Євпсихія, мученика	Теодора, пр., Віталія
23 10 Ч	ВЕЛИКИЙ ЧЕТВЕР (Страсти)	† Юрія великомученика
24 11 П	ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ	Сави Стратилата, мч.
25 12 С	ВЕЛИКА СУБОТА	† Марка, ап. і Єван.
26 13 Н	ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ	НЕДІЛЯ ТОМИНА
27 14 П	СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК	Симеона, свояка Христа
28 15 В	СВІТЛИЙ ВІВТОРОК	Язона і Сосипатра, ап.
29 16 С	Агапії й Ірини, муч.	9 мучеників з Кизики
30 17 Ч	Симеона, пр., Акакія, еп.	† Якова, ап., брата Ів. Бог.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 1-3. 1941 ІІ. Великий Збір ОУН
- 2. 1944 Москва кинула проти УПА 10 дивізій ЧА і НКВД
- 5. 1710 в Бендерах обрано гетьманом Пилипа Орлика
- 5. 1882 * історик Вячеслав Липинський, ідеолог гетьманців
- 7. 1340 † кн. Болеслав-Юрій ІІ
- 7. 1918 у Владивостоці ств. Далеко-Сх. Укр. Крайову Раду
- 8. 1929 Москва проголосила заборону УАПЦ і її ліквідацію
- 10. 1931 поляки замучили Ст. Охримовича, голову КЕ ОУН
- 11. 1945 росіяни вивезли на Сибір 7 єпископів УКЦ
- 12. 1596 перемога Наливайка і Лободи над поляками
- 12. 1653 союз геть. Б. Хмельницького з султ. Магометом ІV
- 12. 1908 М. Січинський убив ціс. намісника Потоцького
- 15. 1918 † письменник і публіцист Іван Нечуй-Левицький
- 15. 1936 * Валентин Мороз, історик і самостійницький діяч
- 15. 1944 † маршал СРСР Ватутін, поран. упівцями ком. Енея
- 16. 1946 І. Конгрес АБН
- 17. 1873 † С. Гулак-Артемівський, композ. „Запор. за Дунаєм”
- 17-21. 1917 Всеукраїнський національний конгрес у Києві
- 17. 1949 згинув полк. Василь Шелест-Сидор, команд. УПА-Захід
- 19. 1885 † історик, письм. і етнограф Микола Костомаров
- 20. 1622 † гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний
- 20. 1891 * ген. Юрко Тютюнник, командир ІІ. Зимового походу
- 20. 1918 полк. П. Болбочан розпочав визволення Криму
- 20. 1922 † композитор Кирило Стеценко
- 22. 1910 † Марко Кропивницький, батько модерного укр. театру
- 22-25. 1944 5000 вояків УПА звели битву з 30,000 військ НКВД
- 23. 1185 похід проти половців кн. Ігоря Святославича
- 25. 971 битва вел. кн. Святослава проти Візантії за Доростол
- 25. 1913 † письменник Михайло Коцюбинський
- 26. 1890 * Микола Зеров, неоклясик-поет і літературознавець
- 26. 1945 † гетьман Павло Скоропадський
- 28. 1132 † вел. кн. Мстислав, володар Тмуторокані
- 28. 1915 бої УСС на Маківці проти москалів
- 28. 1922 В Подебрадах на Чехії засн. Укр. Госп. Академію
- 28. 1932 Поляки повісили членів ОУН — Голояда і Пришляка
- 28. 1938 † на засланні митрополит Василь Липківський
- 29. 1648 Богдана Хмельницького обрано гетьманом України
- 29. 1918 Свято моря. Українізація чорноморської фльоти
- 30. 1918 геть. Павло Скоропадський перебрав владу від УНР

Травень - Мау

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 18 П	Івана, Віктора, пр.	Єремії, прор.
2 19 С	Івана Староп., пр.	Атанасія В., свт.
3 20 Н	НЕДІЛЯ ТОМИНА	НЕД. МИРОН. , † Теодосія
4 21 П	Януарія, свщ.	Пелагії, мч.
5 22 В	Теодора, пр., Віталія	Ірини, мч., Никифора, пр.
6 23 С	† Юрія великомученика	Іова Многострадального
7 24 Ч	Сави Стратилата, мч.	Поява Чес. Хр., Акакія
8 25 П	† Марка, ап., і сван.	† Івана Бог., ап. Арсенія
9 26 С	Василія, священомученика	† Перен. м. св. Миколая
10 27 Н	НЕДІЛЯ МИРОНОСИЦЬ	Н. ПРО РОЗСЛАВЛЕНОГО
11 28 П	Язона і Сосипатра, ап.	† Кирила і Методія, ап. С.
12 29 В	9 мучеників з Кизики	Єпіфанія і Германа, свт.
13 30 С	† Якова, ап., брата Івана Б.	Глікерії, мч.
14 1 Ч	Єремії, прор.	Ісидора, мч.
15 2 П	Атанасія Великого, свт.	Пахомія Великого, пр.
16 3 С	† Теодосія Печ., пр.	Теодора Осв., пр.
17 4 Н	НЕД. про РОЗСЛАВЛЕНОГО	НЕД. про САМАРЯНКУ
18 5 П	Ірини, мч., Никифора, пр.	Теодота, Петра і Дениса
19 6 В	Іова Многострадального	Патрикія, сп., й ін. муч.
20 7 С	Поява Чес. Хреста, Акакія	Талалея, мч.
21 8 Ч	† Івана Богосл. ап. Арсен.	† Константина й Олени
22 9 П	† Перен. мощів св. Миколая	Василиска, мч.
23 10 С	† Симона Зилота, ап.	Михайла, ісп.
24 11 Н	НЕДІЛЯ про САМАРЯНКУ	Н. про СЛІПОНАРОДЖ.
25 12 П	Єпіфанія і Германа, свт.	† 3 Найдн. Голови Ів. Хр.
26 13 В	Глікерії, мч.	Карпа, ап.
27 14 С	Ісидора, мч.	Терапонта, свщ.
28 15 Ч	Пахомія Великого, пр.	ВОЗНЕСІННЯ ХРИСТОВЕ
29 16 П	Теодора Освященного, пр.	Теодосії, препмч.
30 17 С	Андроніка й ін. апост.	Ісаакія, пр.
31 18 Н	Н.про СЛІПОНАРОДЖЕН.	НЕД. ОТЦІВ , Єрмія, ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1922 відновлено Літ. Наук. Вістник за ред. Д. Донцова
1. 1949 Створено Лігу Визволення України в Торонті
2. 1848 у Львові створено Головну Руську Раду
2. 1967 † педагог Григорій Ващенко
3. 1074 † Преподобний Теодосій Печерський
3. 1924 москалі замордували Миколу Міхновського
3. 1946 відділ УПА вбив ген.-полк. НКВД Москаленка
4. 1733 † запорозький кошовий от. Кость Гордієнко
6. 1910 † письменник і громадський діяч Борис Грінченко
6. 1947 ССРСР, Польща і ЧССР підписали договір проти УПА
8. 1920 польсько-українські війська здобули Київ
10. 1879 * Гол. От. Симон Петлюра, голова Директорії УНР
30. 1887 * скульптор Олександр Архипенко
12. 1943 кілька дивізій „СС” наступали на УПА в м. Колки
16. 1648 Перемога Хмельницького н. поляками п. Жовт. Водами
16. 1954 вибухло повстання політв'язнів у Кінгірі
- 18-25. 1917 І. Український Військовий З'їзд у Києві
20. 1949 відділ УПА зліквідував полк. НКВД Колодяжного
- 20-26. 1961 „суд правників” (Л. Лук'яненко, І. Кандиба, С. Вірун, О. Лібович, В. Луцьків, І. Кіпиш, Ю. Босовницький) — членів Укр. Робітничо-Селянської Спілки
22. 1861 з Росії перевезено тіло Т. Шевченка до Канева
22. 1920 поляки замучили композитора Остапа Нижанківського
23. 1938 згинув полк. Є. Коновалець, засновник УВО і ОУН
24. 1125 † вел. кн. Володимир Мономах
24. 1742 † гетьман Пилип Орлик в Яссах під Туреччиною
24. 1964 росіяни спалили бібліотеку Української Акад. Наук
25. 1919 Мих. Тишкевич першим амбас. України до Ватикану
25. 1926 у Парижі загинув Гол. От. Симон Петлюра
25. 1936 розпочався львівський „процес Бандери”
26. 1909 † композитор Денис Січинський
26. 1944 згинув М. Палідович-Карпатський, ред. „Ідеї і Чину”
27. 1946 відділи УПА атакували з польською ВіН м. Грубешів
28. 1634 † гравер, поет і друкар Степан Беринда
28. 1916 † помер Іван Франко
28. 1918 переговори в Києві з Кубанню про об'єднання
29. 1952 † ген.-полк. М. Омелянович-Павленко, Нач. Вождь УГА
30. 1876 появився ганебний Емський указ
31. 1223 битва княжих військ з татарами над Калкою
- 1922 на Кубані розстріляно десятки тисяч українців

Червень - June

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

к. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 П	Патрикія, еп., й ін. мучен.	Юстина Философа, мч.
2 20 В	Талалея, мч.	Никифора, ісп.
3 21 С	† Константина й Олени	Лукиліяна й ін. муч.
4 22 Ч	ВОЗНЕСІННЯ ХРИСТОВЕ	Митрофана, свт.
5 23 П	Михаїла, ісп., Єфросинії П.	Доротея, свц.
6 24 С	Симеона Дивногорця, пр.	Висаріона, Іларіона, пр.
7 25 Н	НЕД. ОТЦ. † 3 Найд. Г.ІВ.Хр.	ЗШЕСТЯ СВЯТОГО ДУХА
8 26 П	Карпа, ап.	Пресвятої Тройці
9 27 В	Терапонта, свц.	Кирила Оксандрій., свт.
10 28 С	Никити, пр.	Тимотея, свц.
11 29 Ч	Теодосії, прмч.	† Вартоломея і Варн. ап.
12 30 П	Ісаакія, пр.	Онуфрія, пр., Петра, Ат.
13 31 С	Єрмія, ап., Єрмея, мч.	Акилини, мч.
14 1 Н	ЗШЕСТЯ СВЯТОГО ДУХА	НЕДІЛЯ ВСІХ СВЯТИХ
15 2 П	Пресвятої Тройці	Амоса, прор., Єроніма, пр.
16 3 В	Лукиліяна й ін. муч.	Тихона з Амагуні, свт.
17 4 С	Митрофана, свт.	Мануїла й ін. муч.
18 5 Ч	Доротея, свц.	Пресвята Євхаристія
19 6 П	Висаріона, Іларіона, пр.	† Юди Тадея, ап.
20 7 С	Теодота, свц. Богдана	Методія Патар., свц.
21 8 Н	НЕДІЛЯ ВСІХ СВЯТИХ	2 після ЗШЕСТЯ,
22 9 П	Кирила Олександрівського	Єсєвія, свц.
23 10 В	Тимотея, свц.	Агрипини, свц.
24 11 С	† Вартоломея і Варнави, ап.	Різдво Івана Хрестителя
25 12 Ч	Пресвята Євхаристія	Февронії, прмч.
26 13 П	Акилини, мч.	Христа Чоловіколюбця
27 14 С	Єлисея, прор., Методія, свт.	СОСТРАД. Пр. БОГОРОД.
28 15 Н	2 після ЗШЕСТЯ, Амоса, пр.	3 після ЗШЕСТЯ,
29 16 П	Тихона з Амагуні, свт.	Петра і Павла, Верх. Ап.
30 17 В	Мануїла й ін. мучеників	† Собор 12 Апостолів

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1630 Тарас Трясило розгромив поляків біля Переяслава
1. 1891 † Василь Мова (Лиманський), укр. поет. і письм. Кубані
- 1-15. 1944 УПА знищила рос. партизанів Кулагіна-Артаманова
1. 1933 День пам'яті замучених голодом 7 міл. укр. в УССР
2. 1936 † письменник Андрій Чайковський
5. 1708 союз І. Мазепи з шведським королем Карлом XII
5. 1775 рос. цариця Катерина II знищила Запорозьку Січ
5. 1956 † історик Борис Крупницький
6. 1937 † поет Богдан Ігор Антонич
7. 1843 † письменник і педагог Маркіян Шашкевич
7. 1930 † маляр Петро Холодний
7. 1942 † Вячеслав Прокопович, голова Ради міністрів УНР
8. 1668 Петра Дорошенка обрано гетьманом України
8. 1919 початок офензиви УГА проти поляків під Чортковом
9. 1919 Євген Петрушевич став диктатором ЗУНР
9. 1944 німці закатували поета Олега Ольжича-Кандибу
- 10-16. 1917 І. Всеукраїнський селянський з'їзд у Києві
10. 1944 загинув полк. Грабець-„Батько”, команд. УПА-Південь
11. 1931 † історик Вячеслав Липинський, теоретик гетьманату
13. 1918 денікінці замордували в Ростові М. Рябовала, голову Законодавчої Крайової Ради Кубані
14. 1569 Люблинська унія
14. 1891 * полк. Євген Коновалець
14. 1921 в Києві засновано Всеукраїнську Академію Наук
15. 1934 Г. Мацейко, чл. ОУН, убив польськ. мін. Б. Перацького
- 17-23. 1917 ІІ. Всеукраїнський військовий з'їзд у Києві
18. 860 українські війська напали на Царгород
- 18-22. 1919 битва УГА з поляками під Бережанами
19. 1205 в бою з поляками під Завихостом згинув кн. Роман
20. 1929 † Євген Чикаленко, письменник, меценат, гром. діяч
- 23-27. 1934 Світ. конгрес українського жіноцтва в Станіславі
26. 1954 500 українських жінок згинувло в Кінгірі
27. 1709 битва під Полтавою Мазепи і Карла XII проти Петра І
27. 1964 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні
29. 1918 † Федір Вовк, археолог, антрополог і етнограф
29. 1938 † ген. Мирон Тарнавський, Нач. Вождь УГА
30. 1704 геть. І. Мазепа об'єднав Право- і Лівобережну Україну
30. 1941 Акт відновлення укр. держави; прем'єр — Я. Стецько
- 1955 Націоналісти поч. визв. повст. на Воркуті, табір ч. 3

Липень - July

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 18 С	Леонтія, мч.	Косми і Дам'яна, чуд.
2 19 Ч	† Юди Тадея, ап.	† Полож. Ризи Пр. Богор.
3 20 П	Христа Чоловіколюбця	Якінта, мч.
4 21 С	СОСТРАДАННЯ Пр. Богор.	Андрія з Крети, свт.
5 22 Н	3 після ЗШЕСТЯ , Євсевія	4 п. ЗШЕСТЯ , Атан. Атон.
6 23 П	Агрипини, мч.	Сісоя Великого, пр.
7 24 В	Різдво Івана Хрестителя	Томи і Акакія, пр.
8 25 С	Февронії, прмч.	Прокопія, ммч.
9 26 Ч	Давида, пр.	Панкратія, свц.
10 27 П	Самсона, пр.	† Антонія Печерського
11 28 С	Перен. мощів Кира й Івана	Ольги, Укр. кн., Евфимії
12 29 Н	4 після ЗШЕСТЯ , Пет. і Пав.	5 після ЗШЕСТЯ , Прокла
13 30 П	† Собор 12 Апостолів	Собор Арх. Гавріїла
14 1 В	Косми і Дам'яна, чуд.	Акили, ап.
15 2 С	† Полож. Ризи Пр. Богор.	† Володимира Вел., кн.
16 3 Ч	Якінта, мч.	Атиногена, свц.
17 4 П	Андрія з Крети, свт.	Марини, мч., Богдана
18 5 С	† Атанасія Атонського, пр.	Якінта, Омеляна, мч.
19 6 Н	5 після ЗШЕСТЯ , Сісоя	6 після ЗШЕСТЯ , Макрини
20 7 П	Томи й Акакія, пр.	† Іллі Пророка
21 8 В	Прокопія, Вмч.	Симеона й Івана, пр.
22 9 С	Панкратія, свц.	Марії Магдалини, мирон.
23 10 Ч	† Антонія Печерського, пр.	Трофима, Теофіли, мч.
24 11 П	Ольги, княг. Євфимії, мч.	† Бориса і Гліба, кн.
25 12 С	Прокла й Іларія, мч.	† Успення св. Анни
26 13 Н	6п. ЗШЕСТЯ , Соб. Арх. Гав.	7 після ЗШЕСТЯ , Ермолая
27 14 П	Акили, ап.	† Пантелеймона, влмч.
28 15 В	† Володимира Вел. кн. Укр.	Прохора, Никанора й ін.
29 16 С	Атиногена, свц. і його 10 уч	Калініка, мч.
30 17 Ч	Марини, мч., Богдана	Сили, Силуана й ін. ап.
31 18 П	Якінта, Омеляна, мч.	Євдокима, прав.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1910 поляки вбили студента Адама Коцка у Львові
1. 1918 засновано Український Унів. у Кам'янці Подільському
1. 1966 † письменниця Наталена Королева
2. 1943 німці спалили кількасот людей в с. Губків (Рівенщина)
4. 1948 Засновано в Торонті Спілку Української Молоді
6. 1961 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпезі
8. 1659 геть. І. Виговський розгромив москалів п. Конотопом
8. 1919 у літунській катастрофі загинув полк. Д. Вітовський
8. 1919 большевики розстріляли літературозн. Вол. Науменка
9. 1920 † ген.-хор. Євген Мешковський, Нач. штабу Армії УНР
- 9-14. 1943 перемога УПА ком. Гуцула над 3-ма нім. дивізіями
10. 1866 † останній кошовий от. Задунайської Січі О. Гладкий
11. 969 † вел. кн. св. Ольга
- 12-14. 1917 Всеукраїнський з'їзд залізничників у Харкові
11. 1944 створення Української Головної Визвольної Ради
- 13-14. 1943 Міжнародня комісія розкрила Вінницький злочин:
НКВД вимордувало в 1937-41 рр. 9500 українців
15. 1944 І. Вел. Збір УГВР обрав гол. Ген. Секр. Р. Шухевича
17. 1907 * Роман Шухевич (ген. Тарас Чупринка)
- 17-22. 1944 битва І. УД УНА з москалями під Бородами
17. 1959 закон Конгр. ЗСА про „Тиждень Поневолених Націй”
18. 1863 „Валуєвський указ” про заборону української мови
18. 1917 у Києві повстання проти російської окупації
19. 1960 † владика Павло Гойдич, єпископ прямишівський
21. 1941 † письменник Богдан Лепкий
22. 1944 † поет Олександр Кандиба-Олесь у Празі
- 24-26. 1917 І. Всеукраїнський робітничий з'їзд у Києві
25. 1687 Івана Мазепу обрано гетьманом України
25. 1942 у Києві німці розстріляли Дмитра Мирона-Орлика, Кр.
пров. ОУН на СУЗ, 2-го пров. Пох. Групи „Північ”
27. 1147 Кліма Смолятича обрано митрополитом України-Руси
27. 1657 † гетьман Богдан Хмельницький
27. 1672 геть. П. Дорошенко розбив поляків б. Четвертинівки
27. 1834 відкриття у Києві університету ім. св. Володимира
29. 1015 † вел. кн. св. Володимир Великий
30. 1947 † маляр Федір Кричевський
30. 1899 *адвокат Володимир Горбовий
30. 1944 загинув у бою з москалями ген. Гончаренко (Л. Ступницький), полк. УНР, шеф штабу УПА-Північ
- 1920 засновано УВО під проводом Є. Коновальця
- 1967 судилище у Львові над 9 членами Укр. Нац. Фронту

Серпень - August

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 С	Макрини, пр.	7 Макавейських мучен.
2 20 Н	7 після ЗШЕСТЯ, † Іллі прор.	8 п. ЗШЕСТЯ, Пер. м. Ст. Ісаака, Далмата і Фавста
3 21 П	Симеона й Івана, пр. Єзик.	7 молодців з Ефезу, мч. Євсигнія, мч.
4 22 В	Марії Магдалини, Фоки, св.	Преображення Господне
5 23 С	Трофима, Теофіла й ін. мч.	Дометія, прмч.
6 24 Ч	† Бориса і Гліба, Христини	Омеяна, ісп.
7 25 П	† Успіння св. Анни	
8 26 С	Єрмолая, свщ., Параскевії	
9 27 Н	8 п. ЗШЕСТЯ, † Пантелейм.	9 п. ЗШЕСТЯ, † Матія
10 28 П	Прохора й інших ап.	Лаврентія, архид. і мч.
11 29 В	Калініка, мч.	Євпла, мч.
12 30 С	Сили, Силуана й ін. ап.	Фотія й Аникити, мч.
13 31 Ч	Євдокима, прав.	Максима, ісп.
14 1 П	7 Макавейських муч.	Міхея, прор.
15 2 С	Перен. мощів Стефана	УСП. ПР. БОГОРОДИЦІ
16 3 Н	9 після ЗШЕСТЯ, Ісаакія	10 п. ЗШЕСТЯ, Діоміда
17 4 П	7 молод. з Ефезу, Євдокії	Мирона, мч.
18 5 В	Євсигнія, мч.	Флора і Лавра, мч.
19 6 С	Преображення Господне	Андрія Страт. й ін. мч.
20 7 Ч	Дометія, прмч.	Самуїла, прор.
21 8 П	Омеяна, ісп.	Таддея, ап., Васси, мч.
22 9 С	† Матія, апост.	Агатоніка, мч.
23 10 Н	10 п. ЗШЕСТЯ, Лаврентія	11 після ЗШЕСТЯ, Луппа
24 11 П	Євпла, мч.	Євтиха, свщ.
25 12 В	Фотія й Аникити, мч.	Вартоломея і Тита, ап.
26 13 С	Максима, ісп.	Адріана і Наталії, мч.
27 14 Ч	Міхея, прор.	Пімена, пр.
28 15 П	УСПІННЯ ПР. БОГОРОДИЦІ	Мойсея, пр., Августина
29 16 С	Діоміда, мч.	† Усіх. Гол. Ів. Хрестителя
30 17 Н	11 після ЗШЕСТЯ, Мирона	12 після ЗШЕСТЯ, Олекс
31 18 П	Флора і Лавра, мч.	† Полож. Пояса Богород.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 1. 1876 * Володимир Чехівський, голова Ради міністрів УНР
- 1. 1913 † Леся Українка
- 1. 1914 у Львові утворено Головну Українську Раду
- 1. 1931 † ген.-полк. Микола Юнаків, Нач. Штабу Укр. Армій
- 1. 1953 Масакра укр. політв'язнів на Воркуті, табір ч. 29
- 4. 1899 * письменник Борис Антоненко-Давидович
- 4. 1914 у Львові засн. Союз Визволення України
- 5. 1940 † археолог, етнограф, історик Дмитро Яворницький
- 8. 1918 підписано державний договір України з Доном
- 10. 1907 † письменниця Марко Вовчок
- 13. 1953 москалі змасакували укр. політв'язнів Норильська
- 14. 988 Вел. кн. Володимир встановив християнство в Україні
- 15. 1965 † світової слави економіст Володимир Тимошенко
- 16. 1628 Собор для об'єднання православних з уніятами
- 16. 1945 СССР приділив Лемківщину Польщі
- 17. 1245 перемога короля Данила над мадярами
- 17. 1883 * Дмитро Донцов, ідеолог українського націоналізму
- 19. 1172 † останній вел. кн. Мстислав II Ізяславич
- 20. 1649 договір Хмельницького з кор. Володиславом у Зборові
- 20. 1843 † письменник Григорій Квітка-Основ'яненко
- 20. 1891 * поет-неоклясик Павло Филипович
- 21. 1627 Перший словар укр. мови Беринди в Києві
- 21-25. 1943 III. Надзвичайний Великий Збір ОУН
- 22. 1932 Москва розпочала народобивчий голод в Україні
- 22. 1944 згинув Рост. Волошин-Павленко, голова Збору УГВР
- 22. 1944 згинув Клемпущ-Лопата, Провідн. ОУН на Закарпатті
- 25. 1698 в московській неволі загинув геть. Петро Дорошенко
- 25. 1792 на Тамань прибула фльота козаків полк. Сави Білого, що дала початок українського заселення Кубані
- 26. 1657 в Чигирині обрано Івана Виговського гетьманом
- 27. 1856 * Іван Франко, учений, письменник, поет
- 28. 1921 більшовики розстріляли повстанського провідника і поета Гр. Чупринку, сотн. Андруха, ком. УВО, сотн. Опоку і 36 членів Центр. Повстанського Комітету
- 29. 1875 * письменниця Л. Старицька-Черняхівська, член СВУ
- 29. 1940 † у Берліні Євген Петрушевич, президент ЗУНР
- 31. 1919 Армії УНР і УГА визволили Київ від москалів
- 31. 1944 згинув Юрій Липа, лікар УПА, публіцист, поет
- 1919 у Москві розстріляли ген.-чет. Осипа Микитку

Вересень — September

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 В	Андрея Страт. й ін. з ним	† Початок церк. року
2 20 С	Самуїла, прор.	Маманта, мч., Івана Пост.
3 21 Ч	Таддея, ап., Васси, мч.	Антима, свщ., Теоктиста
4 22 П	Агатоніка, мч.	Вавили, свщ., Мойсея пр.
5 23 С	Іриней, свщ.	Захарії, прор.
6 24 Н	12 після ЗШЕСТЯ, Єтиха	13 п. ЗШЕСТЯ, Євдоксія
7 25 П	Вартоломея і Тита, апост.	Созонта, муч.
8 26 В	Адріяна і Наталії, мч.	Різдво Пр. Богородиці
9 27 С	Пімена, пр.	Якими й Анни, прав.
10 28 Ч	Мойсея, пр., Августина, свт.	Минодори, Митрод. й ін.
11 29 П	† Усік. Голвои Івана Хрест.	Теодори, пр.
12 30 С	Олександра, Івана і Павла	Автонома, свт.
13 31 Н	13 п. ЗШЕСТЯ, † П. п. М. Б.	14 п. ЗШЕСТЯ, Корнилія
14 1 П	† Початок церк. року	Воздв. Чесного Хреста
15 2 В	Маманта, мч., Івана Пост.	Никити, влмч.
16 3 С	Антима, свщ., Теоктиста, пр.	Євфимії, влмч.
17 4 Ч	Вавили, свщ., Мойсея, прор.	Софії, Віри Надії і Люб.
18 5 П	Захарії, прор.	Євменія, еп. і чуд.
19 6 С	Євдоксія, мч.	Трофима й ін. муч.
20 7 Н	14 після ЗШЕСТЯ, Сезонта	15 п. ЗШЕСТЯ, Євстахія
21 8 П	Різдво Пр. Богородиці	Кодрата, ап.
22 9 В	Якими й Анни, Севиріяна	Фоки, свщ., Йони, прор.
23 10 С	Минодори, Митрод. Німфо.	Зачаття Івана Хрест.
24 11 Ч	Теодора, пр.	Теклі, первмч.
25 12 П	Автонома, свт.	Єфрозини, пр.
26 13 С	Корнилія, свщ.	† Івана Богослова, ап.
27 14 Н	15 п. ЗШЕСТЯ, Возд. Ч. Хрес.	16 п. ЗШЕСТЯ, Каллістр.
28 15 П	Никити, влмч.	† Харитона, пр.
29 16 В	Євфимії, влмч	Кіріяка, пр.
30 17 С	Софії, Віри, Надії й Любови	Григорія, еп. Вірменії

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1722 * філософ Григорій Сковорода
1. 1939 Початок Другої світової війни
1. 1947 згинув владика Теодор Ромжа, єпископ закарпатців
2. 1938 в Ужгороді засновано Українську Націон. Оборону
3. 1941 в Дніпропетровську закінчився марш Похідної Групи „Південь” під пров. З. Матли; розпочав діяти Провід ОУН Південного Краю під пров. Святослава Вовка
5. 911 договір кн. Олега Віщого з греками у Царгороді
6. 1672 геть. Петро Дорошенко здобув Кам’янець Подільський
7. 1656 „Трактат вічної приязні” Хмельницьк. з Ю. П. Ракочі
7. 1921 згинули Віра Бабенко і 62 повстанці
7. 1962 † письменник і поет Тодось Осьмачка
9. 957 відвідини вел. кн. Ольги в Царгороді
9. 1769 * Іван Котляревський, письменник і поет
9. 1944 польсько-російський договір про виселення лемків
11. 1910 † філолог, історик і фольклорист Василь Доманицький
12. 1903 Відкриття в Полтаві пам’ятника І. Котляревському
12. 1947 прихід першого відділу УПА в Зах. Німеччину
15. 1907 † драм. і реж. Іван Тобілевич (Карпенко-Карий)
15. 1941 Гестапо виарештувало тисячі націоналістів
16. 1658 договір з Польщею у Гадячі; скас. Полтавської умови
17. 1945 згинув Олександр Бусел, член Проводу ОУН
19. 1676 Москва заслала геть. П. Дорошенка на Сибір
20. 1655 геть. Б. Хмельницький розбив поляків під Городком
20. 1947 згинув у бою з поляками Ярослав Старух, Крайовий провідник на ЗОУЗ, член Проводу ОУН, публіцист
20. 1948 чекісти зліквідували відступника від УКЦ, о. Гавриїла Костельника
21. 1944 † диригент і композитор Олександр Кошиць
22. 1709 у Бендерах помер гетьман Іван Мазепа
22. 1918 у Києві відкрито український університет
23. 1648 Б. Хмельницький розгромив поляків під Пилявцями
- 23-28. 1917 у Києві з’їзд національностей російської імперії
25. 1921 пор. Степан Федак, член УВО, виконав у Львові невдалий атентат на польського през. Й. Пілсудського
29. 1866 * історик Мих. Грушевський, голова Укр. Центр. Ради
30. 1930 поляки замордували сотн. Ю. Головінського, КК УВО
30. 1930 польська „пацифікація”, багато забитих і ранених
30. 1945 перемога УПА ком. Яструба над больш. під Угневом
30. 1947 згинув Степан Хрін, командир відділу УПА „Маківка”

Жовтень ~ October

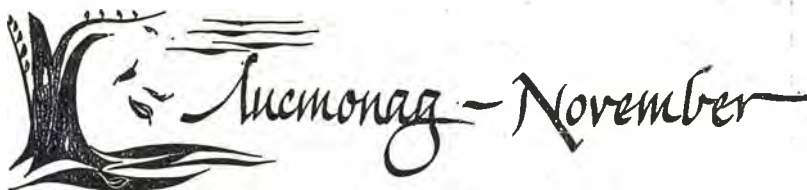

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

к. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 18 Ч	Єменія, єп., і чуд.	Покров Пр. Богородиці
2 19 П	Трофима, й ін. муч.	Кипріяна, свщ., Юстина
3 20 С	Євстатія, вмч., й ін. з ним	Діонісія Ареопа., свщ.
4 21 Н	16 після ЗШЕСТЯ , Кодрата	17 п. ЗШЕСТЯ , Єротея
5 22 П	Фоки. свщ., Йони, прор.	Харитини, мч.
6 23 В	Зачаття Івана Хрестителя	† Томи, апостола
7 24 С	Теклі первомучениці	Сергія і Вакха, мч.
8 25 Ч	Єфрозини, пр.	Пелагії, пр.
9 26 П	† Івана Богослова, ап.	† Якова Алфея, ап.
10 27 С	Каллістрата і друж., Ніла	Євлампія і Євламπίї, мч.
11 28 Н	17 п. ЗШЕСТЯ , † Харитона	18 п. ЗШЕСТЯ , Филипа
12 29 П	Кіріяка, пр.	Прова й ін. муч., Косми
13 30 В	Григорія. єп. Вірменії, свщ.	Карпа й ін., мучеників
14 1 С	Покров Пр. Богородиці	Параскевії з Тернова, пр.
15 2 Ч	Кипріяна, свщ., Юстина, мч.	Євтимія, пр., Лукіяна,
16 3 П	Діонісія Ареопа., свщ.	Лонгіна сотника, мч.
17 4 С	Єротея, свщ., Франциска	Осії, прор., Андрія, рпмч.
18 5 Н	18 після ЗШЕСТЯ , Харитини	19 після ЗШЕСТЯ , † Луки
19 6 П	† Томи Апостола	Йоїла, прор., Івана Рильс.
20 7 В	Сергія і Вакха, мч.	Артемія, вмч.
21 8 С	Пелагії, пр.	Іларіона Вел., пр.
22 9 Ч	† Якова Алфея, ап.	Аверкія, чид., Прибислава
23 10 П	Євлампія і Євламπίї, мч.	Якова, ап.
24 11 С	Филипа, діяк., Теофана, пр.	Арети, мч., Теофіла, мч.
25 12 Н	19 після ЗШЕСТЯ , Прова	20 п. ЗШЕСТЯ , Маркіяна
26 13 П	Карпа й ін. муч.	† Димитрія Великомуч.
27 14 В	Параскевії з Тернова, пр.	Нестора, мч.
28 15 С	Євтимія, пр., Лукіяна, прмч.	Параскевії муч.
29 16 Ч	Лонгіна сотника, мч.	Анастасії, прмч., Артемія
30 17 П	Осії, прор., Андрія, прмч.	Зиновія і Зиновії, мч.
31 18 С	† Луки, ап. і єванг.	Стахія й ін. ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1187 † кн. Ярослав Осмомисл, поширив державу по Дунай
1. 1665 Петра Дорошенка обрано гетьманом України
1. 1727 Данила Апостола обрано на геть. Лівобер. України
1. 1929 масові арешти членів і симпатиків СВУ
3. 1078 на Нежатій Ниві б. Чернігова загинув вел. кн. Ізяслав
3. 1930 † письм., етнограф і перекладачка Олена Пчілка
3. 1953 † публіцист Юліян Вассиян
7. 1253 коронація кн. Данила в Дорогичині
8. 1862 † кубанський письменник і етнограф Яків Кухаренко
10. 1621 перемога П. Сагайдачного над турками під Хотиним
10. 1893 † байкар Леонід Глібів
11. 1968 † маляр Никифор із Криниці
13. 1948 † поет, письменник і публіцист Леонід Мосендз
14. 1942 за наказом ОУН оформлено 1-ий відділ УПА під ком. Сергія Качинського-„Остапа”; Свято УПА
- 14-22. 1921 в Києві відбувся Всеукраїнський Собор УАПЦ
15. 1959 больш. агент Б. Сташинський уб. голову Проводу ОУН Степана Бандеру, а 12. 10. 1957 він вбив д-ра Л. Ребета
- 16-20. 1596 на Соборі у Бересті проголошено церковну унію
16. 1876 * Сергій Єфремов, голова СВУ, загинув 1937 р.
- 16-20. 1917 Всеукр. з'їзд Вільного Козацтва в Чигирині
- 19-25. 1848 у Львові відбувся Собор Руських Учених
19. 1918 Українська Нац. Рада у Львові проголосила ЗУНР
19. 1926 Р. Шухевич убив польськ. куратора Яна Собінського
- 19-21. 1947 москалі вивезли 150,000 українців на Сибір
19. 1962 суд у Карльсруе засудив Б. Сташинського за вбивство С. Бандери і Л. Ребета з наказу Москви
21. 1921 В. Липківський висвячений на митрополита УАПЦ
22. 1933 М. Лемик вик. атентат у російськ. консуляті у Львові
22. 1953 † митрополит УАПЦ Полікарп
24. 1949 вбито ренегата Ярослава Галана
24. 1955 договір АБН (Я. Стецько) з Китаєм (Ку Ченг канг)
25. 1657 Івана Виговського обрано гетьманом України
28. 1823 † В. Капніст, 1791 висл. до пруськ. кор. Фр. Вільг. II
29. 1794 † філософ Григорій Сковорода
30. 1947 † поет і літературознав. Юрій Клен (Освальд Бурггардт) нар. 4. 10. 1891 р.
- 1949 Звернення Воюючої України до української еміграції

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні		Юліанський:	Григоріанський:
1	19 Н	20 після ЗШЕСТЯ, Йоїла	21 після ЗШЕСТЯ, Косми
2	20 П	Артемія, влмч.	Акиндина й ін. муч.
3	21 В	Іларіона Вел., пр.	Акемпсима й ін. муч.
4	22 С	Аверкія, чуд., Прибислава	Йоанікія Вел., пр.
5	23 Ч	Якова, ап.	Галактіона, мч.
6	24 П	Аретн, мч., Теофіла, мч.	Павла, свт.
7	25 С	Маркіяна, і Мартирія, мч.	Лазаря, пр.
8	26 Н	21 після ЗШЕСТЯ, † Димит.	22 п. ЗШЕСТЯ, † Соб. Мих.
9	27 П	Нестора, мч.	Матрони, пр.
10	28 В	Параскевії, мч., Неоніли	Ераста, Олімпа, Радіона
11	29 С	Анастасії, прмч., Артемія	Теодора Студ., Віктора,
12	30 Ч	Зиновія і Зиновії, мч.	† Йосафата, свщ., Нілія
13	31 П	Стахія й ін. ап.	† Івана Золотоустого, свт.
14	1 С	Косми і Дам'яна, чуд.	† Филипа, апост.
15	2 Н	22 після ЗШЕСТЯ, Акиндина	23 після ЗШЕСТЯ, Гурія
16	3 П	Акемпсима й ін. муч.	† Матея, ап. і еванг.
17	4 В	Йоаннікія Вел., пр.	Григорія Неокес., чуд.
18	5 С	Галактіона й Єпістимії, мч.	Платона і Романа, мч.
19	6 Ч	Павла, свт.	Авдія, прор., Варлаама
20	7 П	Лазаря, пр.	Григорія, пр., Прокла, свт.
21	8 С	† Собор Михайла Арх.	Введ. в Храм Пр. Богор.
22	9 Н	23 після ЗШЕСТЯ, Матрони	24 п. ЗШЕСТЯ, Филимона
23	10 П	Ераста, Олімпа, Радіона, ап.	Амфілохія і Григорія, сп.
24	11 В	Віктора, мч., Теодора Студ.	Катерини, влмч.
25	12 С	† Йосафата, свщ. Нілія, пр.	Климента, папи і свщ.
26	13 Ч	† Івана Золотоустого, свт.	Аліпія Стовпника, пр.
27	14 П	† Филипа, апост.	Якова, мч., Палладія, пр.
28	15 С	Гурія, Самона й Авіва, исп.	Стефана, прмч.
29	16 Н	24 після ЗШЕСТЯ, † Матея	25 п. ЗШЕСТЯ, Парамона
30	17 П	Григорія Неокес., чуд.	† Андрія, апост.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1889 * письменник Остап Вишня
1. 1918 Листопадовий чин. Українські війська зайняли Львів
1. 1944 Хрущовська офенз. пр. УПА, згинув ген. ЧА Федоров
1. 1944 † у Львові митрополит Андрій Шептицький
1. 1947 поляки розпочали виселення Лемківщини
1. 1964 † полк. Андрій Мельник
2. 1917 розпочався в Києві Всеукраїнський Військовий З'їзд
- 3-7. 1927 Конференція Українських Націоналістів покликала Провід Укр. Націоналістів очолений Є. Коновальцем
3. 1941 москалі зруйнув. Успенську церкву Печерської Лаври
4. 1921 розпочався II. Зимовий похід під ком. Ю. Тютюнника
5. 1968 в Києві самоспалився Василь Макух
6. 1912 † композитор Микола Лисенко
6. 1918 Кр. Ком. ЗУНР на Буковину перебр. владу в Чернівцях
9. 1918 встановлено Державний Секретаріат ЗУНР
10. 1709 москалі зруйнували гетьманську столицю Батурин
13. 1923 † одеський діяч Іван Липа
14. 1918 постала Директорія УНР
14. 1918 у Києві відкрито Українську Академію Наук
15. 1945 в Авгсбурзі заснов. Українську Вільну Академію Наук
16. 1917 договір України з Кубанню (торг., консул., морськ.)
- 16-19. 1967 I. Світовий Конгрес Вільних Українців у Нью-Йорку
18. 1918 під Мотовилівкою Січові Стрільці знищ. 600 москалів
19. 1698 † правобережний гетьман Петро Дорошенко
20. 1917 III. Універсал УЦРади; створення УНРеспубліки
20. 1918 розпочалася друга большевицька інвазія України
21. 1919 денікінці розстріляли письменника Василя Чумака
- 21-23. 1943 I. Конференція поневол. Росією народів дала початок Антибольшевицького Блоку Народів (АБН)
23. 1873 † історик Мих. Максимович, ректор Київськ. унів.
23. 1921 большев. розстріляли 359 укр. полон. вояків п. Базаром
24. 1934 † на засланні історик Михайло Грушевський
26. 1925 * маляр і мистецтвознавець Панас Заливаха
27. 1943 вел. битва УПА з 2 нім. дивізіями в Чорному лісі
28. 1950 згинув О. Дяків-Горновий, пров. ОУН на Львівщині
28. 1970 у Києві москалі замордували Аллу Горську
- 1932 росіяни вивезли на Сибір 30,000 українців із Полтавської Станиці на Кубані
30. 1932 Загинули бойовики ОУН Старик і Березинський
20. 1919 денік. повіс. кубанського політ. о. Олексу Кулабұхова

Грудень - December

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 18 В	Платона і Романа, мч.	Наума, прор.
2 19 С	Авдія, прор., Варлаама, мч.	Авакума, прор.
3 20 Ч	Григорія, пр., Прокла, свт.	Софонії, прор.
4 21 П	Введ. в Храм Пр. Богор.	Варвари, влмч., Івана Д.
5 22 С	Филимона й ін. апост.	† Сави Осв., пр.
6 23 Н	25 після ЗШЕСТЯ, Амфілохія	26 п. ЗШЕСТЯ, Мик. Чуд.
7 24 П	Катерини, влмч., Меркурія	Амвросія, свт.
8 25 В	Климентя, папи, Петра, сп.	Патапія, пр.
9 26 С	Алипія стовпника, пр.	† Непор. Зач. Богород.
10 27 Ч	Якова, мч., Палладія, пр.	Мини й ін. муч.
11 28 П	Стефана, прмч.	Даниїла стовпника, пр.
12 29 С	Парамона, мч.	Спиридона, пр.
13 30 Н	26 після ЗШЕСТЯ, Андрія	НЕДІЛЯ ПРАОТЦІВ
14 1 П	Наума, прор.	Тирса, Левкія й ін. муч.
15 2 В	Авакума, прор.	Єлевтерія, свщ., Павла
16 3 С	Софонії, прор.	Аггея, прор.
17 4 Ч	Варвари, влмч., Івана Дам.	Даниїла, прор.
18 5 П	† Сави Осв., пр.	Севастіяна мч., й інших
19 6 С	Миколая Чудотворця, свт.	Боніфатія, мч.
20 7 Н	27 після ЗШЕСТЯ, Амвросія	Н. ОТЦІВ, перед РІЗДВОМ
21 8 П	Патапія, пр.	Юліанії, мч.
22 9 В	† Непор. Зач. Богородиці	Анастасії, влмч.
23 10 С	Мини й ін. мучеників	10 мучеників у Креті
24 11 Ч	Даниїла стовпника, пр.	Навеч. Різдва, Євгенії
25 12 П	Спиридона, пр.	РІЗДВО ХРИСТОВЕ
26 13 С	† Ореста, Євгена, й ін. муч.	Собор Прсв. Богородиці
27 14 Н	НЕДІЛЯ ПРАОТЦІВ, Тирса	НЕД. ПО РІЗДВІ Стефана
28 15 П	Єлевтерія, свщ., Павла, пр.	Мучеників у Нікомидії
29 16 В	Аггея, прор.	Дітей у Вифлеємі вбитих
30 17 С	Даниїла, прор.	Анісії, мч., Зотіка, пр.
31 18 Ч	Севастіяна, мч., й інших	Меланії Римлянки, пр.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

2. 1919 Поч. І. Зим. походу ген.-полк. М. Омеляновича-Павленка
4. 1803 † на Соловках ост. кошт. Зап. Січі — П. Кальнишевський
7. 1936 † письменник Василь Стефаник
8. 1868 у Львові засновано товариство „Просвіта”
10. 1288 † Володимирський кн. Володимир Василькович
11. 1891 † учений-лінгвіст Олександр Потебня
12. 1944 загинув полк. Савур-Клячківський, ком. УПА-Північ
13. 1950 † Лонгин Цегельський, секретар закорд. справ ЗУНР
13. 1963 † поет Василь Симоненко
14. 1942 Гестапо замордувало у Львові Івана Климова-Легенду, Крайового провідника ОУН (1939-41)
15. 1934 Большевики засудили на розстріл 28 українців (О. Влизько, Д. Фальківський, Гр. Косинка і ін.)
15. 1948 Почав виходити „Гомін України” в Торонті
16. 1637 битва козаків Павлюка і Гуні з поляк. під Кумейками
- 16-23. 1961 судилище над 20 членами Укр. Нац. Комітету
17. 1917 Ультим. Леніна УЦРаді; поч. больш. інвазії України
17. 1939 В копальнях Камчатки загинув поет М. Драй-Хмара
17. 1944 б. Стрілиськ Нових загинув майор Дм. Карпенко-Яструб, командир чужонаціональних частин в УПА
19. 1240 Батий зруйнував Київ
19. 1870 † композитор Михайло Вербицький
19. 1918 Директорія УНР перебр. владу від П. Скоропадського
19. 1944 загинули в ЧССР Дм. Маївський, чл. Проводу ОУН, і ген. Дм. Грицай-Перебийніс, шеф штабу УПА
20. 1616 в Києві видруковано першу книжку „Часослов”
21. 1930 † історик і публіцист Степан Томашівський
21. 1764 Катерина II зліквідувала гетьманську державу
21. 1944 згинув ген. секр. інформ. УГВР Й. Позичанюк-Шугай
22. 1834 * письменниця Марко Вовчок
23. 1873 у Львові засновано Наукове Тов. ім. Шевченка
23. 1932 героїчна смерть членів УВО-ОУН Біласа і Данилишина
24. 1920 * Святослав Караванський, літературознав., політв’язень
26. 1918 постала Рада Народніх Міністрів УНР, очолена Вол. Чехівським, опісля знищена большевиками
29. 1723 * в тюрмі в Петербурзі наказн. геть. Павло Полуботок
29. 1895 Українська Радикальна Партія на своїм IV з’їзді у Львові рішила змагати за самостійність України
31. 1637 Павлюк (Павло Бут), провідник протипольського повстання, закатований у Варшаві
- 1924 засн. Спілку Визвол. України, очолену С. Єфремовим

ДЕРЖАВНІ СВЯТКОВІ ДНІ КАНАДИ

• Всі неділі в році. • Новий рік — 1 січня. • Велика п'ятниця. • Великодній понеділок. • День Вікторії — 24 травня. • Народини монарха — дату проголошується. • День Канади (День канадської державності) — 1 липня. • День праці — перший понеділок вересня. • День подяки — другий понеділок жовтня. • День прослави поляглих — 11 листопада або найближчого понеділка. • Різдво Христове — 25 грудня.

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВНІ СВЯТА

• 1 січня — Новий рік. • 20 лютого — День народин Джорджа Вашингтона. • 29 травня — День прослави поляглих („Меморіал Дей"). • 4 липня — Свято самостійности. • 4 вересня — День праці. • 9 жовтня — День Колумба. • 11 листопада — День воєнних ветеранів. • 23 листопада — День подяки. • 25 грудня — Різдво Христове.

МІРИ ДОВЖИНИ

Канадські:

1 миля — 1,760 ярдів — 5,280 стіп
1 ярд — 3 стопи — 36 цалів
1 стопа — 12 цалів

Європейські:

1 кілометр — 1,000 метрів
1 метр — 100 сантиметрів
1 сантиметр — 10 міліметрів

При переміні канадських мір на європейські і навпаки:

1 миля — 1.60935 кілометра — 1,609.35 метрів.
1 ярд — 0.9144 метра — 91.44 сантиметрів — 914.4 міліметрів.
1 стопа — 30.48 сантиметрів — 304.8 міліметрів.
1 кілометр — 0.62137 милі — 1,093.61 ярдів — 3,280.84 цалів.
1 метр — 1.09361 ярда — 3.28084 стопи — 39.3701 цалів.
1 сантиметр — 0.3937 цалів.

МІРИ ПОВЕРХНІ

Канадські:

1 фарма — 160 акрів
1 акр — 4,840 квадратних ярдів
1 кв. ярд — 9 квадратних стіп
1 кв. стопа — 144 квадратні цілі

Европейські:

1 гектар — 10,000 кв. метрів
1 морг — 5,754.6 кв. метрів
1 кв. метр — 10,000 кв. сантиметрів
1 кв. сантиметр — 100 кв. міліметрів

Або при заміні європейських на канадські:

1 гектар — 2.471 акра — 11,960 ярдів
1 морг — 1.397 акра — 6,752.5 кв. ярдів — 60,772.5 кв. стіп.
1 кв. метр — 1.196 кв. ярда — 10,764 кв. стіп — 1,550.016 кв. цілів.
1 кв. сантиметр — 0.155 кв. цяля.

Заміна канадських на європейські міри поверхні:

1 фарма — 64.75 гектарів — 112.5 моргів.
1 акр — 0.404 гектара — 0.703 морга — 4,047 кв. метрів.
1 кв. ярд — 0.83613 кв. метра.
1 кв. стопа — 929.03 кв. сантиметрів.
1 кв. цяль — 6.41516 кв. сантиметрів.

МІРИ ВАГИ

В Канаді:

1 унція — 16 драм
1 центнер — 100 фунтів
1 фунт — 16 унцій

В Європі:

1 тонна — 10 центнерів
1 центнер — 100 кілограмів
1 кілограм — 100 декаграмів
1 декаграм — 10 грамів

Або при заміні канадських на європейські:

1 тонна (канад.) — 0.907 тонни (європ.) — 9,07185 центнерів — 907.185 кілограмів.
1 центнер (канадський) — 0.453 центнера (європ.) — 45.359 кілограмів.
1 фунт — 0.45359 кілограма — 45.359 декаграмів.
1 унція — 2.835 декаграмів — 28.35 грамів.
1 драм — 1.77 грамів.

МІРИ ОБ'ЄМУ

Міри пливких тіл

Канада:

1 гальон — 4 кварта
1 кварта — 2 півкварти або пайнти

Європа:

рівняється 4.456 літри
рівняється 1.1365 літри

Міри сухих тіл

1 бушель — 4 пеки
1 пек — 2 гальони
1 кварта — 1 півкварти або пайнти

рівняється 35.648 літри
рівняється 8.912 літри
рівняється 1.1365 літри

1 канадська миля рівняється 1.6609 кілометра
1 кілометр рівняється 0.621 милі
1 кілограм рівняється 2.2046 канадським фунтам

ТЕМПЕРАТУРА ЗА ТРЬОМА СИСТЕМАМИ

Реомір	Цельсій	Фаренгайт	
80°	100°	212°	пункт кипіння води
76	95	203	
72	90	194	
68	85	185	
63.1	79.9	174	
60	75	167	
56	70	158	пункт кипіння алькоголю
52	65	149	
48	60	140	
44	55	131	
42.2	52.8	127	
40	50	122	
36	45	113	
33.8	42.2	108	
32	40	104	
29.3	36.7	98	температура людської крові
28	35	95	
25.3	32.2	90	
24	30	86	
21.3	26.7	80	
20	25	77	
16	20	68	
12.4	15.3	60	
10.2	12.8	55	
8	10	50	
5.8	7.2	45	
4	5	41	
1.3	1.7	35	
0	0	32	пункт замерзання води
— 0.9	— 1.1	30	
— 4	— 5	23	
— 5.5	— 6.7	20	
— 8	— 10	14	
— 9.8	— 12.2	10	
— 12	— 15	5	
— 14.2	— 17.8	0	
— 16	— 20	— 4	
— 20	— 25	— 13	
— 24	— 30	— 22	
— 28	— 35	— 31	
— 32	— 40	— 40	

Ярослав Орлик

ТРИДЦЯТЕ ЧЕРВНЯ

Тридцять червня! Грають дзвони,
У саяві тоне Юр святий.
Народе, встань, порви кайдани,
Від нині ти будеш вільний.
Від нині будеш, Україно,
Покликана на Божий глас,
Вільна, єдина самостійна —
Від Попраду аж по Кавказ.
Тридцять червня довгожданне!
Воскресла правда прадідів,
Розцвіли липи і каштани,
Дзвенів у щасті древній Львів.
І враз, неначе рокіт грому,
Мов блискавка страшних вогнів,
Війною йдуть на Україну
Численні орди ворогів.
Напасників пливе лявіна —
Брунатний і червоний кат.
Горить повстанням Україна,
Від Прип'яті аж до Карпат.
Повзе, мов гад, військо вороже,
Полилась кров твоїх синів.
Невже ж покинув Ти нас, Боже,
І серцем своїм скам'янів?
Та кров пролита не засохла,
І знай, сатрапе із Кремлю:
Тридцять червня — меч Дамокля
На хижу голову твою.
Бо воля вже не за горою,
І знов прийде червневий день,
День перемоги над тюрмою, —
Свободи, радости пісень.
Ми свято вірим, той день настане,
Воскреслий дзвін заграє нам,
І зацвітуть білі каштани,
Софійський уквітчають храм.
І ти воскреснеш, Україно,
І Київ саявом загорить.
У бій за тебе, Батьківщино,
Нас Бог на прю благословить.

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її творця і вождя ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ вела в останніх десятиліттях кривавого московсько-більшевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, взиває увесь український народ не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Суверенна Українська Влада.

Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад і порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та заспокоєння його потреб.

2. На західніх землях України твориться Українська Влада, — яка підпорядкується українському національному урядові, що створиться у столиці України — Києві.

Українська національно-революційна Армія, що твориться на українській землі, боротиметься далі проти московської окупації за Суверенну Соборну Державу і новий, справедливий лад у цілому світі.

Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!

Хай живе Організація Українських Націоналістів!

Хай живе Провідник Організації Українських Націоналістів — Степан Бандера!

Льва-Город, 30 червня 1941 р., год. 20.

Ярослав Стецько
Голова Національних Зборів

В. Дідюк

У 40-РІЧЧЯ ІСТОРИЧНОГО ЧИНУ НАЦІЇ

Сорок років тому 30 червня 1941 року у перших днях зудару двох імперіялістів — гітлерівської Німеччини і червоної Москви, у Львові проголошено відновлення української державности. Шлях історичного прямування нації до волі визначають дороговкази. Вони, немов палаючі вогні в темряві, освітлюють напрямні, що ведуть народ до завітної мети і мобілізують його сили до боротьби і перемоги. Саме дороговказ 30 червня 1941 р. проголосив нації і світові — за що і проти кого, все і всюди, не дивлячись на умови — виступить український народ в обороні своєї державности.

В нашій історії ця подія належить до найновіших подій нашої визвольної боротьби, як черговий історичний Акт українського національного відродження. Але ідея цього Акту, як і Акту 22 січня 1918 року, не нова. Вона була, є і буде найвищою метою українського народу і такою залишиться для майбутніх поколінь української нації, аж до часу повного її здійснення.

У полеміці на тему історичних подій в Україні під час Другої світової війни противники цього Акту, противники націоналістичної ідеї і чину взагалі, цього значення не визнають, а можливо не можуть бачити. Вони, відкидаючи саму ідею, чіпляються всяких „видимих і невидимих” формальностей, а часто окремих навіть слів, а що вже й говорити про такий закид, як мовляв: чому це саме Організація під проводом Степана Бандери проголосила 30 червня 1941 р. Акт відновлення Української державности і чому цей момент авторства був виразно підкреслений у тексті самого Акту?

Той, хто хоче знайти об'єктивну, речеву відповідь на ставлені питання, повинен сам основно простудіювати тогочасний політичний і фактичний стан нашого народу, а зокрема стан політичних українських сил на рідних землях і поза Україною.

Роки, що ділять нас від цих незабутніх днів, це доволі довгий час на те, щоб вже спокійно, об'єктивно, по-державницькому оцінити Акт 30 червня, щоб кожний український пат-

ріот, незважаючи на його партійну приналежність, спромігся дати об'єктивну національно-державницьку оцінку подій, яка має велике історичне значення.

Це правда, що Акт 30 червня 1941 р. стимулювала ОУН, він же дав їй силу і престиж серед нації, бо це був чин нації, волю якої віддзеркалювала ОУН, її провідні кадри, що мали відвагу від імені нації і для нації прийняти на себе рішення і ризик. І не має значення, хто поіменно стояв за цим Актом; за ним стояла і його здійснювала нація. А щоби як-найкраще зрозуміти політичні умови того часу так в Україні, як і в світі, зупинімось хоч дуже коротко на характеристиці подій, що стали основою Акту 30 червня 1941 року.

Коли в 1939 році всі українські землі опинилися під окупацією одного гнобителя — московсько-большевицької імперії, українські легальні політичні організації і партії, що ще існували на західно-українських землях, перестали діяти. З приходом большевиків вони самоліквідувалися, частина їх членів, особливо провідних, виїхала за кордон; будь-яка легальна політична діяльність стала неможливою. На українських землях єдиною політичною силою залишилася підпільна Організація Українських Націоналістів (ОУН), яка вже мала за собою важкий, але випробуваний шлях національно-визвольної боротьби, особливо з польським окупантом. Як організація підпільна, вона не тільки продовжувала свою діяльність, а й ще ширше її розгорнула, стаючи авангардом усіх поневолених Москвою народів у боротьбі за визволення. Большевицька окупація західно-українських земель викликала в деяких українських політичних колах пригнічення, а то й почуття капітуляції, але революційної динаміки ОУН не здушила. Навпаки, фронт підпільної боротьби з окупантом поширився на всі українські землі, а національно-визвольні ідеї ОУН почали проникати й на терени інших поневолених Москвою народів.

В маніфесті ОУН з грудня 1940 року писалося:

„Кличемо революціонерів усіх поневолених Москвою народів до спільної боротьби і співпраці з українськими націоналістами-революціонерами. Тільки Україна є правдивим союзником усіх поневолених і загрожених Москвою народів у їх боротьбі з московсько-большевицьким імперіалізмом”. А далі: „Кличемо усіх українців — де вони не жили б — ставати у бойові лави фронту Української Національної Революції!”

Вже хоч би з цих закликів видно, що ОУН з самого початку московсько-большевицької окупації західньоукраїнських земель готувалася до революційно-визвольної боротьби з Москвою. Тому відбувалася всебічна підготовка до революційно-

Степан Бандера — голова Проводу ОУН

го виступу, щоб при першій нагоді відновити українську державність. З цього ясно видно, що застерігати за собою якийсь монополі на революційну боротьбу проти московсько-большевицького окупанта нікому з ОУН і на думку не приходило. Навпаки, ОУН радо вітала б у цій, особливо важкій, боротьбі за волю України також інші українські політичні партії чи

організації, що існували раніше бодай на західньоукраїнських землях, і робила в цьому напрямку кількакратні спроби. На жаль, всі інші політичні партії й організації від участі у важкій революційній боротьбі на рідних землях відмовились. Вони воліли самоліквідуватись. Це далеко легше!

Ядра проводів тих партій опинилися на еміграції: на чужих теренах, окупованих Німеччиною, в самій Німеччині і частинно на українських землях, що увійшли до складу „Генерального Губернаторства”. Тут для їхньої дії не було такої небезпеки і таких перепон, як на українських землях, окупованих большевиками.

Тут вони дещо активізувались, але вже при перших спробах це робити, виявилось, що й тут свобода дії була дійсно лише умовною. Виявилось, що німецька влада ставиться до такої політичної дії ворожо. Саме усвідомлення, що німецька влада ставиться до пляну відновлення їхньої політичної діяльності неприхильно, вистачило, щоб вони негайно від такої діяльності відмовились, а взялися, правда, досить анемічно, до стисло культурницької праці.

У висліді цього і на еміграції в Європі ніяка з українських політичних партій своєї діяльності не відновила, і ніякої організованої і незалежницької роботи не вела. Здебільша існували тільки окремі колишні діячі партій, які мали дуже мало своїх прихильників на місцях свого перебування, а тим більше на рідних землях.

Отже, єдиною політичною зорганізованою силою, що розпоряджала міцними, здисциплінованими кадрами і діяла як цілковито самостійна політична організація, не оглядаючись на те, чи чужа сила — в цьому випадку гітлерівська Німеччина — дає на це свою згоду, чи ні, була й поза Україною — Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери, як єдина в той час політична сила, що твердо й незмінно стояла на позиції: за самостійну, соборну українську державу в кожній ситуації і проти кожної сторонньої сили, яка заперечує право української нації на суверенність.

Українська еміграція також слідувала за розвитком політичних подій у світі і в Україні, щоб у відповідний час якнайбільше допомогти визвольній боротьбі українського народу. Українські націоналісти за кордоном найперше звернули увагу на необхідність координації українських політичних сил,

щоб спрямувати їх на активну допомогу визвольній боротьбі українського народу. Вже на весні 1940 р. почались були наради в справі консолідації, які згодом, завдяки наполегливій акції ОУН під проводом Степана Бандери, завершилися повним успіхом. 14 червня 1941 року появилась відозва до всіх українців, підписана 116-ма визначними політичними, військовими і суспільними діячами з різних середовищ. В цій відозві між іншим читаємо:

„Для українського народу і української землі надходить знову велика історична хвилина. Серед небувалої світової бурі на наших очах валиться дотеперішня політична система світу, в якій ми були на самому дні в путах політичної і соціальної неволі. Перед нами відкриваються широкі можливості. Свідомі ваги цієї грядучої великої хвилини, що її можна б порівняти хіба до тієї в 1918 році, і свідомі нашої відповідальности перед історією, уважаємо нашим національним обов'язком стати негайно разом для спільної важкої праці над остаточним національно-політичним визволенням українського народу. Великий історичний час, у якому живемо, вимагає від нас залишити на боці всі непорозуміння і стати разом до служби тільки одній найбільшій справі — визволенню українського народу і відновленню Української Суверенної від нікого незалежної Соборної України”.

Вже у тій відозві українських політичних, військових і суспільних діячів з усіх земель України бачимо одностайну думку про наближення великої історичної хвилини для відновлення української державности, що й зреалізовано Актом 30-го червня 1941 року.

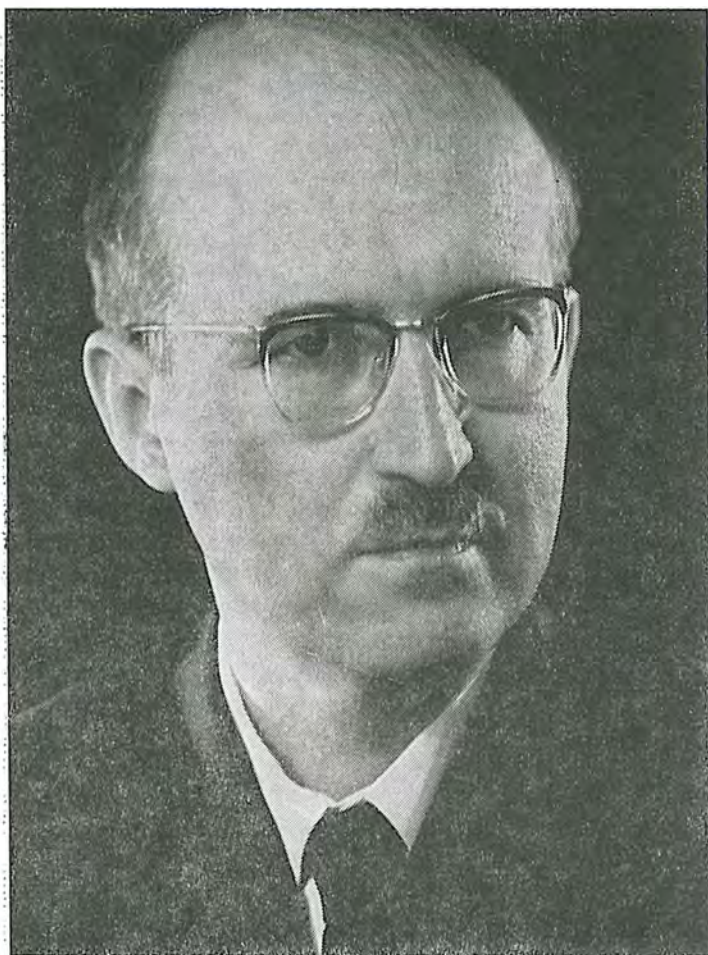
Українські націоналісти здавали собі справу з тягару відповідальности. Вони взяли за ще одну можливість: зорганізувати на швидку руку спеціальну репрезентацію всіх українських „середовищ”, тобто колишніх провідних кадрів існуючих будь-коли в минулому українських політичних партій і передати їй ініціативу проголошення декларації суверенних прав української нації на українській території. Саме тому, що ОУН не мала бажання монополізувати справу, на цю можливість звернула увагу, і результатом того було зорганізування з почину ОУН на весні 1941 року Українського Національного Комітету, до складу якого ввійшли представники всіх існуючих раніше українських партій і центрів, за виїмком організації полк. А. Мельника. Але, коли за кілька днів перед

вибухом німецько-большевицької війни стало відомим членам УНК, що самостійницька декларація зустрінеється з репресійними протидіями гітлерівської Німеччини, твердість деяких членів УНК захиталася. Постала небезпека, що в обличчі грізних німецьких репресій УНК в такому складі свою декларацію здезавує. От тому то й виникла konieczність, вимога хвилини, щоб з проголошенням історичної державницької декларації українського народу в такий критичний момент виступила Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери і щоб ця її ініціатива була виразно зазначена в тексті Акту — для стягнення на себе репресій гітлерівської Німеччини. Бо тільки ОУН була спроможною тоді твердо і гідно протиставитись німецьким ударам і за ніяких умов не скапітулювати між німецьким молотом і московським ковадлом. Це вона й доказала незабаром у тій жорстокій дійсності. Вибух німецько-большевицької війни був тією вирішальною хвилиною, до якої готувалась ОУН на рідних землях. І хоч у плянах Гітлера не було місця для самостійної Української держави, але моменту вибуху війни між двома імперіалістичними хижаками — не можна було прогайнувати. Передбачаючи негативне ставлення Гітлера до української державності і можливу окупацію українських земель німцями, ОУН у „Політичних вказівках” з травня 1941 р. з'ясувала своє становище так:

„Наше завдання в такій ситуації: не допустити до того, щоб Україна була тільки тереном розигри чужих сил з нашим ворогом, а вслід за тим — об'єктом чужого володіння. Навпаки, власною боротьбою, будіванням власної держави власними силами і з власної ініціативи здобути собі роллю підмета і партнера, учасника війни і співтворця нового ладу на руїнах московської імперії. Виключаємо роллю обсерватора та пасивно-вичікуюче ставлення до подій, що відбуваються на українській землі, а зокрема супроти війни інших держав проти Москви і їхнього порядкування”.

Тому аналізуючи політичні обставини, наставлення Гітлера до самостійності української держави, нашу внутрішню українську ситуацію; з ініціативи ОУН у Львові 30 червня 1941 року відбулися Національні Збори в будинку „Просвіти” у Львові, на яких врочисто проголошено відновлення української держави. 3-го липня створено Українську Національну Раду, почесним головою якої став митрополит Андрей Шеп-

тицький, а головою — відомий загальношанований сеньйор українських політиків д-р Кость Левицький. До складу Української Національної Ради ввійшли визначні українські політичні, військові та громадські діячі з усіх земель України, що в той час знаходилися на терені Львова і західньоукраїн-

Ярослав Стецько — голова Державного Правління і голова Проводу ОУН

ських областей. Це ще один доказ, що і створена з ініціативи ОУН Українська Національна Рада була загальнонаціональною, і таким чином Акт 30 червня був виявом волі всіх українських самостійницьких сил, які справи нації поставили вище своїх групових інтересів і амбіцій. Національні Збори

доручили Організації Українських Націоналістів, як ініціаторів, сформувати Українське Державне Правління, головою якого обрано провідного члена ОУН Ярослава Стецька. До складу Державного Правління ввійшли люди різних політичних переконань. Акт відновлення Української Держави з великим ентузіазмом прийняв весь український народ, а спонтанні вияви у масових маніфестаціях всіх західньоукраїнських земель вповні підтримали покликане до життя Державне Правління і його голову Я. Стецька. Велике історичне значення має благословення Акту 30 червня нашими найвищими церковними достойниками — митрополитом Андрієм Шептицьким і Преосвященним Полікарпом — єпископом луцьким.

Ось слова митрополита Андрея:

„... Український народ мусить у цій історичній хвилині показати, що має досить почуття авторитету й життєвої сили, щоби заслужити на таке положення серед народів Європи, в яким міг би розвинути усі Богом собі дані сили.

Карністю, солідарністю, совісним сповненням обов'язків докажимо, що ви дозрілі до державного життя. Установленій владі віддаємо належний послух. Узнаємо головою Державного Правління України пана Ярослава Стецька. Від Уряду ним покликаного до життя очікуємо мудрого, справедливого проводу та заряджень, які узгляднили б потреби і добро всіх замешкуючих наш край громадян, без огляду на те, до якого віровизнання, народности й суспільної верстви належать. Бог нехай благословить усі Твої праці, Український Народе, і нехай дасть нашим Провідникам Святу Мудрість з Неба”.

Слова Преосвященного владики Полікарпа:

„... Оце на наших очах справедливість Божя сповнилася — один Бог, одна нація і спільна краща майбутність ... Сповнилася наша відвічна мрія ... проголошено Самостійну Українську Державу! ... Нехай Господь Милосердний допомагає Тобі, народе мій, і Тобі, уряде наш, будувати Самостійну Українську Державу, а моя молитва за всіх Вас перед Престолом Всевишнього буде за Вами”.

Слова інших:

„... Як ляхів, що з малого каменя перемінюється в нестримну стихію, так з енергійного почину одиниць прийшло впродовж одного дня до всенароднього чину! Нарід будував собі державу. З кожною годиною ця будівля росла і кріпша-

ла. Відкривалися крамниці, очищувалися з румовищ вулиці, повільним рухом почала йти величезна адміністративна машина. А коли з ініціативи ОУН найчільніші представники української громадськості зібралися, щоб проголосити відновлення Української Держави, то їхнім завданням було ствер-

Генерал Роман Шухевич — Тарас Чупринка — Головний Командир УПА

дити існуючий факт: надлюдським зусиллям народу зруб держави вже стояв. (Із споминів бл. п. ред. Льва Сенишина)

Один з визначних наддніпрянців (Є. А.-II) у своїх спогадах про значення Акту 30 червня для відродження українських самостійницьких ідей і виявів пише, між іншим, так:

„... Вся діяльність українського націоналістичного підпілля на Вінниччині в 1941-43 роках проходила під знаком Акту 30 червня. Для нас він був натхненням у повсякденній громадсько-політичній праці та в революційних чинах... Акт 30 червня підтверджував і українську державність, і боротьбу за неї як проти московсько-більшевицької окупації, так і проти німецьких нацистів. У ньому були наші надії і прагнення, приховані глибоко в серці під час 20-тирічної московсько-більшевицької окупації.

І ми разом, пліч-о-пліч з націоналістами Галичини і Волині, зливались у єдиній революційній ОУН, виразникові й авангардові прагнень цілого українського народу. Ось такими були ми, українські націоналісти-наддніпрянці, на Рідних Землях у безпосередній боротьбі з ворогами за УССД. Акт 30 червня ми розглядали як послідовний історичний розвиток нашої визвольної боротьби...”

Ще уривок із спогадів проф. Віктора Андрієвського про те, як звітував голова Українського Центрального Комітету проф. В. Кубійович по поверненні зі Львова до Кракова в липні 1941 року:

„Тепер маємо свій уряд, — сказав він, — і яких би хто поглядив та якої партійної приналежності не тримався, всі ми мусимо скоритися вищим національним інтересам: визнати наш уряд як державний і виконувати його накази”. — Так закінчив свою доповідь проф. Кубійович. Вона була прийнята з ентузіазмом. Всі, як один, встали з місць і з уст зібраних залунало: „Ще не вмерла Україна”. В багатьох на очах були слези!”.

Гітлерівські окупанти, зустрівшись з такою ентузіастично нечуваною поставою до Акту проголошення відновлення Української Держави цілого українського народу і його провідників, були заскочені. Швидко виявилось, що в планах гітлерівського походу на Схід Європи Україні було призначено стати колонією Німеччини, її „життєвим простором”.

Німці зажадали від Степана Бандери і Ярослава Стецька щоб вони негайно відкликали проголошення Акту 30 червня, а коли зустріли рішучу відмову, — почали масові жорстокі репресії, знищуючи терором національно-державне відродження України. Степана Бандеру і Ярослава Стецька арештували й заслали в концтабори, де вони були майже аж до кінця війни. Арештували теж інших членів Державного Правління.

Акту 30 червня не відкликано, значить, він і надалі є історичним фактом.

Проголошення відновлення української державности, крім внутрішнього аспекту українського, має ще зовнішньо-політичне значення, зокрема коли йдеться про Західні області України. Спонтанний народний плебісцит, що виявив себе у формі заяв повної солідарности з рішенням Національних Зборів і піддержки Державному Правлінню, ще раз підтвердив 1-ий листопада 1918 року, стверджуючи, що Західньо-Українські землі — це невід'ємна частина цілості. А революційні чини багатьох народів у боротьбі за державність, не конче розпочинаються у самій столиці країни — таких історія знає небагато — важливіше, щоб уже закріплення повної державности і самостійности проходило в національній столиці. Тому і аргумент, що не треба було поспішати, а почекати аж до звільнення столиці Києва і там проголошувати відновлення державности, не витримує критики, бо всі знаємо, як покотились далші воєнні і політичні обставини. В Акті чітко підкреслено, що влада на ЗУЗ підпорядкується Українському Національному Урядові, що створиться в столиці Києві, що говорить виразно про тимчасовий характер уряду у Львові, який буде ліквідуватися з оформленням центрального правління.

Для оцінки Акту 30 червня широкими масами українського народу, що по довгих десятиліттях московсько-большевицької неволі заявив своє священне право на самостійне державне життя. Це був яскравий доказ невмирущості української нації, що по героїчно закінчених визвольних змаганнях у 1917-21 рр., незважаючи на безперервний окупантський терор, ні на мент не зрезигнувала зі своєї державности і не перервала боротьби. І хоч ця боротьба принесла великі жертви українському народові, хоч сотні тисяч його кращих синів і дочок на далеких сибірських засланнях, то це ні трохи не послабило волі українського народу до самостійного життя. І коли на німецько-большевицькому кордоні впали перші постріли, коли імперіялістична війна почала переноситися на землі України, тоді пролунав могутній голос, що давав доказ невмирущості українського народу, та, що він встає знову до вільного незалежного державного життя.

Тому критичні зауваги відносно Акту 30 червня торкаються радше, і то головню, не тих гасел, що їх видвигала декларація, але передусім ініціатора ОУН, як теж окремих людей, зв'язаних з цим днем. Противники 30 червня 1941 р., як

теж цілого революційного руху, часто-густо самі відірвані від народніх мас, представники малих політичних груп чи групок, а також і окремі одиниці, вічно чимось невдоволені, забувають, що заперечування Акту означало б повну пророжечу з останнього періоду нашої історії. Чим оправдав би себе 50-мільйоновий народ перед історією, коли б в час світового катаклізму, що лявіною прокочувався через наші українські землі, не було його голосу в червневім Акті? Історики надаремно шукали б слідів, чого прагнув народ, — чи бути надалі рабом, чи володарем-господарем на рідній землі. Справедливо належить визнати, що Акт 30 червня врятував наше обличчя перед прийдешніми поколіннями. Що цей великий чин у тих складних і тяжких часах змогла виконати ОУН під проводом Степана Бандери і гідно протиставитися німецьким ударам і за ніяких умов — беручи за це повну відповідальність — не скапітулювати; це не справа „монопольности”, чи справа „партії” — це святий і єдиний її обов’язок — здобути Самостійну Соборну Українську Державу.

Історія України — понад триста років перед цими подіями — знає такий „монопольний” виступ Запорізької Січі під проводом Богдана Хмельницького, який поставив перед усім народом вимогу боротися за самостійність України, і в усіх відозвах відмічувано, що це саме „Запорозька Січ піднімає повстання”. Були тоді яреми вишневецькі і киселі, але їхніх діл ніхто з українських істориків не пробував виправдувати питанням: „А чому саме Запорізька Січ під проводом Богдана Хмельницького „монопольно” підняла повстання?” Справа була в моральній поставі кожної української людини до важкої боротьби за національні інтереси у критичний момент історичного шансу. Точно так само мається справа з Актом 30 червня 1941 р., а далі у зв’язку з цим заініційованою збройною боротьбою українського народу під прапорами УПА, УГВР, АБН як його доповнення і продовження. Якщо і тут були новітні яреми вишневецькі і киселі в угоду окупантові, то жодним для них не може бути мудрування: „а чому саме ОУН під проводом Степана Бандери?”

Аналіза Акту з історичної 40-річної перспективи мусить бути повна, правдива, поважна й вільна від заздрости спізнених, нерішучих і втікаючих з поля бою політичних банкрутів, бо незалежно від штучно препарованих ними закидів АКТ 30 ЧЕРВНЯ 1941 височіє в історії України записаний золотими буквами, як сміливий державницький АКТ НАЦІЇ, яка за

всіляких умов прагне до найвищої цілі — відновлення своєї державности.

Може хтось сказати: дивно, що у 40-річчя Акту, нам приходить згадувати не тільки світла, але також і тіні нашого політичного життя, тоді і тепер. Але на нашу думку це не трагедія, це тільки доказ внутрішнього дозрівання українського народу, з якого на наших очах твориться модерна, свідомо своєї історичної ролі нація. Україна в „соборній” московсько-большевицькій неволі, а московський імперіялізм з непослабленою, а збільшеною силою, наступає далі, на цілковите її

Голові: Творчіві Терцю Травнічній Від-
нахилим Української Держави, уродилим
другові Ярославіві Стецькові, нам
і з праці, дружній привіт із Київщини, серця
України.
Слава Україні!
Пашковій Тимішевській район Валентині
Київщини
19. VII. 41.
Міхалюк
Захарчук
Людмила Липоч
Андрійчук
Вікторів
Іванів
Петро
Михайлів

Пошт. картка з привітом для голови УДП Я. Стецька з Київщини, 19.7.41.

знищення. На землях нашої поневоленої, але не скореної Батьківщини йде непослаблена боротьба — різними способами і засобами — боротьба за „бути, чи ні"! Український націоналістичний рух зростає в силу і вже жодні намагання московських окупантів неспроможні здушити волі і прагнення українського народу, що виявлені в наших історичних актах. Бо саме на ідеях Актів 22-го січня 1918-1919 років, Листопадового чину 1918, 15-го березня 1939 в Хусті та 30 червня 1941 у Львові, як єдинотривалих фундаментах українського державного відродження, боротьба продовжується по сьогодні. Цими Актами ми живемо і в ім'я їх діємо!

Акт 30 червня 1941 р. визнали свої і чужі, як великий і історичний чин нації, яка живе, бореться і діє, аж до часу коли здійсниться він в Самостійній Соборній Українській Державі!

А. Гладилевич

ОЛЕКСА ГАСИН
(Спогад)

В літі 1936 р. польська поліція в Бориславі несподівано заарештувала магістра права Н. Н. В тому часі арешти відомих українських націоналістів були нормальним явищем. Поліція шукала між ними за членами ОУН. Коли арештованому вона не могла доказати приналежності до ОУН (а доказати це, звичайно, не було так легко!), тоді після якогось часу вона випускала його з в'язниці на те, щоб при найближчій нагоді знову заарештувати. Н. Н. був провідником Повітової Екзекутиви ОУН Дрогобиччини. Крім нього до складу Екзекутиви, тобто Проводу, входили дві особи — Степан („Стефко”) Ніклевич, референт Юнацтва ОУН і одночасно Організаційний референт трьох районів Бориславщини і я, організаційний референт для решти повіту. Н. Н. підлягав безпосередньо Олексі Гасинові, Окружному Провідникові Стрийщини, до якої належав наш повіт. Через арешт Повітового Провідника організаційний зв'язок повіту з Округом був хвилюєво перерваний і його треба було негайно налагодити. Мій колишній однокласник у гімназії, Ніклевич, працював в кооперативі на передмісті Борислава, в Гуківій Горі, і йому було важко залишати працю на довший час. Тому до Конюхова, де жив Гасин, — поїхав я.

Конюхів належав до найсвідоміших сіл Стрийського повіту. Польська влада мала з цим селом багато мороки. Оповідали, що Стрийський староста, тобто голова повітової адміністрації, казав, що він, якби міг, обгородив би це село колючим дротом, щоб ізолювати його від решти повіту, і мати з ним спокій раз назавжди...

Я приїхав до Стрия поїздом і для кращої конспірації подався в дальшу дорогу пішки. Конюхів зробив на мене гарне враження — це було велике, культурне й заможне село. На жаль Олексі я не застав удома. Не сказавши домашнім, хто я такий, я вернувся з нічим.

У боротьбі з анархією

На щастя, Олекса Гасин, крім особистого зв'язку з Н. Н., мав з ним ще другий — через дівчат-зв'язкових.

Кілька днів після моєї поїздки до Конюхова, провідниця

Дрогобицької „Ланки дівчат” повідомила мене опівдні, що приїхав „гість” і хоче бачитися зі мною в другій годині по полудні там, де починається новий жидівський цвинтар. Цей цвинтар (в Дрогобичі казали „окописько”) був далеко за містом, в полі, при Гиравській дорозі, що вела до села Рихтич.

„Гість”, а ним був Олекса Гасин, якого я побачив тоді вперше, привітався зі мною, як із старим знайомим.

Вислухавши мій звіт, він зразу приступив до справи, яка йому, видно, найбільше лежала тоді на серці. Він говорив швидко й притишеним голосом.

— „Гора”, — сказав Гасин, — веде організаційне слідство в справі Павла Кулика. Він діє на свою руку під фірмою Організації. Недавно був напад на „шиб”¹⁾ „Марія Тереса” в Бориславі. Є сильне підозріння, що цей напад — також його робота. Ви мусите перевірити цю справу й мене повідомити про вислід.

Я знав „Павця” Кулика особисто, але організаційно ніколи не був з ним пов’язаний. Деякий час він ходив до української гімназії в Дрогобичі. В своїм селі Колпці він був провідним комуністом, але після геройської смерти двох націоналістів з недалекого Трускавця — Василя Біласа й Дмитра Данилишина він, як і багатодругих комуністів Дрогобиччини, зірвав з комунізмом і завзято його поборював. Мені було відомо, що Кулик вступив до ОУН і під псевдонімом „Технік” керував у повіті бойовим сектором. Пізніше я чув, що Організація усунула його з цього посту та що він не передав усіх своїх людей новому провідникові бойового сектора. Від якогось часу на терені Дрогобицького повіту почали діятися дивні речі. Хоч ОУН припинила була терористичну акцію, відбулися два безуспішні напади — на поштовий віз коло села Сільце й на поштовий уряд у селі Добрівляни. Нікого з напасників не зловили, але поліція й польські газети твердили, що обидва напади — діло ОУН. Вкінці якісь невідомі напасники пограбували копальню „Марія Тереса”, забираючи з собою кілька тисяч злотих, і знов пішла чутка, що напад учинила ОУН.

Про доручення Олекси Гасина в справі Кулика я негайно повідомив Ніклевича. Мій Стефко мав щастя — він натрапив на одного члена ОУН, який йому раніше підлягав, і цей при-

¹⁾ „Шиб” — копальня нафти з дерев’яною вежею.

знався, що брав участь у нападі на „Марію Тересу“, і що цей напад улаштував Кулик.

Я ніколи не довідався, як скінчилося організаційне слідство в цій справі. Я тільки знаю, що одного дня на якомусь відлюдді знайшли тіло застріленого Павла Кулика. Люди різно пояснювали собі це вбивство, але поліція завжди вперто твердила, що Кулика покарала ОУН.

Зустрічі за містом

Незабаром і Стефко Ніклевич попав на деякий час до тюрми. З нашого тричленного проводу на волі залишився тільки я.

Мої побачення з Олексом Гасином відбувалися раз у місяць, вечорами, в густих лозах над річкою Тисьменицею. Темою наших розмов була, здебільша, реорганізація повітової мережі й ідеологічний вишкіл членів. Щоб краще законспірувати наших людей, ми поділили мережу одного більшого району повіту на підрайони. Провідники районів і підрайонів знали тільки свого безпосереднього зверхника і своїх підлеглих. Раніше наша мережа діставала багато друкованих підпільних матеріалів. Тепер їх не було й тому для вишколу членів використовувалося старі матеріали. Особливий натиск ставилося на докладне вивчення Постанов Першого Великого Збору Українських Націоналістів з 1929 р.

В жовтні 1936 р., передавши всі організаційні зв'язки Ніклевичеві, який тим часом вийшов на волю, я виїхав до Львова продовжувати університетські студії.

Згодом я довідався, що наш колишній провідник Олекса Гасин перебуває за кордоном, в Німеччині.

Безуспішна спроба

Були останні дні липня 1941 р. З горішнього балкону кам'яниці на розі вулиць Стрийської й Соб'єського в Дрогобичі звисали два великі блакитно-жовті прапори, а між ними красувався на великій блакитній таблиці виписаний жовтими буквами напис: „Обласний Провід Організації Українських Націоналістів“. В будинку, де перед війною була внизу велика крамниця будівельних матеріалів і машин Гриця Гасина (Олексиного брата) і В. Стасенка, тепер усі три поверхи займала ОУН, яка в Україні вперше за весь час свого існування вийшла з підпілля на денне світло.

В одній кімнаті будинку був архів Організації. Я його впорядковував у вільних хвиликах, коли не виконував своїх обов'язків референта зв'язків із адміністрацією.

Дня 30 липня мене закликали до кімнати Обласного провідника Гліба. Він мене повідомив, що сьогодні в першій годині під нашим будинком ждатиме підвода, якою я поїду до Стрия й зголошусь там у важливій справі до Олекси Гасина.

Пообідавши в нашій харчівні в тому ж будинку, я поїхав.

Коло села Даляви нашу підводу задержало кількох міліціантів з блакитно-жовтими пов'язками на рукавах. Я показав їм перепустку з печаткою Обласного Проводу ОУН і підписом Гліба, і міліція негайно нас пропустила.

В Стрию ми задержалися перед будинком ОУН на ринку. Внизу була харчівня Організації й у ній я зустрівся з Олексом Гасином.

„В Дрогобицькій області, — сказав він мені, — вже зорганізовано міські, сільські й районні Управи. Залишається тепер тільки очолити нашу адміністрацію й для цього створити Обласне Управління. Ми маємо доброго кандидата на пост голови Обласного Управління. Ним є заслужений громадський діяч, о. Микола Причуляк. В нього родинна трагедія — большевики вивезли його жінку й сина, а коли вибухла війна, то він мусів ховатися, бо вони були б і його забрали. Завтра рано ви поїдете з о. Причуляком до Львова до Крайового Проводу. Я вам дам „кличку“²⁾; ви з нею зголоситеся до Івана Легенди й передаєте йому нашу пропозицію призначити о. Причуляка головою Дрогобицького Обласного Управління”.

Я переночував в гостинному домі молодого подружжя, до якого мене післав О. Гасин, а другого дня поїхав з о. Причуляком поїздом до Львова. В дорозі мій супутник, поважний священик, з бородою, розповідав мені про свою трагедію.

Останній раз у Львові я був три тижні тому. Тоді на багатьох будинках повівали блакитно-жовті прапори, а фасади деяких урядових будинків, наприклад, станиці Української Міліції на Жовківській вулиці, були завішені прапорами. Тепер у місті українських прапорів було багато менше, з грудей прохожих позникали блакитно-жовті стрічки, але наш прапор усе ще маяв високо вгорі на вежі ратуші.

²⁾ „Кличка” — гасло, пароль.

В будинку „Дністра”, де була головна квартира ОУН, не було вже того руху, що тут панував три тижні тому. В ньому тепер було тихо й сумно, а люди, яких ми тут зрідка зустрічали, мали занепокоєний і розгублений вигляд.

Почувши, в якій справі ми прийшли до нього, І. Легенда сказав:

„Нічого з цього не буде. Німці вже зарядили ліквідацію Львівського Обласного Управління. Підіть до будинку на площі Смольки ч. 3, там вас краще про все поінформують”.

В будинку, до якого нас спрямував І. Легенда, всі кімнати були відкриті, але бюрка були пусті — ніде ні живої душі.

На щастя, коло університету ми наткнулися на м-гра Ярослава Спольського, недавнього провідника тієї частини Похідної Групи ОУН, в якій я був і яка в дорозі до Львова організувала в містечку Сіняві українську адміністрацію. Від нього ми довідалися, що він тепер заступник голови Львівського Обласного Управління, але німці ліквідують українську адміністрацію в Галичині, яка від 1-го серпня входить в склад Генерального Губернаторства.

В такій ситуації задум Олекси Гасина створити українське Обласне Управління Дрогобицької області не міг бути здійсненим.

З лабетів Гестапо на волю

Мое коротке побачення з Олексою Гасином в Стрию в липні 1941 р. було, на жаль, останнє.

Одного літнього ранку 1942 р. мій товариш по праці Ілько Кліщ (ми обидва працювали тоді в Міському Харчовому й Господарському Уряді в Дрогобичі) схвилюваним голосом сказав мені, що Гестапо довідалося, що Олекса Гасин в Конохові, і вирішило його арештувати.

Як же міг Кліщ дізнатися про цю таємницю? Зовсім просто. Він якимсь чином опинився був у ланці мельниківської ОУН, а провідний член цієї організації, інженер Т., працював в Обласному Гестапо перекладачем і одночасно інформував організацію про таємні пляни німців у відношенні до українців. А що Кліщ мене добре знав ще з-перед війни й мав до мене повне довір'я, то розповідав мені про все цікаве, що довідався на сходинах ланки.

— Що буде? — затривожився я.

— Инж. Т. вже повідомив про це Влодка Кобільника і просив його негайно перестеретти О. Гасина.

Д-р Володимир Кобільник був відомий у Дрогобичі як провідний член ОУН під проводом Степана Бандери. В 1941 р. він був членом Обласного Проводу ОУН і тільки тому не опинився досі в німецькій тюрмі, що під час протибандерівської акції 15 вересня того ж року Гестапо не застало його вдома. Німці його покищо не рухали, ждучи дальших інструкцій своєї влади у справі тих бандерівців, які ще залишилися на волі. Знаючи Кобільника особисто, Т. уважав за відповідне саме його повідомити про загрозу, яка зависла над О. Гасином.

Кобільник зараз поїхав до Конюхова й був дуже здивований, коли почув від Гасина, що він не думає ховатися.

Незабаром дрогобичани почули недобру вістку — Гестапо арештувало О. Гасина і тримає його в тюрмі. Всі знали, що хто раз попав у закривавлені лапи Гестапо, тому, звичайно, нема вороття.

Не знаю чому німці посадили Гасина до загальної тюрми при повітовому суді на Стрийській вулиці, а не підвалів Обласного Гестапо на вулиці Міцкевича. Можливо, вони так зробили тому, що гестапівські підвали були переповнені арештованими. Але й загальна тюрма, в якій недавно НКВД масово розстрілювало українців, тепер була битком набита. Німці, щоправда, мали на це раду — коли в тюрмі не було вже місця для нових арештованих, тоді вони забирали з неї частину в'язнів і їх без допитів розстрілювали.

Над Олексом Гасином, провідником бандерівців, яких німці уважали за своїх найбільших ворогів з-поміж українських патріотів (мельниківців вони покищо терпіли!), нависло марево мученичої смерті.

Та сталося чудо. До начальника тюрми, поляка, зголосилися два поліцисти з „Української Допоміжної Поліції” Гестапо, так званої „чорної поліції”. Вони йому сказали, що є наказ доставити Гасина до Гестапо. Начальник, нічого не підозріваючи, дозволив поліцистам забрати Гасина з тюрми. Вони його забрали з собою і... усі три пропали без вісти. Обидва поліцисти були членами ОУН і дістали наказ визволити Олексу Гасина з тюрми.

Прийшов час, коли Гестапо зацікавилася й іншими бандерівцями, які ще були на волі. Весною 1943 р. вони арештували д-ра Володимира Кобільника, а в лютому 1945 р. він уже не жив — згинув у таборі в німецькому місті Шембургу. По-

дібна доля ждала й мене, але мене завчасу перестеріг інший український перекладач дрогобицького Гестапо, Легедза. В липні 1943 р. я під секретом повідомив голову Міської Управи д-ра Осипа Костшемського про небезпеку, яка мені грозить і, підшукавши на своє місце в магістраті наступника, виїхав раз назавжди з рідного міста.

Полк. Лицар —
Олекса Гасин
Шеф Штабу УПА
1945 — 1949

Багато років пізніше, в Канаді, особа, яка була втаємничена в справу втечі Олекси Гасина з німецької тюрми в Дрогобичі, але не бажає, щоб її називати по імені, подала мені докладніші інформації про цю втечу. Втечу zorganizував визначний член ОУН під проводом Степана Бандери, Кость Цмоць, який пізніше визволив з німецької тюрми у Львові відомих провідних членів ОУН Дмитра Грицяя й Ярослава Старуха. В 1943 р. Олекса Гасин перебував у Карпатах, в околицях славної гори Маківки, в селі Хитарі на Скільщині. Там була досить велика частина УПА. В тому часі УПА мала договір з мадярським військом — одні одних терпіли.

Кого ми втратили?

Повідомлення Головного Командування УПА і Проводу ОУН на Рідних Землях про геройську смерть у Львові в січні 1949 р. шефа Головного Військового Штабу УПА, члена Проводу ОУН, полковника УПА Олекси Гасина-Лицаря кінчається такими словами:

„В особі полковника Гасина-Лицаря український визвольний революційний рух утратив одного з найбільш досвідче-

них і талановитих революційних керівників та військових старшин.

Вічна Слава Героєві Української Національно-Визвольної Революції!"

Хай мій спогад буде квіткою на невідому могилу незабутнього Провідника й Друга!

М. Данилишин

ПРЕДТЕЧА НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

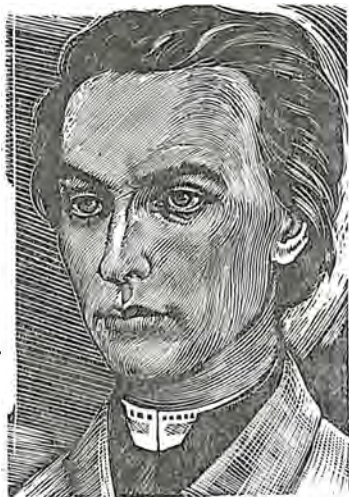
У 138-му річницю смерті поета-пробудителя **Маркіяна Шашкевича**

З днем 7 червня 1981 минає 138 років, коли перестало битися зболіле серце пробудителя Західної України, світлої пам'яті о. Маркіяна Шашкевича, що увійшов у нашу історію як предтеча нашого національного відродження, як піонер нашої визвольної боротьби, та один з перших оборонців нашої культурної свободи та рівноправності.

ВЕСНІВКА

„Цвітка дрібная
Молила неньку,
Весну раненьку:
— Нене рідная!
Вволи ми волю,
Дай мені долю,
Щоб я зацвила,
Весь луг вкрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щобим згорнула
Ввесь світ до себе!

— Доню, голубко!
Жаль мені тебе,
Гарная лобко,
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде,
Краса змарніє,
Личко зчорніє,
Головоньку склониш,
Листоньки зрониш,
Жаль серцю буде.

У сучасних умовах, що їх переживає наш нарід на рідних землях, вважаю потрібним належно відмітити історичну постать Шашкевича та гідно звеличати його світлу пам'ять, бо на рідних землях то хто знає, чи його пам'ять буде вша-

нована, а коли й буде, то у викривленому наświetленні, так як це робиться зі Стефаником, Франком, Лесею Українкою, чи навіть із безсмертним Шевченком.

Відзначаючи роковини Шашкевича, слід підкреслити, що звеличуємо його не тільки як нашого поета, а як пробудителя Західньої України, як речника відродження її літератури, як того, що перший пізнав те, що освіта тільки тоді стане власністю народу, коли вона добереться до його серця й стане для нього джерелом життя, коли вона подасться йому не чужою й нерозумілою, а рідною й народньою мовою. Маркіян Шашкевич був власне одним із перших, що почав уживати народньої мови, щоб поставити її на висоті рівня інших мов, дати їй культурний престиж та вибороти для неї належні права серед інших мов світу.

Він був одним із тих, що почав уживати народню мову не тільки для своїх поетичних творів, а намагався ввести її для друкованого слова, а навіть він, як український католицький священик, був одним із тих перших наших священиків, що почали виголошувати в церкві недільні проповіді живою народньою мовою, а не як інші — церковнослов'янською чи польською. У тім якраз найбільша заслуга Маркіяна Шашкевича, який за це здобув почесне місце в історії національного відродження Західньої України.

Маркіян Шашкевич — це апостол нашого культурного відродження й такі твердження подав наш великий митрополит Андрій Шептицький, який у своїй промові, виголошеній на святі Шашкевича з нагоди 100-річчя з дня його народження, сказав до зібраного тоді 20-тисячного народу такі золоті слова:

„Нас зібрала днесь велика ідея, котрої Маркіян був наче прапором. Почин Шашкевича, щоб іти в народ для того, щоб його піднести, боронити й просвіщати, щоб його спасати й за нього вмирати — це наш ідеал! Ціле наше народне відродження має сей характер: повільного пробуджування народніх мас, а сего характеру не мала б історія XIX століття, наколи б наш патріотизм не мав цеї цілі, цього значення й напрямку: в маси, в народ!

У патріотизмі Західньої України мало історичних традицій, мало державної політичної гадки, але за те на цілій лінії визначне, характеристичне й елементарне стремління: в народ! Усі маємо це поняття, що народ — це наша сила, що праця

для нього — це наші основні завдання, що його поступ і його добро — це наша будучність!

Шашкевич був тим першим, що цю дорогу вказав не тільки словом, а також своїм життям і своєю діяльністю, і в тім треба подивляти його геніяльність та відданість”.

Короткий життєпис Шашкевича

Відмічуючи 138 роковини смерти Маркіяна Шашкевича, слід навести головніші дати його життя, яке було повне терпінь і праці та посвяти в обороні нашої національної правди. Світлої пам'яті о. Маркіян Шашкевич народився 6 листопада 1811 р. в селі Підлиссі, Золочівського повіту в домі отця Романа Авдиківського, що був його дідом по матері, де молодий Маркіян провів свої молодечі роки. Вже в студентських роках мав він нахил до складання віршиків, які виучували напам'ять його брати та сестри й виголошували їх на різних родинних святах.

1837 Шашкевич закінчує богослов'я і в лютім 1839 висвячується й отримує першу посаду пароха в селі Гумніска, а потім його перенесено на парафію до села Нестанич, а в травні 1841 переносять його до Новосілок, де він був деякий час адміністратором, а згодом парохом. Там, у Новосілках, постигла його передчасна смерть у наслідок сухот 7 червня 1843, на 32-ім році його страдницького життя та на 5-ім році його священичої праці.

Там, у Новосілках, у гробниці місцевого землевласника поховано його тлінні останки, а в 50-ті роковини його смерти перевезено його тлінні останки до Львова та поховано на Личаківському цвинтарі, де поставлено йому мармуровий пам'ятник. Під ним поховано також 1896 його дружину, а 1908 перевезено туди тлінні останки його сина Володимира, який помер також у молодому віці й був теж поетом-письменником, твори якого видала Львівська „Просвіта” у 7-му томі своїх видань під назвою „Руська письменність”.

Заходами філій „Просвіти” в Золочеві, Олеську, Буську, Бродах і Камінці Струмиловій побудовано Шашкевичеві пам'ятники, а величавий — на Білій Горі в Підлиссі. Його відкриття відбулося 29 жовтня 1911 р. З цієї нагоди влаштовано там величаве торжество при участі понад 15 тисяч людей, які зі всіх закутин української землі зібралися віддати пошану своєму апостолові. Службу Божу відправив і посвятив па-

ма'ятник о. Л. Туркевич в асисті 12 священників, при участі хору з 250 осіб і, в загальному, була це одна з найбільших маніфестацій того часу.

Відкриваючи пам'ятник, старенький сивоволосий митрат о. Л. Туркевич заявив: „Нехай же цей пам'ятник голосить славу нашого народнього батька-пробудителя, нехай стане документом нашого пробудження й нашої зрілості, нехай будить він усіх синів України та нехай буде він дороговказом у світлу та свободну будучність нашого народу!”

Голова комітету о. В. Кальба сказав: „Ім'я Маркіяна — наша гордість, а цей пам'ятник, побудований жертвами народу — це відбитка того, як високо піднесла нас його ідея. Не-хай цей хрест-обеліск нагадує нам завжди жертви, як нині нагадує нам ім'я й ідея о. Маркіяна.

Нехай ця Біла Гора з пам'ятником Маркіяна стане посестрою Тарасової Могили й сюди нехай спішить кожний зачерпнути віри й надії на кращу долю нашого народу. Високо піднесене знам'я Христа нехай благословить усьому українському народові дійти через хрест до воскресіння!”

Заслуги і поетична спадщина Шашкевича

Щоб зрозуміти заслуги Маркіяна Шашкевича, треба хоч коротенько з'ясувати ті невідрадні часи, серед яких опинився наш нарід у тих роках, коли Шашкевич започаткував свою народовецьку та літературно-поетичну діяльність. У ті тяжкі часи Боже Провидіння післало нам Шашкевича, як народнього віщуну-спасителя, що навчив тодішні наші маси любити свою рідну мову, він заставив тодішній наш провід пригорнути до себе „незрячого брата-селянина”, стаючи витязем його думок і духу, віщуном його кращої долі та духовим провідником народовецького духу Західньої України, що відроджується.

Маркіян Шашкевич, будучи ще богословом, згуртовує, а то й очолює гурт молоді, яка займається народовецькою акцією й веде пожвавлену акцію для освіти нашого народу. Його заходами появляється 1834 „Русалка Дністровая”, що стала епохальною подією, яка поставила Шашкевича визначним діячем української нової культури тодішньої доби.

Коли наш нарід у тисячорічній неволі не втратив своєї мови й культури та діждався світлої епохи відродження, й коли згодом здобуває він поважні ряди своєї інтелігенції, то

не малу в тім заслугу має о. Маркіян та інші священники, що, як Шашкевич, усе життя боролися з противниками та часто за позичені гроші видавали корисну для народу книжку, служили йому доброю порадою, а при тім, як о. Маркіян, з ревністю апостола ставали до відданої праці й до відвертого бою, де лише того вимагала потреба нашого багатострадального народу.

Кліша-дереворит роботи Ніла Хасевича — члена УПА
Серія „Кличі ОУН” для друку пропагандивних листків

Володимир Макар

МЕМУАРИСТИКА — ПРОЖЕКТОР МИНУЛОГО У МАЙБУТНЄ

„Всякий свідомий українець повинен написати свої
спогади ... Це святий обов'язок наш”.

Євген Чикаленко

ПОЧИНАЮЧИ З ІСТОРИЧНИХ РОМАНІВ

Хто з нас у юних літах не захоплювався оповіданнями і повістями з історичною тематикою, головню з козацької доби! Твори Андрія Чайковського, Олекси Стороженка, Вячеслава Будзиновського, Адріяна Кащенко, Юліяна Опільського, Михайла Старицького і ще декількох інших — були для всіх українських юних читачів чистим джерелом високоблагородних емоцій і взнеслих переживань та незвичайно сильним стимулом-збудником патріотичних настроїв, захоплень, спрямувань, що штовхали нас у бажаному напрямі при виборі нашого дальшого життєвого шляху, шляху активної боротьби за визволення нашої батьківщини України, в рядах УВО, коли мова про наших старших побратимів, і в рядах ОУН у нашому випадку та в рядах УПА для щасливіших із нас.

Читаючи історичні оповідання і повісті та захоплюючись героями і їхніми славетними чинами у нашому історичному минулому, ми були свідомі того, що це здебільша видумані авторами персонажі, особливо коли йшлося не про справді історичні постаті, як Сагайдачний, Хмельницький, Богун і інші, але про рядових козаків, виходців із самих низів народу, про тих кріпаків і наймитів-попихачів типу Шевченкового Яреми, якому нагло „виросли крила”. Це були типові представники українського народу, але все таки вони були вифантазовані письменницькою уявою.

МЕМУАРНА ЛІТЕРАТУРА

Під кінець 1920-их років, а ще більше у 1930-их роках, почали появлятися на нашому книжковому ринку нового типу твори, під назвою споминів чи спогадів, в яких автори опису-

вали свої власні переживання і помічення з зовсім недавніх часів, з років першої світової війни і з періоду української визвольної війни, з часів українського державного будівництва, а далі — свідчення про жахливу підмосковську дійсність. Це були спогади, як всі ми собі тепер пригадуємо, видавані здебільша видавництвом „Червона Калина” у Львові, такі як ген. Всеволода Петрова, д-ра Степана Шухевича, сот. Осипа Крезуба, сот. Бориса Монкевича, Осипа Назарука, Миколи Галагана, Михайла Островерхи, ген. Михайла Омеляновича-Павленка, ген. Юрія Тютюнника, далі — романізовані спогади з воєнних і повоєнних часів, напр. трилогія Олекси Кобця „Над безоднею”, далі, про советські тюрми і концтабори, з яких найпопулярнішими стали спогади Юрія Горліс-Горського („Холодний Яр”, „Отаман Хмара”, „З таємниць ГПУ”) і Віталія Юрченка („Шляхами на Соловки”, „Пекло на землі”, „Зі соловецького пекла на волю”, „Червоний чад” та інші).

При цій нагоді треба вже згадати й про давніші спогади наших політичних і суспільно-громадських діячів, головню з часів перед першою світовою війною, а також з часів війни, як Віктора Андрієвського, Юрія і Софії Русових, Дмитра Дорошенка, Євгена Чикаленка, Олександра Лотоцького, Юрія Коларда, Віктора Приходька — все це діячі з ОСУЗ, а з Галичини — Олександра Барвінського, Богдана Лепкого, д-ра Костя Левицького і багато інших.

ЯК ПИШУТЬСЯ СПОГАДИ

З названих авторів одні пишуть ділово й сухо, другі образно, мальовничо, сказати б — романізовано. Але всі вони пишуть про власні переживання, про події, яких вони самі були активними учасниками або живими свідками, про особи, які справді жили й діяли, з якими вони безпосередньо зустрічалися чи співпрацювали, а часом ті автори також переповідають те, що чули від інших. Всі ці спогади і свідчення стають не раз єдиним джерелом для історика описуваних подій і часів.

У спогадах немає, а радше — не повинно бути вигадок, фантазувань, перекручень історичних фактів. Все таки і тут є допустимий, бо й зовсім природний, індивідуальний емоційний підклад і підхід, суб'єктивне забарвлювання, і це завжди треба мати на увазі. Часто зустрічаємося у спогадах з виразною однобічністю, зловмисним знецінюванням одних подій

і осіб та вивищуванням і глорифікацією інших. Це не раз дещо нервує читача, викликає недовіру, обурення, протести, спростування, але це теж є позитивним явищем. Далеко гірша була б повна мовчанка про те, що було й прогуло над нами і нашою землею, ота байдужість до минулого, за яку так дошкульно картав Тарас Шевченко своїх сучасників:

*„... А чиєю кров'ю
Ота земля напоєна,
Що картоплю родить?
Вам байдуже, аби добра
Була для городу ...”*

Про цей аспект спогадів згадує м. ін. Кость Паньківський у книзі „Роки німецької окупації” (1965) в розділі „Підсумки й висновки”:

„Важним завданням історіографії сучасної доби є подати чисте свідоцтво того, що діялося, і — по можливості — об'єктивну оцінку подій. Те саме стосується в неменшій мірі до спогадів і міркувань про події, що належать до сучасної історії. Недаром ще Вольтер сказав: „Хто пише історію свого власного часу, мусить чекати атаки за все, що сказав, і за все, чого не сказав. Але ці малі перешкоди не сміють знеохочувати людину, що любить правду і свободу, не чекає нічого, нічого не боїться, не просить нічого і обмежує свої амбіції до удосконалення знання”. — Учасник подій ніколи не може бути вповні об'єктивним. При тому погляд на події, а ще більше коментар і міркування, мимоволі деколи закрашені мудрістю пізнішого часу, хоч як би не намагались уникнути цього. Вони часто мусять бути також відповіддю на атаки”.

Добре написані спогади з пережитого можуть бути такі інтересні і захоплюючі, як і найбільш популярні вифантазовані повісті („фікшн”), а мають вони ту велику перевагу над фікцією, що є взяті з правдивого життя і пережиття. І коли чисті літературні твори дають читачеві передовсім приємну розривку й естетичну насолоду, а історичні повісті ще й розгортають і краще утривають в уяві і пам'яті читача загальновідомі події з минулого і давноминулого, то спогади з пережитого зафіксують і передають нам у конденсованій формі не видумані, а дійсні факти, описи справді пережитих подій, достовірні свідчення про ряд осіб, яких ми самі знали або тільки про них чули, емоційні наświetлення історичних фактів,

часто дуже влучні коментарі, характеристики, узагальнення, висновки, опії, прогнози, а це все залишається на тривало на папері, як цінне першоджерело для істориків і тим самим для відома й науки наступним поколінням.

ВАГА ІСТОРИЧНИХ СВІДЧЕНЬ

Коли ми, в віці 17-18 літ, починали — зразу з деяким ваганням і настороженням — читати спогади українських авторів про їхні переживання на фронтах і в запллі в часі першої світової війни і у визвольній боротьбі за українську державу, ми були насамперед приємно вражені фактом, що цей жанр літератури може бути такий же цікавий і захоплюючий, а при тому далеко більш повчальний і корисний, як наприклад — різні сенсаційні детективістичні чи екзотичні романи. Мова йшла про живих людей, наших людей, наших батьків і старших колегів. І те, про що оповідав і писав один чи другий автор спогадів про себе і своїх найближчих товаришів долі, стосувалося не тільки його одного і його найближчого оточення, але воно простягалося на далеко ширший круг людей, на тисячі його воєнних камратів, чи то на фронті, чи в полоні, чи в шпиталях, а часто й на ціле його покоління. Трагічна доля — наприклад — того чи іншого одного села, відбивала незавидну долю соток і тисячів сел і міст у воєнній полосі, це була в міньятюрі доля всього нашого народу, всієї нашої землі. Те саме можна сказати про спомини, на жаль, не дуже численні, наших видатних громадських діячів — просвітян, господарників, науковців. Трудно окреслити пропорційне цифрове відношення тих, що писали і пишуть, до тих, яких написано стосується: 1 до 1000, 1 до 10,000, чи 1 до 100,000. Незаписане ніким — по недовгому часі пропадає зовсім для історії. Записане і залишене в формі книжки споминів — стає власністю всіх дальших поколінь.

На підкріплення цих слів ще пару цитат:

„Історія батьківщини — це історія людей, тому історія Батьківщини теж писана гробами... Вони бо свідчать про минуле народу, який саме через мученичу смерть помордованих і поляглих синів має право до повної волі і самостійности”. (З пастирського листа польських владик — кард. Рубіна і єп. Ст. Весолого, в річницю Катинської масакри; див. „Шлях Перемоги”, 8. 6. 1980).

„Найцінніший і найбільш тривалий пам’ятник, що його

може залишити по собі одиниця, інституція, чи нація, це — друкване слово”. („Спогади дивізійників, Збірник I., Риміні 1945-47”, Нью-Йорк 1979).

ДЕКІЛЬКА ФАКТІВ

Щоб не бути голословними, нагадаймо на цьому місці декілька глибоко трагічних фактів з історії українського народу, таки нашого часу і нашого покоління.

Перше — це справа СВУ і СУМ, яка на наших таки очах виросла на неймовірний скандал, сказати б — всенаціонального масштабу. Москва у своїх злочинно-божевільних плянах, спрямованих на повне знищення нас як нації, дбає особливо пильно про те, щоб у нас не залишилося ніяких писаних документів, матеріалів, доказів, ніяких живих свідків, ніяких слідів боротьби за свою державну незалежність і повну відрубність від Московії, тому в різний спосіб знищує не тільки українські архіви з не раз унікальними документами української історії, але й усіх носіїв української самостійницької ідеї, живих учасників боротьби і всіх залишків свідчень про цю боротьбу. Писаних свідчень про діяльність СВУ і СУМ було дуже мало, учасники цих організацій були безпощадно знищувані, а що вже говорити про писані спогади! Ще не затихла й не забулася справа трагічної загибелі з рук московсько-большевицьких державних злочинців останніх могиканів СВУ і СУМ — Івана Матушевського і Гелія Снегірйова та пофальшування спогадів останнього, як вже Москва пустила в обіг ехидну версію, яку сквапливо підхопили її свідомі, чи й несвідомі вислужники на Заході, і відразу зафіксували її в „Енциклопедії Українознавства”, мовляв, СВУ і СУМ не існували, а якщо й існували, то це була тільки енкаведівська вигадка-провокація, з метою виявлення й знищення всіх свідоміших українських елементів 1920-их і 1930-их років...

Не входячи глибше у цю скандальну аферу, яка зрештою нам усім відома з преси, і за яку ще доведеться відповідати видавцям ЕУ, треба тут звернути тільки увагу на те, що брак достаточного числа писаних свідчень і споминів членів СВУ і СУМ про цей важливий етап української протимосковської боротьби, дуже великою мірою заважив на тому, що ворог вже тепер спробував зовсім заперечити і викреслити з нашої кривавої історії ці дорогі і святі для нас усіх символи і факти.

В часі писання цих рядків попало нам у руки число „Ка-

надійського Фармера" з 11.8.1980 р., де в нотатці п. н. „За нашу документацію" м. ін. написано:

„Навіть з найновішої нашої історії не маємо архівів, бо пропали або попали у ворожі руки. Досі не просліджена докладно справа СВУ і СУМ-у, бо їхні члени чи сучасники не подбали, щоб докладно описати їх історію. Одні стверджують факт існування цих організацій, інші заперечують. Але ще живуть свідки тих подій, і вони повинні почуватися до обов'язку написати всю правду, щоб не ширилося баламутство, що це просто „вигадка НКВД"...” (Далі, згадавши про голодові „голокости" в Україні, автор нотатки закінчує свої міркування словами:) „Ці проблеми треба поставити на першу чергу наших завдань, бо з кожним днем меншає число сучасників тих подій. Якщо не сповнимо свого обов'язку перед нашою історією МИ, то хто?"

Другий приклад не менш трагічний. В жовтні 1979 року появилася в Нью-Йорку книжка п. н. „Тестімоні. Де Мемуарс оф Дімітрі Шостаковіч, рілейтед ту енд едітед бай Сольомон Волков". Дімітрій Шостаковіч (1906-1975) — світової слави російський композитор, до речі — польського походження. На стор. 214-5 згаданих спогадів є коротка згадка про масовий розстріл — з наказу Сталіна — кількох сотень українських лірників і бандуристів у половині 1930-их років, яких підступно заманено на фіктивний „Перший Всеукраїнський Конгрес Лірників і Бандуристів" у Москві. Це — як згадує Шостаковіч — був „справжній живий музей і вся історія України в їхніх піснях-думах". Це були сотні сліпих калік, які повірили на слово Сталіна, що „жить стало краще і веселіше", і — попали в страшну московську пастку. Їх усіх розстріляно, знищено. Оповідуючи про цю подію Волкову, Шостаковіч відмітив, що вістка про це масове душегубство зробила на нього тоді таке гнітюче враження, що він старався про це забути, зовсім викреслити з пам'яті. Це було щось для нього незрозуміле, кошмарне, і тому він навіть згадувати про це не хотів, але „совість заставила"...

Про цю масакру українських кобзарів і лірників були дуже короткі і загальникові згадки тут і там у статтях чи довідках про українське кобзарське мистецтво. Але воно до свідомости світу не дійшло, бо було занадто неймовірне, несприйнятливие, бо було занадто ляконічне, неясне, неточне, ну — й українське. Може й не було кому із сучасників і випадкових свідків того московського злочину написати обширніше про цю жахливу

подію... Дімітрій Шостаковіч — загально визнаний музик-композитор світової слави, нагороджений многократно орденами, в СРСР і за кордоном, тому це його записане свідчення, хоч теж дуже коротке і загальникове, буде сприйняте у вільному світі без порівняння уважливіше і серйозніше, не зважаючи на спроби Москви заперечити і висміяти видані С. Волковим спогади, устами сина Дімітрія Шостаковіча, теж музики у Москві, як нібито „неповажну компіляцію різних поголосок і анекдот”...

Подібних неясних згадок-натяків про московські злочини супроти українського народу є багато більше, наприклад — про топлення в морі соток і тисяч українських дітей-сиріт, залишених на ласку ворога по вимордуванні їхніх батьків... Але хто і де про це докладніше написав? Де шукати писаних джерел і свідчень? Потенційні автори були заздалегідь знищені, написати не було кому.

ОСНОВНІ СТВЕРДЖЕННЯ І ЕКСКУРСІЯ В МИНУЛЕ

Тут ми підходимо до суті, до ядра справи, до таких стверджень:

1. Кожне живе українське покоління є відповідальне перед всіма наступними українськими поколіннями, перед вічною, непроминаючою українською нацією, за точне й вичерпне записання всього ним пережитого і доконаного на даному етапі нашого історичного буття, за залишення писаних документальних свідчень, як джерельних матеріалів для істориків і історії.

2. В нас, українців, ця справа була і є поставлена незадовільно. Було кому битися і гинути за свою землю, народ, державу, а дуже мало було тих, хто це записав би і передав би для історії.

Сьогодні ми є свідками намагань — навіть не дипломованих істориків, але радше аматорів-дослідників і письменників, видвигнути і розгорнути славу і велич наших древніх предків, відтворити праісторію української землі — України, української нації, сягаючи до першого, другого і більше тисячеліть перед Христом, спираючись на чужих джерелах відгребувати історію шумерійців, скитів, сарматів, гетів, готів, оріянів і т. д., робити з гуна Атилі українського „Гатила”, придумувати „Книгу Влеса” і т. д. (подаємо це лиш для прикладу), щоб доказати самим собі і другим, що початок історії і культури чи не всіх

народів арійської раси виводиться з України і від прамешканців української території. Дай Боже, щоб так було і щоб це вдалося доказати. Але мимоволі насувається гірке запитання: якщо ми, українці, згідно наші предки, вже 4 чи 5 тисяч літ тому були такі могутні і славні, то чому ми тепер такі бідні і покривджені? Чому ті наші мітичні предки не залишили ніяких писаних слідів того славного минулого для нас, їхніх нащадків, для всесвітньої історії, так як це є у випадку китайців, єгиптян, персів, індусів, греків, римлян? Є записи про північне Причорномор'я, тобто про давню українську територію, про її жителів і їхні дії, записи зроблені чужими літописцями, головно візантійськими, грецькими, але їх по-своєму тлумачать напр. німецькі історики, пишучи про готів на Чорним морем як про германські племена і т. д. А українських істориків чи пра-істориків — немає. Михайло Грушевський тільки при-такнув німецьким псевдоісторикам.

Пояснення цього незрозумілого і жалюгідного для нас явища і питання знаходимо, до певної міри, у козацького історика-літописця Самійла Величка. Його міркування на ту тему вже не раз були цитовані у статтях на тему писаних спогадів і свідчень. Його клясичну для української історіографії цитату не завадить і тут ще раз повторити:

„А наших сармато-козацьких предків лицарські подвиги і героїчні діла я бачив залишені їхніми власними літописцями без писаної згадки і пояснення, покриті нікчемним плащем тривалого забуття і лінивства. А коли хто й записав, то дуже скупими і короткими словами, не з'ясувавши обставин, з яких причин це сталося, як проходило і як закінчилося...”

З таким самим важким докором, поданим у поетичній формі, зустрічається наше покоління, читаючи віршований історичний роман Ліни Костенко п. н. „Маруся Чурай”:

„А хто напише, або написав, велику книгу нашого народу?
Хто знає, що тут відбулось? Хто розказав це людям
до пуття?

Неназване, туманом пойнялось, непізнане, пішло у небуття.
І десь, колись, через багато літ, ніхто цього й не втямить
вже як слід,

Не зніме шапку, не пролле сльози, бо що? — дорога,
їздили вози,

Гули вітри, бриніла хохітва... Велике діло — писані слова!
Історії ж бо пишуть на столі. Ми ж пишем кров'ю
на своїй землі.

Ми пишем плугом, шаблею, мечем, піснями
і невіддільним плачем.

Могилами у полі без імен, дорогою до Києва з Лубен!"

Це свята правда: „Велике діло — писані слова”. Незаписане „на столі”, з бігом часу невідхильно забувається і пропадає. Тому неоднократно стверджувало в нас ту саму сумну істину, що „Історична пам'ять була завжди нашим найслабшим місцем”.

„НАША МЕМУАРИСТИКА”

Тут уже пора перейти до третього питання: А як стоїть справа зі спогадами нашого покоління, генерації, що має за собою першу і другу світові війни?

Шукайте і розпитуйте серед (численних уже) українських бібліотекарів за довідниками на тему української мемуаристики і Ви знайдете тільки одну 32-сторінкову брошурку покійного вже книголюба Іллі Чайковського п. н. „Наша мемуаристика”, що є відбиткою з „Наукових Записок УТГІ”, виданою у Мюнхені в 1945 році. Цей довідник охоплює різного жанру спогади, втім чимало описів вражень з подорожей, т. зв. „путешествій”, починаючи з половини 19-го сторіччя до 1945 року. Список охоплює 316 позицій, з усіх територій і теренів замешкалих українцями, отже теж на еміграції; є тут кількатомові спогади, але є й малі кільканадцять-сторінкові брошурки. Про деяких авторів і їхні спогади з рр. 1900-1930 була вже згадка на початку цієї статті. На жаль, перегляду української мемуаристики за час від 1946 року до — скажимо — половини 1970-их років ще немає. Маємо за те вже багато фахових українських бібліотекарів у вільному світі, тому є надія, що хтось із них опрацює і цю важливу ділянку та опублікує вичерпний довідник української мемуаристики, — з додатком зведення-порівняння цієї ділянки літератури в українців і других народів. Можна побоюватися, що в такому списку українці будуть не на перших місцях.

Про різні роди мемуаристики згадано тут тільки мимоходом. Нас сьогодні цікавлять найбільше спогади про дії ОУН в рр. 1929-1945 і далі, згідно теж УВО в рр. 1921-29 і про дії УПА 1942-1952 рр. Ідеться нам про зафіксування у спогадах вір-

ного образу Організації Українських Націоналістів і її ролі як організатора і керівника визвольної боротьби українського народу в періоді між першою і другою світовими війнами і в часі другої світової війни, і далі — аж до наших днів.

Тут уже справа комплікується. Про одні і ті самі речі й події пишуть спогади з наклепами на ОУН і на українських націоналістів найлютіші вороги українського народу — москалі і їхні вислужники українського, польського і чеського роду, і це нікого не дивує; далі пишуть про це українські громадські діячі лівацького забарвлення, для яких українські націоналісти, до того й бандерівці, це „найбільше лихо” українського народу. Недалеко відбігли від комунарів і українських ліваків т. зв. „безпартійні” демоліберали в оцінці українських націоналістів-самостійників. Пишуть свої спогади мельниківські діячі, які при кожній нагоді, де тільки можуть, копають нелюбих їм „бандерівців” і виливають помії на ОУНр і її чільних членів, з яких чимало загинули в боротьбі. Як досі, найменше спогадів написали атаковані і биті з усіх сторін „бандерівці”.

Автор цих рядків має вже готові виписки зі спогадів численних авторів усіх згаданих вище категорій і відтінків із протинаціоналістичного, протиреволюційного і протибандерівського табору, але з уваги на дозволений розмір статті до цього альманаху, відкладає їх публікування до іншої нагоди, в міжчасі доповнюючи вже зібраний матеріал.

„ПОМЕРЛИ, НЕ ЗАПИСАВШИ...”

Досада огортає людину, коли вона зустрічається з яскравими негативними проявами недбальства і байдужості там, де треба би шукати світлих позитивних прикладів до наслідування. Але віддаймо слово іншим.

Іван Кедрин (Рудницький) у 720-сторінковому томі споминів п. н. „Життя — події — люди” (Нью-Йорк 1976), що їх він написав, як сам згадує у передмові, „для інформації і науки і для призадуми”, з обґрунтованою досадою картає тих визначних українських діячів, які „померли, не написавши споминів”, і називає лише декілька відомих імен. Ось вони: Андрій Лівицький, Дмитро Левицький, Степан Баран, Остап Луцький, Володимир Кузьмович, Володимир Старосольський, Василь Мудрий, митр. Андрей Шептицький (тут І. Кедрин додає: „мав списувати проф. Іван Шандрик, архівар у капітулі св. Юрія”). Мав списувати, але не списав; тим більша досада.

Богдан Осадчук, у своїх записках п. н. „З блокнота” („Сучасність”, ч. 2/14, 1962 р.) охоплює цю проблему ширше і переконливіше:

„Наша доба, — пише він, — характеристична передусім тим, що люди не мають часу. Не мають його зокрема на рефлексії, на пригадування та записування пережитого, на реєстрування фактів і настроїв сучасного життя-буття. Це явище досить універсальне, бо чужинецькі видавці, соціологи та історики нарікають, що писання мемуарів та щоденників зникає з року на рік. Немає підстави їм не вірити... Жалюгідний стан нашої мемуаристики та архівної справи. Таких одчайдушників, яким був пок. Ілько Борщак і є тепер Андрій Жук, з свічкою на цілій еміграції шукати. Скільки багатств вони врятували перед цілковитим забуттям своєю відданістю мемуаристиці! А з другого боку, скільки визначних громадян відійшли від нас, не залишивши ніяких споминів, хоч дехто відіграв історичну роль або знав величезну кількість дуже важливих фактів, подій, ситуацій, яких, крім них, ніхто не здатен зреконструювати. Назву кілька прізвищ, додержуючись хронології смерті: гетьман Скоропадський, през. УНР Лівицький, голова ВО УНРади д-р Ст. Баран; з берлінської групи наших наукових діячів, всі чотири: економіст Димінський, історик Крупницький, етнограф Кузеля, філософ Мірчук... Померли не оставивши ніяких мемуарів... (це) має жахливу вимову... (У висліді) ми все ще не маємо багатьох елементів для точного відтворення розвитку політики, яка принесла нам страшні втрати. На таке ставлення до історії є тільки один лік: апелювати, грозити, примушувати людей, щоб вони писали спогади. Вони можуть бути здепоновані в наукових інституціях до того часу, який автори вважатимуть для публікації відповідним, щоб таким чином уникнути непотрібної полеміки, закидів або й політичних процесів. Але писати треба. На це немає ради. Отже великі й малі діячі, жерці культури й пожирачі хліба, пишть мемуари! Цим зробите більше для „неньки”, ніж панахидами та воюючими промовами...”

А ЯК У НАС?

У нас, в середовищі ОУВФ, — „не краще”, щоб не сказати „ще гірше”. Найвизначніші провідні люди нашої доби з рядів ОУН здебільша гинули в боротьбі, не маючи взагалі

змоги писати „чорнилом при столі”. Вони писали сторінки нашої історії своєю кров’ю. Так було і так є в Україні. Здавалось би, що на еміграції, у вільному світі, ті, що вижили і збереглися, напишуть впродовж 20-30 років десятки і сотки книжок зі спогадами і достовірними свідченнями про пережиті й перестражане цілим народом, напишуть за себе і за поляглих друзів, за тисячі й сотні тисяч безіменних борців і страдників з найширших мас народної гущі. На жаль, так не сталося, ще дуже нам далеко до того. Є кілька десятків більших і менших книжок мемуаристики років 1920-1950, але цього рішуче замало. Про дії УВО й ОУН ще найбільше спогадів і опрацювань написав Зиновій Книш, надаючи їм часто партійного забарвлення. Подібно можна сказати про писання Володимира Мартинця і Ярослава Гайваса. З кілків ОУВФ вийшло всього декілька книжок спогадів про дії ОУН, як — збірник „Акт 30 червня 1941 р.”, де як головний автор фігурує Ярослав Стецько, далі спогади Данила Чайковського, Петра Мірчука, Степана Мечника, Миколи Климишина, Богдана Казанівського, Володимира Макара і започаткована в 1980 році серія збірок спогадів з дій ОУН під наголовком „Бойові Друзі”. Деяко більше книжок спогадів маємо з тематикою УПА, як к-ра Хріна, к-ра Громенка, чот. Островерха, Миколи Гордієнка, Макса Скорупського, Дмитра Грицька-Цяпки, Юрія Борця, І. Дмитрика, Ст. Федорівського, збірка спогадів 36 авторів п. н. „В рядах УПА” том 1, і низка дрібніших спогадів, друкованих у різних часописах, втім найбільше у сторінці „Вояцька Ватра” в „Гомоні України”, які незабаром будуть видані як 2-ий том збірника „В рядах УПА”. На жаль, немає у списку авторів спогадів із дій ОУН цілої низки визначних провідних членів і діячів цієї заслуженої Організації, які відійшли вже у вічність.

Може це сумне ствердження вплине в позитивному напрямі на інших друзів, які мають дуже багато до сказання, але ще чомусь зволікають з писанням.

ЧОМУ НЕ ПИШУТЬ?

Це запитання неоднократно ставив у листах до автора цих рядків мгр. Орест Городиський, великий ентузіаст мемуаристики. Він м. ін. пише:

„... Ми, українці, являємося чи не найбільш убогими на мемуаристикі. Зокрема наша мемуаристика з останньої війни

дуже незадовільна... Учасники воєнних подій, в тім теж члени Похідних груп ОУН, які могли б написати цікаві спогади, всі вони, кожний на свій спосіб, стараються виправдати себе перед закидом, чому вони нічого досі не написали. Найбільш популярним викрутом з гріха їх власного лінивства є „аргумент” — „Ще не час”... Коли ж настане для них той „час”? Люди масово відходять на другий світ і в багатьох випадках забирають з собою „до гробу” не раз неоціненої вартости історичні факти, часто ніким досі не виявлені...

Другий „аргумент” — „осторожності” перед московсько-большевицькими інквізиторами збиває переконливо Яр. Гайвас у передмові до книжки З. Книша „На повні вітрила — (УВО 1924-26)” (Торонто, 1970) словами:

„Не манім себе! Головний наш ворог, російські большевики, багато краще поінформовані про те від власної нашої суспільности (мають документи, оперативників, донощиків та перебіжчиків) і не ми їм, тільки вони нам можуть розкрити багато незнаного чи невиявленого. А для нас крайня пора висвітлювати, критично оцінювати та витягати висновки і науку з тих подій. Тим більше, що покоління, яке звершувало ці подвиги, докінчує колобіг свого життя. Одного за одним не стає тих, що могли б щось сказати чи написати, і таким чином безцінні для нас і найновішої нашої історії матеріяли назавжди пропадають...”

Ніде правди діти: серед найширшого круга членів і симпатиків нашого середовища вимога будь-якого писання зустрічається зі стихійною нехиттю, неспокоєм і острахом, почуваннями, які звичайно огортають пересічну нормальну людину перед конечністю вирвати зуба, чи взяти болючий укол, чи піти до передвеликодної сповіди. В таких випадках кожний з нас старається під будь-яким претекстом відсунути ті неприємні речі якнайдалі „на пізніше”. Не даром пок. Іван Шевчук навів у своїх спогадах такий уривок з листа свого приятеля з Канади: „Для мене — написати листа тяжче, як викопати бейсмент під хатою”. І це не відірваний приклад.

Але сьогодні цю трудність „писати” можна легко перемогти. Кожний з нас може вже легко набути апаратик-звукозаписувач і — замість писати — просто наговорювати потрохи до апарату, при всякій нагоді, на самоті, чи в гурті добрих колегів, все, що тільки зможе оживити у приспаній пам’яті.

І саме цей модерний спосіб відтворювання (щоб не сказати „писання”) споминів треба сьогодні гаряче рекомендувати усім, у кого ще не зовсім зачерствіла совість і почуття обов’язку перед минулим і сучасним і — ще більше — майбутнім, перед нашими попередниками і нашими нащадками. Дуже додатну і почесну роллю в цьому процесі можуть відіграти наші організації й установи, заставляючи у всілякий спосіб своїх членів взятися нарешті серйозно за цю працю. Набути один чи й кілька звукозаписувачів на кожну місцевість — не такий то вже великий видаток. (Вигідний „тейпекордер” марки „Дж-І” (ГЕ) можна набuти в книгарні „Арка” в Торонті в ціні від \$70 до 120).

ЕСТАФЕТА МАЙБУТНЬОМУ

За нами — бурхлива епоха, якої ми всі були учасниками і співтворцями, і яка ще далі жде пера своїх літописців. Це був „героїчний епос нашої визвольної боротьби, в яку ми вступали юнаками, якій ми дали найкращі свої роки, якої буремні й грізні події другої світової війни винесли ми на своїх плечах, в якій впало стільки найкращих наших друзів і якої полум’я ми прирекли поширювати до останнього віддиху, аж до остаточної перемоги”. Це був справді „зигзакуватий марш між життям і смертю” (Я. Гайвас, „Коли кінчалася епоха”).

А ось ще слова з листа історика визвольної боротьби нашої доби, проф. Лева Шанковського:

„... Справа списування спогадів про минуле є незвичайно важлива. Я, цілком не хотючи, друкуючи розвідку про 1917 рік, отримав прецінний спогадовий матеріал про 1917 рік від учасників... Мабуть взявши собі до серця мою лайку, що відійдуть на другий світ, не сказавши нічого про свою участь у визвольній війні, різні генерали й полковники почали мені надсилати свої доповнення. Із забуття виринули цікаві факти, деколи цілком невідомі події, прізвища старшин чи діячів, про яких ніхто ніколи не чув, цікаві спростування поданих мною фактів і т. п. Скільки цього можна було назбирати в 1930-их роках, коли жило чимало старшин... Адже ген. Шандрук, що був военним міністром екзильного уряду УНР у Варшаві, мав 4,000 колишніх українських старшин на своїх списках у міністерстві. Якщо б він від кожного старшини взяв тільки один аркуш спогадів про те, що кожний з них робив

від 1917 року, коли з російської армії почала виникати майбутня українська армія, ми б мали 4,000 аркушів таких матеріалів... І навіть тепер, після 50 років (мова про 1969 рік — В. М.), виринули події і факти, про які ніхто взагалі не знав... Це все я розповів для підкреслення ваги спогадів кожного учасника...”

Повищі міркування історика збройної боротьби України 1917-22 рр. стосуються, у своїй суті, слово-в-слово всіх членів і учасників боротьби УВО, ОУН, УПА. Всі ми були в тій чи іншій мірі воїнами на фронті боротьби за українську державність. Регулярним обов'язком вояка, по повероті з бойового завдання, є скласти звіт-рапорт перед своїм зверхником. Для нас усіх найвищим зверхником і сувереном є українська НАЦІЯ — поляглі, живі і майбутні покоління українського народу. Перед ними ми всі маємо позвітувати з усього нашого життя і з усіх учинків наших, заки відійдемо „у вічність”, на неминучий звіт перед Богом. Наші спогади, написані совісно і правдиво, служитимуть семафором, дороговказом, прожектором, естафетою минулого і сучасного для майбутнього нашої нації. Пам'ятаймо про це.

С. Караванський

КОЛИСКОВА

Ю. Шухевичу в день народження сина Ромчика

Спи, дитино, поки спиться,
Набирайся сил,
Хай твій шлях тобі присниться
В череді могил.
Спи, дитя, хай сон розв'яже
Сніп живих картин,
Він про все тобі розкаже,
Чий ти внук і син.
Спи, дитино, люлі-люлі,
І не мруж свій вид,
То свистять у лісі кулі,
Де ходив твій дід.
Чуєш, як дзюрчать потоки?
Бачиш ці стежки?
Дід пильнує на всі боки,
Бо ж довкруг вовки.
Звірі ходять тихо-тихо,
Вдаючи овець,

Спи, дитя, позбутись лиха
Не зумів стрілець.
І тепер зелене листя
З вітром розмовля:
— Він хотів, щоб змій з колиски
Не тягав малят.
Спи, дитя, і суд-дорогу
Всю, як є, затям;
Он на батька ще малого
Кидають аркан,
Гострять ніж, кують закови,
Хто й брехню плете,
Спи, дитя, аж зійде знову
Сонце золоте.
Спи, дитино, люлі-люлі,
І не мруж свій вид,
То свистять у лісі кулі,
Де ходив твій дід.

Володимир. 1970.

Довголітній політв'язень Юрій Шухевич з сином Романом

В. Вишиваний

ВЕЛИКОДНІЙ ТИЖДЕНЬ

(Спомин підпільника)

Чудово гарний і теплий був квітень 1941 р., у якому 20-го припадав наш Великдень. Радіючи гарною весною, приготувались до свят і ми, українські підпільники, не знаючи, що кожна хвилина може нам принести. До свят Христового Воскресіння ми приготувляли відповідну пропагандивну листівку та збіркові жетони ОУН.

На початку квітня наш Обласний відділ пропаганди ОУН одержав наказ залишити своє „старе” місце постою та перебратись на нове. Тепер ми розділились на 4-особові групи з відповідним приділом дальших занять. Таке пересунення нашого відділу було потрібне з тактичних міркувань. Ми мали переплисти ріку Дністер до містечка У., а звідти вже фірманками дістатися на призначене місце. До свого „старого” місця ми вже так призвичаїлися, що покидати його було таки жаль. Як ще й сьогодні згадати — воно було чудове! Немов „бароккова” висока і струнка гора над самим плесом Дністра, обросла густими кущами і лісом. В середині високі печери-кімнати, немов геніальним архітектором, витворені Божою Премудрістю. Багато просторого і сухого місця з ніколи незнищимим дахом, чудово надавались на наші „офіси” і „друкарню”. Дістатись до них можна було тільки з правого боку ріки човном або перепливом. Нашою човною „транспортицією” добре опікувався наш старий „рибалка” п. Л., що жив напроти нас на другому березі ріки, та був для нас справжнім опікуном і хоронителем. В цьому, як сам він нераз згадував, допомагало йому його „батьрацьке соцпоходження”. Якщо додати, що майже рік ми там „замешкували”, то насправду приходилось тяжко його залишати. Але не було ради!

Цим разом замість чудової гори ми одержали добре збудований бункер під оборогом, у якому було зложено небагато сіна, в с. В. М-го району. Оборіг належав до одного з наших свідомих господарів, колишнього кооператора п. Р. Збудований на горі, прилягав невеликою частиною до лісу. Там

заквартирувалась наша чвірка, з дорученням якнайскоріше впоратись із дорученою працею, тим більше, що зближались свята. За працею, а була вона у тих обставинах нелегкою, ми скоро призвичаїлись до нового місця і обставин.

Район виглядав досить спокійним. Зв'язок був наладнаний добре. Ми одержували інформації з місць та з-за кордону. Вправді не раз тяжко було розібратись в інформаціях з закордону, які заперечувала дійсність. Але все одно вони піддержували нас міцно на душі. Хоч ми знали, що Німеччина готується до війни з нашим найбільшим ворогом — Москвою, то все якось перед очі ставала трагедія Карпатської України і багато інших потягнень німців, яким тяжко було вірити. Однак часто ми заспокоювали себе, що, мабуть, так треба, що це політика і т. д. Знали ми про заходи нашої Організації, про організування військових частин і т. п., тому ніяк у голову не могло прийти нам, що німці стануть партнерами большевиків у винищуванні і поневоленні нашого народу! У ряди-годи одержувана з закордону „література” чітко й ясно приготвляла нас до нових обставин у формі боротьби за самостійну соборну українську державу. Про ніщо інше ми тоді не думали і навіть слухати не хотіли. За працею ми і не зчулись, коли наблизився до нас Страстний тиждень.

Наша праця була закінчена і завтра мала вже бути забрана з нашої „друкарні” і доручена до місць призначення, щоб у день Великодня була розкинена там, де треба.

Була Страстна середа. Якось, як ніколи, прокинулись ми всі чотири досить вчасно. Сонечко світило і поміж стебла сіна посипало нам свої життєдайні проміння. Якийсь дивний був у нас настрій! Ми почали розказувати про сни, які майже у кожного з нас були дивні-фантастичні. Не бралось якось і їдження. Навіть наш „сміхун” Славко, який все був веселий, та все йому, як кажуть, було „море по коліна”, насупився, не був своїм. Пройшло ще кілька годин, і ми немов успокоїлись, „відійшов” і Славко та почав розказувати нам жарт, який нас трохи розрухав.

Нараз на подвір'ю зчинився великий крик, тупіт, шум і зойк. Всі ми кинулись до наших „вікон”, щоб побачити, що сталося. Перед нами жахлива картина. Двох енкаведистів і чотирьох міліціантів обступили подвір'я. З хати тягнуть збитого і окривавленого господаря, всі з наїженими багнетами, за ним з плачем його дружина і старенький батько, з яким

енкаведисти поводяться брутально. В суматосі ми чуємо тільки: „Где бандіти?“, а один міліціант б'є старенького батька крісом по спині, який покривавлений падає на землю. Ще приглядаємося хвилину тій жахливій сцені, рішаємось і кожний займає своє місце. Немов хвилинка спокою і бачимо як енкаведисти обступають наш оборіг. Вже відбезпечили кріси, криком і матюками кличуть нас московською лайкою здатись і вийти, бо якщо ні, за п'ять хвилин буде запалений і знищений оборіг. Ми причаїлись і чекаємо. Енкавдисти поволі, зі страхом підступають ще ближче до оборугу.

Нараз дві гранати вилітають з нашого бункеру, а револьверові постріли густо бrenять, немов нас тут багато. На подвір'ю чуємо жахливий крик і стогін, один з енкаведистів падає. Чуємо: „Товариш прокурор убитий!“ Два схилились над ним, інші стріляють, запалюють сіно і кидають під оборіг. Полум'я і дим огортають нас. Друзі Славко і Петро висуваяться з оборога в напрямі до лісу. За ними посипались сальви, куля падає нашого „сміхуна“, він паде, а Петро, підбираючи його, тягне до лісу, але також ранений. Мені з Степаном у суматосі щастить більше, бо з противного боку ми стрибаємо у городи і подаємось до лісу. За нами чути ще постріли, а опісля все втихло.

Не міг дати ради Петро, бо наш дорогий „сміхун“ з окликом „Слава Україні!“ скінчив життя. Петрові однак вдалося заховатись у лісових гущах, де вже пізною ніччю ми знайшли його з нам надісланою допомогою, та передали на вилікування. Живе він і досі.

Вбитого прокурора забрали до районного міста, де з великими парадами поховали якраз у Велику п'ятницю, зганяючи на похорон ціле місто, а в промовах грозили пімстою не тільки „українським буржуазним націоналістам-бандитам“, але і цілому селові і містові, якщо вони не допоможуть відшукати „бандитів“.

Замордованого „сміхуна“ Славка большевики виставили на публічному місці у районі та зганяли людей із всіх довколишніх сіл, щоб розпізнавали „бандита“. Однак не знайшовся ніхто, який видав би відважного героя, хоч був він із недалекого села. По трьох днях знущання над убитим, большевики закопали його потаємно на окопі біля цвинтаря. Вони лютилися і скаженіли, коли вже другого дня тіло забрано і похристиянському та з почестями, хоч і ніччю, поховано на

сусідньому цвинтарі з високо висипаною могилою, хрестом і цвітами. Віднайти, однак, його могили і людей, які це зробили, більшовикам не вдалося, мимо погроз і великих обіцянок.

Знов-же тіло ката-прокурора викинено із християнського цвинтаря, і більшовики також вже його не відшукали.

Господарів нашого бункера-оборога більшовики вивезли на Сибір, де помер старий батько, а наш „господар-кооператор” повернувся на рідну землю.

Як вже пізніше ми довідалися, нашу криївку якимось відкрив місцевий Іцко, який займав посаду районного „заготскоту”. Ми часто спостерігали його з „вікна” нашого бункера-криївки, як попід лісом він завжди під вечір „проходжував-ся”. Можливо, що чудове квітнєве сонечко, яке так гарно гріло у цьому скорбному для нашого народу році, привабляло нас необережно підсунутись під лісок, до чого завжди кортіло Степана; ну, та й правду сказавши, і яне був ніколи проти того. Видно, що у нашого „заготскота” було добре око!

Так обходили ми Великодній тиждень у 1941 р. Свята були тоді в місяці квітні. Минули роки, і вже не раз на дорозі свого життя ці страшні дні насувалися на думку і немов підказували Шевченкове „Борітеся — поборете!”

Треба додати, що вбитий кат-прокурор був пострахом для цілого району. Він, немов скажений собака, розправлявся на всі боки із всім, що українське. Товариш Кустов був спричинником вивезення на Сибір соток родин, арештувань і заворотень тисячів наших людей: молоді, священників, кооператорів. Тому з великою, бодай хвилевою полегшою святкували тоді наші люди М. району Великодні свята.

М. Данилишин

РОКОВИНИ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

988 — 14-го серпня — 1981

Цього року минає 993 роки від цієї великої історичної події, коли князь Володимир Великий перевів охрещення України, записуючи тим одну із найсвітліших сторінок історії українського народу. За ці його заслуги наша Церква визнала князя Володимира рівноапостольським святим, а нарід називав його „ясним сонцем”. Історія назвала його великим і його постать займає почесне місце в історії нашого народу й нашої Церкви.

Початки християнства в Україні

До введення християнства в Україні — наші прапредки були поганами та визнавали за богів сили природи, яких почитувало відповідними тоді звичаями та почестями. В історії наших предків є кілька легенд про початки християнства в Україні, але всі вони не мають до тепер певних підтверджень. Одна з тих легенд подає, що Христовий апостол св. Андрій заніс християнство в Україну і про це подається в літописі такими словами: „Святий Андрій станув на горах Дніпра і сказав: 'Чи бачите ці гори? На них засяє ласка Божя. Тут постане великий город-місто і багато церков Господь тут побудує'.” Чи Апостол Андрій побував на берегах Дніпра і чи дійсно він сказав ці слова — досі річ не доказана, однак наочним доказом є те, що на Дніпрових горах постав справді славетний город Київ, який опісля від великого числа золотих бань названо золотоверхим.

Другою справою є той факт, що перед 988-им роком були вже в Україні християни. Підтверджує це той факт, що в південній Україні були грецькі колонії, серед яких процвітало християнство, яке було також серед багатьох тодішніх наших сусідів.

Знова є підтвердження, що ще у 800 році в місті Корсуні знайдено Євангелію і Псалтир писані кирилицею, що доказує позначки раннього християнства в Україні. Докази є також,

що княгиня Ольга була християнкою, не зважаючи на те, що її син Святослав Хоробрий був послідовним поганином.

Хто завів християнство в Україні?

На підставі літопису перед-християнських часів устійнено, що християнство на всіх українських землях увів наш великодержавний князь Володимир Великий, який також тоді охрестився і прийняв хрестне ім'я. Василій, вводячи християнство як державну віру всього тоді українського народу. Торжество хрещення України відбулося не лише у самому Ки-

Собор св. Софії у Києві

єві, але також по інших містах та оселях і подія ця — це одно із найсвітліших подій нашої історії.

З приходом християнства прийшли в Україну також культура, наука та освіта, що поставили українську державу на одно із передових місць серед держав тодішньої Європи. Взагалі хрещення України стало тим животворним джерелом, яке зробило український нарід сильним та могутнім, а столиця цієї молодой християнської держави — наш древний Київ став одним із головніших осередків тодішніх європейських держав.

Яка була віра наших предків?

В доісторичних часах наш нарід визнавав поганську віру, але наші прапредки були лагідної вдачі та вірили вони, що життя не кінчається зі смертю, а є ще позагробове життя, яке предки уважали як продовження дійсного життя. Старинна історія занотовує багато фактів про заходи в поширенню християнства перед 988 роком. Про це є натяки в записках Андрія Апостола, про заходи князів Аскольда і Дира, про Ігоря — а також про Ольгу, Святослава і Ярополка, що їх діяння були сприятливі для поширення християнства.

Все це взяте разом настроювало прихильно наших предків, щоб покинути поганство та прийняти християнську віру, як щось нове, відмінне та оновлююче — як для самого народу, так і для його тодішньої держави.

Чому прийнято християнство з Візантії?

Літопис вияснює, що Володимир Великий перед прийняттям християнства розіслав своїх послів по цілому світі, щоб вони приглядалися до вірувань інших народів і власне на підставі звідомлень тих послів вибрано Візантію, якої віра та обряд уважалися найкращими. Князь Володимир зі своїми боярами прийняли християнство з Візантії з тих причин, що її вірування уважалися найкращими, а в додатку Візантія була тоді культурно найбільш розвинена і зв'язки з нею давали українській державі належне скріплення.

Прийняття християнства з Візантії забезпечувало Україні культурний розвиток, поширення освіти і знання, що мали бути підставою державної сили, і повний зв'язок з могутнім сусідом давав би Україні належне скріплення добробуту та повної самостійності.

Яку віру прийняв Володимир Великий?

Таке питання являється для нас найбільш цікаве і важне і на підставі достовірних джерел можна ствердити, що Володимир Великий прийняв ВСЕЛЕНСЬКУ-ПРАВОСЛАВНУ віру, а не виключно православну, бо тоді такої віри не було. Грецька чи візантійська схизма, чи роздор Вселенської Церкви настав щойно 1054 року, а до того часу Візантія була в єдності з Римом та признавала першість папи намісником Христа та всієї Вселенської Церкви. Правда, в 869 році патріярх Фотій виповів послух римському папі, але на VII Вселенському Соборі його опрокинули самі грецькі єпископи, а дійсний роз-

дор Східньої Церкви зробив царгородський патріарх Михайло Керулярій в 1054 році і цей роздор продовжується до сьогоднішніх днів.

Висновок ясний, що коли Володимир Великий прийняв християнську віру в 988 році, то віра ця була дійсно Вселенської Православної Церкви, а не схизма теперішнього православ'я, яке постало доперва в 1054 році. Коли відбулося істо-

Собор св. Юра у Львові.

ричне хрещення України — то Царгород був в єдності з Римом і лише так треба цей факт розуміти і так його інтерпретувати. Християнство принесло Україні віру і обряд, що зберігаються в нашому народі донині і подія ця є однією з найсвітліших подій нашої історії, бо вона поставила український нарід нарівні з усіма іншими народами тодішньої Європи.

Відзначаючи 993-ті роковини хрещення України, в часі коли українські скупчення в розсіянні враз зі своїми митрополіями, єпархіями та екзархатами приготувляються до належного відмічення 1000-ліття хрещення України, що зі захопленнями прийняли прихильні заяви папи Івана Павла II для нашої многотрадиційної Церкви, які скріплюють наші надії, що Ватикан одобрить канонічні права українського католицького патріархату, бо уважає, що це принесе загальне скріплення Вселенської Католицької Церкви, а в ній також для нашої Помісної Католицької Церкви з її патріархальною самоуправою та її величними й традиційними обрядами, що допомогли донині зберегти нашу церковно-національну відрубність.

Василь Бородач

СИМВОЛОВІ УПІВСЬКОГО „БАСТІОНУ”

(Д-р Грицеві Шиманському в альбом)

Простірний скравок українського західного пограниччя, яке визначають міста Чесанів — Любачів — Радимно й Ярослав, головне Командування Української Повстанської Армії назвало „Бастіоном”.

Ця влучна назва північно-західних земель України криє в собі елементи глибокої історичної символіки та геройської постави української людини цієї землі. Почерез татарські наїзди другої половини 16-го сторіччя, а після цього в періоді екстермінаційної польської політики наших років і вкінці під час большевицького заливу галицьких земель — українське населення було жертвою безприкладного ворожого переслідування. Вороги рішили фізично знищити українську людину на цих землях. У протигагу тим нищівним ворожим акціям — селянська Україна цілого Закерзоння відповіла вчинками безприкладного героїства й відважного опору у зорганізованих колонах Української Повстанської Армії.

Під час цієї боротьби в прахах тотальної руйни лягли українські села упівського „Бастіону”. Польсько-большевицькі злочинці до ноги вимордували свідоме українське населення „Бастіону”. Рештки нашого населення цієї пограничної округи — вороги розсіяли по „одзисканих землях”, а залишки українських людей переселили кудись на східні землі України.

Цього року добігає вже тридцять п’ята річниця від цієї болючої трагедії українських приграничних земель. Мимо цього, кажуть, що там ще й досі причуваються крики розпуки мордованих українців Люблинця Нового, Люблинця Старого, Горайця, Дахнова, обох Брусен, Дикова Нового й Старого, Суховолі та інших наших сіл. Цей крик розпуки збірного горя української людини — зводився тоді у болючий унізон людського протесту поголовно мордованих наших братів і сестер у Павлокомі, Лежайську, Теплицях та інших селах Ярославщини.

В той час води Сяну несли сотки трунів українських по-

воротців з примусових робіт в Німеччині. Їх переймали головно бандити з польських надсянських сіл, відбирали від них привезену робітничу мізерію, мордували їх, а тіла їх кидали в ріку.

Кажуть люди, що тепер там у лісах упівського „Бастіону” чути згул незакінченої української баталії за право до життя української людини на своїй рідній землі.

Від того у людській пам'яті болячим приви́дом стають перед нами видні українські люди упівського „Бастіону” помор-

Д-р Григорій Шиманський.

довані ворогами, такі, як о. декан Мирон Колтунюк з Жукова, о. І. Кнейчук з Томашівщини, Іван Мачай і д-р П. Баб'як з Чесанова, Іван, Петро й Михайло Шиманські з Люблинця Нового, Іван Грабець з Нового Села, учитель Гриць Лебедович зі своїм сином Адріаном і з 145 мешканцями Горайця, розстріляних польською бандою, а далі Івась Білий (Зоряний хлопчина) з Дубинів і сотні свідомих українських селян і інтелігентів з цілого українського Закерзоння.

Польські історики, борзописці й мемуаристи у постаті всяких Блюмів, Шот і Щесняків у своїх творах змалювали героїчну українську людину в рядах УПА як розбишаку й бандита. З українського боку досі не спромігся ніхто, щоб сказати нашу правду й поставити писаний постумент українській людині при зброї, зокрема тим нашим „хлопцям зі зелених

гаїв” упівського „Бастіону”. Розпач і зневіра огортає людину про те, що Ярославщина вовтузиться вже 15 літ зі своїм альманахом і поза касові звіти редактор альманаха не спромігся на оформлення монументальної книги не лиш Ярославщини але й цілого Закерзоння.

**
*

На тлі цієї болючої трагедії упівського „Бастіону”, потойбіч т. зв. „залізної заслони”, зі середовища наших застрашених „русичів” — опинилися лиш випадкові люди. Все ж таки українська Чесанівщина офіційно обрала собі д-ра Гриця Шиманського — лікаря-самаритянина й замітну постать цієї землі — своїм людським символом.

Так якось завжди було, не лиш там на рідних землях, але й тут в Торонті, що юрби людей все ждали довгими годинами в канцелярії д-ра Шиманського, щоб почути від нього ласкаве слово потіхи й розради та щоб одержати потрібну лікарську поміч. Д-р Г. Шиманський своєю вродженою м’якістю й розумним людським підходом до свого пацієнта завжди вмів знайти контакт із заклопотаною хворою людиною. В кожній його пораді й професійній допомозі було завжди кусничок людського серця. Недармо д-р Шиманський починав свій робочий день молитвою в українській церкві.

Неочікувано, при кінці липня 1980 р. д-р Шиманський на якийсь час перестав ординувати у лікарській канцелярії, кажучи своїм розгубленим пацієнтам, що йому теж належить добре заслужений час людського відпочинку. То саме з того приводу я присвячую моему доброму приятелеві й краюнові оці мої стрічки людського відмічення та громадського признання всієї знедоленої Чесанівщини.

**
*

Це було кілька десятків літ тому, там Мельниках в Люблінці Новім на Чесанівщині, в селянській родині Михайла Шиманського народився дуже спосібний хлопець, якому дали ім’я Гриць. З особливими спосібностями свого сина Михайло Шиманський — батько не знав що почати з приводу матеріальних недостатків. В тому допоміг йому о. декан Северин Метелля — парох Люблінця Нового. По довгих нарадах і плянуванні — Гриця Шиманського післали на науку до української гімназії в Перемишлі. В Бурсі св. о. Миколая, на вулиці Баштовій ч. 25, а потім в Хлоп’ячому інституті Гриць

відробляє своє удержання інструкторством і вже в травні 1920 р. здав він матуру з відзначенням.

Упродовж двох літ д-р Шиманський студіював медицину на Українському Таємному Університеті у Львові. Після його ліквідації, він продовжував свої медичні студії на Львівському університеті.

В місяці жовтні 1929 р. д-р Шиманський промувався на доктора медицини. Перед цією промоцією він відсидів цілий рік свого окремого „новіціату” у львівських Бригідках. Звільнений в судовому процесі Бумбар і тов. — д-р Шиманський відбув приписану лікарську практику у Загальному шпиталі у Львові й вже восени 1930 р. він відкрив свою лікарську практику в місті Чесанові.

З того часу українська Чесанівщина знає д-ра Шиманського як свого опікуна й дорадника. З теплим селянським і громадським іменем „наш Гриць”, д-р Шиманський в своїх родинних околицях оправдав себе як активний громадянин. Зокрема на пості члена філії Т-ва „Просвіта” в Чесанові, як член дирекції „Українського Банку”, а потім як судовий лікар Городського суду, то знов як член Суспільної опіки філії Українського Допомогового Комітету в Чесанові. Продовж довгих літ його перебування на Чесанівщині не було якоїсь такої громадської ділянки чи громадських починань, де не було б д-ра Шиманського.

Коли в 1941 році почав горіти ґрунт його особистої безпеки, тоді він сповняє обов'язки поборового лікаря для наших хлопців, які готовилися вступати в ряди УПА. В тому ж році переноситься він до Львова, де займає становище директора Шкільної поліклініки й працює як офіційний лікар Поліційної школи у Львові, де викладає предмет першої допомоги.

Коли воєнні фронти приближалися вже до Львова, тоді д-р Шиманський через Криницю переїхав на Словаччину, в Українській дивізії „Галичина” сповняв функції полкового лікаря й там Всевишній охороняв його у всяких небезпеках. В Югославії д-р Шиманський закінчив війну.

В упівських рядах на теренах „Бастіону” — д-р Шиманський втратив трьох рідних братів: Івана, Петра й Михайла. Івана встанне я зустрівав восени 1943 р. Він тоді проводив якимсь кінним відділом УПА в районі Нового Села на Чесанівщині. На його шапці в місячному сляві блестів золотий тризубик, за який він ішов тоді воювати.

Перед виїздом до Канади д-р Шиманський був лікарем і директором таборової Санітарної служби в Мюнхені. В Канаді мусів він поновно зачинати своє професійне життя всякими іспитами й безплатною лікарською практикою у шпиталі, яку він відбув в Оттаві.

Тоді Шиманські, побічною працею пані Ірини були змушені латати свій хатній бюджет. Ця добра пані в житті нашого Гриця була завжди не лиш його добрим і вірним життєвим товаришем, але й практичним вентилем захорони й безпеки свого мужа. Обое Шиманські привезли тут до Канади не лиш дві гарні доні, які дали їм внуків, але теж і два великі чесанівські серця, які постійно б'ються тактом знедоленої землі упівського „Бастіону”.

Від 1952 року, продовж довгих 28 літ д-р Шиманський провадив свою лікарську практику в Торонті, присвячуючи свої вільні хвилини справі побудови українського дому для сеньйорів.

Українська Чесанівщина з людьми упівського „Бастіону” беруть у свої жмені тепле громадське серце й тулять його до Вашого, пане Докторе, щоб воно не боліло й щоби билось таким самим темпом людської доброти, якою воно стукотіло пройденими Вашими літами.

М. Перехожа

З У С Т Р І Ч

Та це ж вона! — донеслось до мого слуху, незважаючи на густий гамір у вестибюлі готелю.

Ми з'їжджались на конвенцію, і однією з магічних паличок, що нас туди притягали, була нагода зустріти знайомих, особливо тих, з якими не плекалось тісніших контактів.

Не вспіла розглянутись, як біля мене з'явилися три жінки. Дві з них мої подружки з дуже особливих обставин підпільно-визвольної боротьби на рідних землях. Зустріч з ними зразу насунула хвилюючі спогади з минулого.

— А її пригадуєш собі? — вказуючи на третю, спитала Нуська.

Приглядаюсь їй уважно і думаю про себе, що час це ворог людини, а не жоден лікар, як звичайно його називають.

В кращому випадку він поганий знахар, який лиш зверху пригоє рани і при тому наводить свої химерно-змінливі порядки. Час насміхається над людиною, постійно нагадуючи їй, що вона лиш тимчасовий подорожній на цій землі. Ось передо мною вдягнута зі смаком жінка, яку я повинна б упізнати, і щоб не завдати їй болю, зволікаю з відповіддю. Цупко зосередивши пам'ять, вивчаю кожну рисочку її обличчя, з надією віднайти оте щось особливе, яке відрізняє її від усіх людей на світі і чого навіть час не всілі зруйнувати. Мій погляд зупинився на її повних губах, що кутиками ледь помітно здригались.

— Грина?

— Впізнала! — її обличчя прояснилось. — Стільки часу та простору пролягло від Курманицького лісу до Нью-Йорку, — зворушено розцілювалась зі мною. — Як довідалась, що приїжджаєш, так постановила собі за всяку ціну зустрінутись, — не вгавала. — Як подорожувалось? Ти пам'ятаєш...?

**

Майже кожний день цього зловіщого літа сорок сьомого був виповнений сонцем. Здавалось, Господь своїм ласкавим промінням надолужував повстанцям за лихоліття, яке кругом насувалось на нас. Перемиська земля бовваніла пустою насильно виселених сіл, по дорогах між якими шлялись польські війська. Єдине місце, що залишилось повстанцям, був ліс, на прочіску якого окупант кинув неспівмірно великі сили. Кожний день — боротьба за життя, а кожна ніч — повна небезпек, освітлювана ворожими ракетами виправа у польські села на здобуття їжі. Єдиний засіб поминути винищення — це розпорошення малими групами та у всій своїй дії пристосування тактики протилежній логіці, якою керувався б ворог у своїй офензиві на повстанців.

Наша група часто змінює місце постою, а вкінці заднюємо в гущаку, майже під Перемишлем. Кругом нас щоднини просуваються ворожі колони в наступі на ліс. Гущак лиш вузькою шийкою притикає до лісового масиву і якщо б її відтяти та перечесати кущі, нас витиснули б в чисте поле, а там судьба перерішена.

Проте з харчуванням ми в дещо кращому положенні за інші групи. Раз в тиждень раннім пополуднем, коли залишені на місцях польські селяни вертаються домів з базару, підсуваються двох з нашої групи до доріжки, що перетинає ку-

щаки, наслуховують. Через якийсь час доноситься легкий шорох галузь, відтак з'являються на ній дві жінки — Ліля та Ірина, що живуть в Перемишлі. Дійшовши до умовленого місця, уважно розглядаються, а тоді швидко, тихцем заглиблюються в кущаки. Там підбираємо від них клунки і приводимо на постій, щасливих, що виправа вдалася. Принаймні, ще на цей раз...

Навіть у ворожих стеж не могли викликати підозріння дві молоденькі вагітні жінки, що повертались з базару, втомлено вгинаючись під важкими клунками на спинах. Ми вмовляли їх закинути їхню гру з вогнем, вижили б як і інші, але наші самаритянки і слухати не хотіли: „Ви що? — хочете, щоб назад ми двигали оці клунки до Перемишля?” — дорікали нам за завваги.

Коли вони серед нас, я милуюся Лілею, якій під цю пору дев'ятнадцять. Її смагляве ніжне личко, обведене чорними, химерно порозкиданими вітром локонами, з великими затіненими карими очима так чарівно вродливе, що й вагітність нічого з нього не відняла. Вона по-дитинному довірливо всміхалась, наче й не усвідомлювала собі сили своєї краси і ця тепла безпосередність ще більше додавала їй чару.

Ще молоденькою юначкою під час німецької окупації Ліля співпрацювала з повстанцями, які часто квартирували в домі її батьків. Тепер серед повсякденної нагінки тут важко було прожити, тому чоловік її поїхав на по-німецькі землі з наміром знайти мешкання та влаштуватись на роботу. Провив її бути обережною та не наражуватись на небезпеки, що чаїлись тут по всіх углах. Ліля все гарненько йому пообіцяла і, подруживши з Іриною, двигала клунки у ліс, щоб у критичний час прокормити повстанців.

— Я міряю свій тиждень не від неділі, а від дня, коли ось з вами, — бувало, завважувала Ліля зі звичайною їй чарівною усмішкою. Ці простенькі слова багато нам говорили...

В Ірини своя причина. Її чоловік в повстанцях, він районий провідник, але не тут, а по тім боці кордону, в підсоветській Україні. Часом казала: „Ось я вам, зате якась добра душа може накормить його, не відмовить допоміч у важкій годині”. Перш ніж привітається, вона своїм поглядом пронизує нас тривожним питанням: Чи живе мій чоловік, батько дитяти, яке виношую під серцем...? Відтак не про повну небезпек дорогу в ліс розказувала, лиш перш усього запитувала чи маємо щось для неї.

Оте „щось” це лист-естафета, які не раз вислав її чоловік зв'язковою лінією до неї.

Скручена цигаркою, на тонесенькому папері, густо записана „естафетка”... З пообтираними кінцями, передавана по зв'язковій лінії з рук до рук, просякнута потом повстанських кишень, а деколи й з присохлою краплиною крові зраненого на ворожій засідці або при переправі через кордон повстанця. Скільки трепетного щастя вона приносила матері, дружині, дівчині повстанця...

Коли траплялись рідкі свята і в нас було чим її порадувати, притиснувши „естафетку” до грудей, Ірина відходила дещо подалік від нас. Сідала на самоті і обережно розпростовувала на коліні тонесенький листок, щоб не розірвати, не загубити одного словечка, однієї букви не пропустити, що золотом розсипані на скупім папері. Читала, схиливши голову, а з очей тихо спливали два потічки як полин гіркого щастя, виповненого по самі береги тугою, турботою та постійним вигляданням.

**
*

Золотом та червінню вже забагряніли Курманицькі ліси.

Востаннє маршуємо Перемиською землею в напрямі східного кордону, прошиваного всю ніч сяйвом ракет. Кожній з нас мовчки в душі прощається з опустілими селами та могилами друзів-повстанців, густо порозкиданими на нашому маршруті. Тут пройшла частина нашої бурхливої молодости і з нею залишаємо тут і частину наших сердець.

Перед нами переправа через кордон: перебрід річки, заскороджена чорна смуга, на якій обережно передаємо собі, щоб не зірвати, проводи ракет. Тоді форсовний марш до дряної засіки, гарячкове перетинання дротів, відтак переліз через засіку і далі форсовний марш, поки небо не зашаріє, щоб якнайдалше відбитись від кордону.

В переході через Самбірщину нас зустрічає районний — наш давній друг, чоловік Ірини. Він весь сіяє з радости зустрічі. Тисне долоні, розцілюється, розпитує про переправу через кордон, а при тому наче все ще чогось вичікує. Я розумію його неспокій. Відводжу під руку: „У вас народилась доня, поздоровляю”. Він аж затремтів. Відтак шапку з голови і вгору, сміється, знов до грудей нас: „Ух, який я щасливий! Значить, все гаразд? Коли? А як вона?” Опісля до мене: „По-

прошу провідника, щоб відпустив перезимувати в Перемишлі. Як думаєте — дозволить?”

— Не сумніваюсь, — запевняю, щаслива його щастям, хоч по правді не знаю чи дозволить.

**
*

— Не виплекалась мені доня. В постійній нагінці та по-невіряннях воно захворіло на запалення легенів і... На її могилці я поставила пам'ятник нашій печальній любові.

Очі в Ірини наповнились сльозами: — Отже знав, заки загинув... А я всі ці роки мучилась думкою, що так ніколи й не узнав... а він знав... тепер мені стало легше... добре, що зустрілась з тобою. Кажеш, хотів прийти? Ох, як я чекала... але прочувала, що не прийде. Востаннє як відходив, я так і сказала: ідеш катам в пащу, не побачити мені більше тебе. А він на те: Хіба не знаєш? Я б крізь землю пробився до тебе, нігтями прорив би тунель попід кордон, але мое життя належить перш усього Україні, і тут ти мусиш поступитись.

Ми всі вже сиділи в м'яких кріслах, згадували колишнє, говорили про сучасне. До кожної доля ще всміхнулась, хоч у різних вимірах. Коли прийшла пора прощатись, Ірина відвела мене вбік і напів-прошептала: — Така любов буває лиш раз в житті. Вона могла вирости лиш там... Все інше вже не те, — правда?

Я дивилась в її зворушене обличчя і не відповідала, а моя мовчанка говорила голосніше за всі слова.

Ж А Р Т И

Помилка

— Слухайте, чоловіче, ви мені сьогодні принесли вчорашню газету!

— О, як так, то я напевно приніс вам сьогоднішню вчора.

Доляр для Бога

До старого шотляндця приступила дівчина з Армії Спасіння і просить, щоб він дав один доляр для Бога.

Шотляндець їй на те: — Ну, я скажу тобі, дівчино: я старший від тебе і побачуся з Ним скоріше, ніж ти, то й сам дам Йому доляр.

Молитва і кухонна рецепта

Олівер пішов перший раз на недільну лекцію релігії. Його запитали:

— Чи у вас дома моляться перед їдженням?

— Ми не мусимо, бо моя мама добре варить, — відповів Олівер.

ШЕВЧЕНКО В СВОЇХ ЛИСТАХ ПРО МОСКАЛІВ

Большевики надрукували твори Шевченка, отже і його листи, що він їх писав до приятелів і рідні. Але помітне, що не всі листи надрукували. Яка цьому причина?

Не можуть большевики промовчати, що Шевченко великий чоловік, отже стараються бодай дещо з його праці і думки закривати, а тоді можна буде українському й іншим народам показувати його в такім світлі, що він нібито українець, але разом і дуже любив Росію, сказати б — був українським москалем — „об'єдинителем” України з Москвою.

І тому деяких його листів большевики не надрукували, щоб не показувати, як він ставився до Московщини.

А ставився він до Московщини і москалів так, як Московщина і москалі до нього і до України. Осуджували його як нікчемного поета, що пише не по-московськи і не на московський лад, що „якогось Ярему у постолах веде перед нами”. Коли б же писав на московський лад, то мав би і славу і гроші. На те Шевченко дав їм добру відповідь:

*Теплий кожух, тільки шкода —
Не на мене шитий,
А розумне ваше слово
Брехнею підбите.*

Та погляньмо, що Шевченко писав у вилишених большевиками листах.

До свого брата Микити пише він 15 листопада 1839 року:
„А сам, як тільки получиш моє письмо, зараз до мене напиши ... та будь ласкав, напиши до мене так, як я до Тебе пишу, не по-московському, а по-нашому, —

*Бо москалі чужі люди,
Тяжко з ними жити,
Немає з ким поплакати,
Ні поговорити.*

Так нехай же я хоч через папір почую рідне слово... Ще раз прошу, напиши мені письмо, та по-своєму, а не по-московському.

Не забудь же, та зараз напиши письмо та по-своєму”.

Коли ж Микита написав листа, але не так, як Шевченко просив, то 2 березня 1839 року Шевченко пише Микиті:

„Треба б тебе полаять ... Чом ти, як тільки отримав моє письмо, до мене не написав, — а вдруге за те, що я твого письма не второпаю. Чортзна по якому ти його скомпонував, ні по-нашому, ні по-московському, — ні се, ні те, а я ще тебе просив, щоб ти писав по-своєму, щоб я хоч з Твоїм письмом побалакав на чужій стороні язиком людським”.

В тім другім листі Шевченко ще додає:

„Скажи Іванові Федьорці, нехай він до мене напише письмо окреме, та тільки не по-московському, а то і читать не буду”.

А большевики тих двох листів не надрукували, хоч вони важливі, — вони показують, як Шевченко ставився до Москвовщини.

Важливі ці листи ще й тим, що в першому листі виявляється Шевченкове прив'язання до рідних. Каже він:

„Поцілуй брата Йосипа так, як би я його поцілував, і сестер Катерину, Ярину і Марусю, коли жива, та скажи будь ласкав, як і де вона живе, чи одягнена, чи обута. Купи їй щонебудь к святкам з оцих грошей, що я Тобі посилаю покищо, а то я буду їй присилати окреме, коли трапляться у мене гроші”.

Тут бачимо Шевченкову щирість і співчуття. Сестра його Маруся була сліпа і він окремо нею журився. Не забував і інших. Чи те благородне серце Шевченка не заслуговує на згадку? Але большевикам воно не важливе.

**

В листі до Квітки (Основ'яненка) з 19 лютого 1841 року просить, щоб той прислав йому українську дівочу сорочку, гарно вишиту, плахту, стрічок зо дві. І каже:

„Наймав прокляту, московку, щоб пошила мені дівочу сорочку, — не втне та й годі!... Кругом москалі, німота, ні однієї душі хрещеної”.

Отже знов москалі такі чужі Шевченкові, як і німці, все одно що й нехрещені.

Шевченкові треба було сорочки, бо хотів намалювати ук-

раїнську дівчину, — „як наша чорнобрива дівчина молиться Богу, лягаючи спати”.

В другім листі до Основ'яненка з 8 грудня 1841 р. каже: „Посилаю вам кацапські вірші своєї роботи. Коли доладне, то друкуйте, а коли ні, то закурить люльку. Ну, та цур їм, москалям! І спасибі всім тим, хто пише по-нашому, або про наше”.

В листі до Кухаренка з 30 серпня 1842 року пише Шевченко, що він написав по-московськи „Слепая”, та журиться, що по-московськи писав.

„Переписав, та й плачу над нею: Який мене чорт спіткав і за який гріх, що я отсе сповідаюся кацапам черствим кацапським словом. Лихо, брате отамане! А обридла вже вона мені!”

Отже не тішила його московська писанина. Для нього — це гріх.

В листі до Тарнавського з 25 січня 1843 року є такі вислови Шевченка:

„Спіткали мене прокляті кацапи так, що не знаю, як і випручатись... Намаловав дві картини і сховав, я їх кацапам і не показував... „Гайдамаків” пустив я в люди. Може й там над ними сміються так, як тут москалі. Зовуть мене ентузіастом, сиріч, дурнем. Бог їм звидить! Нехай я буду і мужицький поет, аби тільки поет, то мені більше нічого не треба. Нехай собака лає, вітер понесе”.

В двох листах до Бодянського (з 1844 р.) каже, що хоче рисувати нашу Україну в трьох книгах: 1) красу України, 2) теперішнє людське життя, 3) її історію.

В листі до Кухаренка з 29 вересня 1844 року оповідає, що їздив на Україну „І все плакав: сплюндрували нашу Україну катової віри німота з москалями, — бодай вони показались”.

Що Шевченко мав приятелів між поодинокими кращими москалями, це інша справа. Він мав їх між поляками і кир-

гизами, і ще ким. В особистім відношенні ми приймаємо інших так, як вони нас. Приймають по-людяному, щиро, тоді й ми їх шануємо, — але це особисте відношення. Та назагал Шевченко вважав москалів чужим і ворожим народом. Його найсильнішим бажанням було увільнити Україну від москалів і бачити її свобідною, а проти чого були москалі за царських часів і проти чого є нині большевики — і в Росії і їх прихвостні поза Росією.

Можна бути певним, що большевики про Шевченка і не згадували б, коли б не мусіли. Тарас Шевченко живе в споминах українців як великий українець, великий поет, отже годі його не згадувати, хочби в пофальшованім вигляді. Хочете Шевченка? — то маєте, але гляньте який він! — напівмоскаль. Московщину він дуже любив, московську мову теж любив, тому і ви повинні любити... Така фальсифікаторська ціль большевиків!

„Вісник”

ЦІКАВІ ДУМКИ

Артур Шніцлер: — Любов є лиш це: Ми щораз то сильніше відчуваємо потребу зв'язати „ти” з „я”.

Знання не завжди є водою, що може змити похибки.

Молися до Бога, але не забудь веслувати до берега.

Між „так” і „ні” жінки голка не може влізтися.

Вибирай собі жінку радше вухами, ніж очима.

Коли ти живеш, не будучи батьком, то помреш, не бувши людиною.

Хто до тебе підлизується, той тебе або вже ошукав, або сподіється це зробити.

Хто про що більше знає

— Сину, — промовив батько до підростаючого хлопця, — пам'ятай одну річ: я знаю багато більше про молодість, ніж ти про старість.

ДОБРИЙ ВІДПОЧИНОК — ЗАПОРУКА ЗДОРОВ'Я

Живемо в добі шаленого поспіху. Змагання за матеріальне збагачення і пов'язані з цим різні труднощі й турботи, та праця, доводять багатьох людей не тільки до фізичної й нервової перевтоми, а то й цілковитого виснаження, з чим часто пов'язані різні хвороби.

Багато людей відвідують лікарів і коштають приписані їм різні таблетки, у більшості на заспокоєння нервів і відпочинок. Медицина вже давно ствердила, що більшість хвороб, і навіть тяжких, беруть свій початок від „невпорядкованих” нервів.

Нервова і фізична перевтома далі й далі виснажує людей і стає свого роду невилічимою хворобою, чи радше модерною пошестю, на яку, крім хвилювато-успокоюючих таблеток, покищо не знаходять успішного лікування — крім, як сказано вище, простого і давнього як світ, відпочинку. Належним відпочинком користуються всі живі істоти, крім сьогонішньої модерної людини, зокрема такої, що її єдиною метою став поспіх у збагачуванні.

Вправді і багато лікарів, що дають поради своїм пацієнтам, спокою і відпочинку, самі їх часто не практикують, тому із своїми здоровельними проблемами звертаються до інших лікарів. Ті ж знову дораджують їм так, як вони іншим, старий і випробуваний „рецепт”: „відпочинь, відпруж нерви, забудь про все, викинь турботи й журбу, втечи від шуму і поспіху бодай на деякий час”.

Проблема належного відпочинку стає основною і найважливішою у наших роках шаленого поспіху і, на жаль, все чим більш зростаючої матеріальної захланності цивілізованої людини.

Спробуймо, наприклад, переконати сьогодні когось, що придбавши вже дещо майна, має непогану працю, чи пенсію, вивінувавши частинно чи повністю своїх дітей, зокрема давши їм належне виховання, освіту і відповідну професію, щоб, як кажуть, „сповільнив” темпо поспіху, почав задовольнятися придбаним та вважав більше на своє здоров'я. Скільки з-поміж нас передчасно відійшли вже у вічність, саме через поспіх і виснажування у гонитві за маетками і речами, без яких цілком добре можна було б ще довго прожити? Скільки з-поміж нас „з'їли” зайві турботи, часто про які навіть не варто б згадувати?

Всі, кого — як кажуть — „жеруть турботи”, повинні прочитати цікаву книжку д-ра Е. Мірса, у якій він описує способи лікування перевтоми. На основі спостережень і власних спроб він прийшов до переконання, що відпружити нерви можна не на вигідному і м'якому ліжку, а навпаки — в незручній позі. Нервова система, а зокрема мозок, відпочивають найкраще тоді, коли людина перебуває у незручній позі, та замість м'якого ліжка стає звичайне тверда підлога, на якій людина лягає на спину. Найголовніше — дати відпочинок мозкові, позбутися думок,

очистити голову від турбот. Кинувши лікарську практику, д-р Е. Мірс заснував клініку, у якій саме навчає людей лікувати перевтому без допомоги ліків, таблеток — відпочинком. Зворот у способі його лікування нервових недуг настав у час подорожей по азійських країнах, зокрема по Індії, жителів яких уважають повільними.

Колись кружляв у нас погляд, що українці, це в принципі спокійні, опановані, зрівноважені, — а часто може навіть заповільні по своїй вдачі люди. Спостерігаючи дійсність, зокрема нашого життя тут, тяжко було б погодитися з таким поглядом. Можливо, що ми не змінились у нічому своїм підходом і ментальністю, а змінили нас обставини нашого довкілля, якому мусимо додержувати крок.

Однак в даному випадку нам йде про підкреслення наслідків, які з цього випливають. Бо пощезь — хвороба поспіху, перевтоми і журби, ради „мамони цього світу” забирає із наших рядів сотки, якщо не тисячі часто здорових і здібних, конечно потрібних нашій українській спільноті людей.

Проблеми поспіху, журби і належного відпочинку, дискутують сьогодні дуже часто в пресі, радіо, телевізії. Говорять про це державні народи у себе „дома”. Говорять і пишуть на цю тему різні професійні журнали і книжки, а лікарі дають фахові поради лікування перевтоми і відпочинку. Тому здається нам, що ми і в нашій спільноті мусимо заговорити про цю справу. Бережимо свого здоров'я належним впорядкуванням своїх нервів, спокоєм і відпочинком, не забуваючи, що „У здоровому тілі — здоровий дух!”

Безперечно, що ніхто з нас не береться недоцінювати матеріальних надбань. Вони добрі і потрібні, однак вони не повинні приходити за рахунок нашого здоров'я і життя. Бо найбільшою цінністю всіх народів є людина.

В. Д.

КИЄВУ — 1500 РОКІВ

Українські археологи на базі нових розкопок встановили, що Київ був заснований в останніх десятиліттях 5-го століття нашої ери, тобто на 100 років раніше від дотепер відомих даних. Вже тоді місто було центром полянського об'єднання племен. Тому Київ, столиця України, відзначатиме своє 1,500-річчя ще цього року. Для порівняння: столиця Бельгії, Брюссель, заснована в 980 році і також цього року святкує своє 1,500-ліття.

Джейм Болтон,

професор хемії і директор відділу фотохемії
на Університеті Західного Онтаріо

ЗНАЙДЕНО СЕКРЕТ ФОТОСИНТЕЗИ

УЧЕНІ НА УНІВЕРСИТЕТІ ЗАХІДНЬОГО ОНТАРІО ЗНАЙШЛИ СПОСІБ НАСЛІДУВАТИ ВМІННЯ РОСЛИН ЗВІЛЬНЯТИ ЕНЕРГІЮ ВІД СОНЦЯ

В останніх роках зроблено багато в дослідках над соняшною енергією, але нікому не пощастило було звільнити з ув'язі енергію від Сонця так ефективно, як це роблять рослини, — тобто, не пощастило дотепер.

На Університеті Західного Онтаріо dokonано синтезу молекулі, яка виконує майже докладно все те, що діється під час першого кроку фотосинтезу в рослині. Мої колеги з фотохімічного відділу університету, Те-Фу-Го і Алан МакІнтош і я — думаємо, що ми є перші дослідники в світі, які це досягли.

За кілька тижнів появиться в журналі „Природа” („Нейчир”) наукова праця на ту тему. Публікація про подібну молекулу, видана проф. Полом А. Ловчом і його співробітниками на Північно-Західньому Університеті в Еванстон, Іліной, допомогла у створенні нашої молекули.

Ми вважаємо, що випродукована в реакції електрика може стати важливим джерелом енергії. Кожний приклад, здібний перемінити сонячне світло прямо в електрику, вважається соняшною клітиною. Більшість соняшних клітин, які тепер є до набуття, зроблені з силікату, що є одним з найбільше розповсюджених елементів на поверхні Землі (пісок в основному є оксидом силікату).

На жаль, комерційні соняшні клітини, що їх тепер можна набутти, коштують около десять доларів за ват при найвищій продуктивності. При такій ціні треба б заплатити 40-50 тисяч доларів за соняшні клітини потрібні до забезпечення більшості електричних потреб дому пересічної величини. Хоч це є лиш наші здогади, але ми думаємо, що соняшні клітини, які користуються нашою молекулою, могли б ту саму роботу виконати за одну до двох тисяч доларів. Тому, що соняшні клітини з силікату є дуже дорогі, їх примінення обмежене до наладовування батарей в електричних годинниках, або до постачання енергії для метеорологічних станцій в Арктиці та в інших далеко віддалених місцях.

У багатьох країнах ідуть напружені досліджування над випродукуванням соняшних клітин що є помірно продуктивні, але виріб яких багато дешевший, ніж силікатна соняшна клітина.

Ми працюємо на нашому університеті над далекосяглим проектом, мета якого зробити дешеві соняшні клітини. Замість того, щоб концен-

труватися над намаганням поменшити кошти силікатних соняшних клітин, ми стараємося наслідувати процеси перетворення світла, які відбуваються у фотосинтезі.

Студії в нашій лабораторії як теж і в численних інших лабораторіях у цілому світі вказують на те, що основна фотохімічна реакція фотосинтезу є дійсно нічим іншим як перетворенням світла на електрику.

У той спосіб створений електричний потенціал є тоді погінною силою в біохімічних реакціях фотосинтезу. Хлорофіл, зелена субстанція листків, абсорбує світло і творить т. зв. зворушений стан хлорофілу.

У спеціальному центрі реакції в середині листка зворушений рід хлорофілу виділяє електрон, який пробивається крізь плівку, де його ловить електронний приймач. Електрика з викликаної реакції є вжита в продукції хімічних речовин, таких як цукор і крохмаль. Ті речовини зберігають трохи заабсорбованої сонячної енергії у виді запасної хімічної енергії. Усі життєві процеси залежать від цього знаменитого процесу.

Перед двома роками, мій кол. студент градуант, Фред Янцен і я успішно створили соняшну клітину основану на хлорофілі. Ту клітину опатентовано і тепер над її удосконаленням працює д-р Янцен на Фотохімічному досліднім пункті в Лондоні, Онтаріо. Однак та клітина має досить низьку продуктивність і ми шукаємо кращої дороги до створення електричного потенціалу.

Наша недавно зсинтезована молекула може нам в цьому допомогти. Молекула складається з Р, тетрафенільної порфіріни (аналогічне з хлорофілом) з одного кінця і Q, квінона, з другого.

Обидва кінці злучені ланцюгом вуглеводня. Коли ця молекула Р-Q є при низькій температурі (-110°C), осяяна у замороженій метанолевій матриці, то електрон перелітає з Р до Q і так створюється стан Р плюс/ Q мінус. Коли ж світло згасити, то електрон повертається назад до Р. Це є докладно те саме, що діється у першій фазі фотосинтезу.

Ми надіємось злучити ту молекулу з електродом, щоб створити фотовольтаїчну клітину.

У комерційній фотовольтаїчній клітині силікат чистять до дуже високого степеня, переробляють його на один єдиний кристал, а тоді імпрегнують один його бік особливими занечисненнями, щоб створити т. зв. р-н злук. Абсорбування світла спричиняє викинення електрону з атому силікату. Електричне поле у злучі р-н дозволяє на сепарацію електрону відтепер позитивно наладованого силікатного атому. Цей електрон тоді пливе до зовнішнього струму і в той спосіб продукує електричну енергію. Наша Р-Q молекула повинна так функціонувати, як і р-н з'єднання.

Силікатні соняшні клітини працюють з 10 до 10% ефективністю переміни енергії. Довжина її існування принаймні 20 до 30 літ. Наша молекула не була випробувана на такий довгий протяг часу, але її уживано до переносування електрону більше як мільйон разів. Вона не вказувала знаків заникну. Щодо її справності, то її покищо не можливо змірити, бо ще не створено соняшної клітини, яка уживає молекулу.

Але початкові випробування вказують на те, що така соняшна клітина могла б досягнути справності подібну до справності фотосинтези, отже около 18% в її початковому етапі.

Студії над цією молекулою і змодифікованими продуктами, що від неї походять, повинні дати достатній погляд у механізм початкової фази фотосинтези і, як результат того, відслонити секрет природи та показати, в який спосіб зелені рослини так уміло перемінують і зберігають соняшну енергію.

Переклав Богдан Мельник

ІЗРАЇЛЬ МАЄ БІБЛІЙНІ ГРОШІ

Після довгих таємних приготувань ізраїльський парламент (кнессет) проголосив впровадження в Ізраїлі нових грошей — „шекел”. Дотеперішні гроші — ізраїльські фунти — вимінюють на нову валюту. За 10 теперішніх ізраїльських фунтів дають одного шекела. При виміні більших сум власники мають бути зареєстровані. Хто переводить більші торговельні трансакції — мусить до трьох місяців зголосити це в уряді. Обмін на нові гроші повинен би дещо скріпити ізраїльську валюту.

Про гріш „шекел” згадано вперше у Книзі Буття, де сказано, що біблійний Авраам купив у племені хеттитів землю під цвинтар за 400 шекелів срібла, де поховав свою дружину Сару. Гроби Сари та інших патріархів є в сьогоднішньому місті Хевроні. Над ними поставлений будинок — мусульманська мечеть.

Ізраїльські шекели були друковані в Голляндії у строгій таємниці. Один шекел ділиться на 10 шекелім. Уряд сподівається, що при виміні фунтів на шекели мешканці Ізраїля повитягають заховані від оподаткування гроші і буде можливість нарешті стягнути податок.

Вартість шекелів в основному та сама, що й фунтів — прибіл. 29 шекелів за 1 ам. або 34 шекели за 1 канад. доляр.

ЖИДИ В УКРАЇНІ

Советська статистика доводить, що в Україні живе 777,126 жидів. Із них тільки 102,190 знають свою (жидівську) мову, інші розмовляють російською мовою. Українською мовою послуговується заледве 17,936 жидів. Київ налічує 152,006 жидів, в тому 12,216 розмовляють жидівською, 1,311 — українською і 138,448 російською мовами. Українською мовою розмовляють переважно жиди по селах України, а коли в місті — розмовляють російською мовою.

ПОЕЗІЇ З ПОНЕВОЛЕНОЇ УКРАЇНИ

Михайло Савич Масютко

Д О У К Р А Ї Н И

Рідна земле і рідне небо!
Не забуду я вас ніде.
Україно моя, до тебе
Рветься серце мое молоде.

За горами і за морями,
Де я тільки уже не був,
Край, увінчаний тополями,
Ні на мить я ніде не забув.

Я прилину колись, прилину
На свою Батьківщину святу,
Припаду до землі на коліна
Й цілуватиму землю ту!

Рідна земле і рідне небо!
Не забуду я вас ніде.
Батьківщино моя, до тебе
Рветься серце мое молоде.

Україно моя розорана,
Край пісень, сподівань і мрій . . .
Над твоїми степами й горами
Пролітають пташки в ірій.

Пролітають — не зупиняються . . .
Не пташки то — твої сини.
Над Дніпром дим-туман хитається . . .
Україно, синів спини!

Бо злітається із чужих земель
Гайвороння на битий шлях . . .
Край надій і святих пісень —
З чорним вороном на грудях.

Обіймається серце болем,
Серце повниться жалем вкрай,
Як згадаю про твою долю,
Мій сплюндрований рідний край.

Є. Дмитрик

ПІД ЇЇ ПОКРОВОМ

Село — чарівним вінком під верхом...

А на горбі церковця і три бані на ній і в'ються на них сині бинди неба, наче чічки на короаєві...

Яр шепоче... Яр розповідає, шумить... — це йому потік. І срібні дзвіночки несе з гір... І срібним руном стелить дно... Тягне срібну струну із верха вниз...

— Дзінь! Брень! — співає струна потоку. Співає яром і селом, а під церквою вже хором... А там — з криком у ліс!...

А дерева чвірками... Зразу... А потім лавами. Йдуть полки...

— Раз, два! Раз, два! — зупинилися під верхом і відпочивають. Ті, крайні, п'ють воду з потоку. Черпають її зеленими вітами... А ті в гущі... оточили повстанців і кажуть їм:

— Спочиньте!...

— Так, тут спочинемо! — говорить командир.

Сотня втомлена, знесилена триденними боями, вдячна йому, вдячна зеленому мохові, і ялицям-подругам, що накрили їх вітами і вже колишуть до сну.

— Спати! Спати! Хоч п'ять хвилин! Хоч дві! Одну!... Набрати сил до маршів... до безперебійних... із лісу в ліс... із верха на верх... Щоб під вечір, доки підсунеться ворог, стати муром, іти муром!...

... Сплять всі... Тільки він, командир, і стійки і застава від села...

— Три дні і три ночі! Без їжі, без сну!... У марші, у боях!... А ворог тропить їхній слід... Як пес...

Це червона мітла...

Тільки він, командир... і стійка і застава від села!...

Хай сплять! Їх сон — наш сон! Їхня сила — наша сила!...

А ялиці — оксамитними сукнями і зеленими рукавами... тихо-тихесенько... Колисково:

— Хай спочинуть!

А потік тихо-тихесенько по каменях... між коріння... Колисково:

— Хай сил наберуть!

... І помучені... без сил... І голодні, мов побиті... неживі... Сплять, усі відпочивають... І стійки... і застава від села...

Ворог ішов по сліду, гнав, а в боях не зламав!... Аж сон по трьох днях і по трьох ночах їх, безсилих, переміг...

Усі сплять... Тільки він, командир, — хай! Їх сон — мій сон! Їхня сила — моя сила!

— Ти теж спи! — це ялиці йому.

— Ми сторожитимемо і шептатимем колисанок!

— Ні!

— Хоч здрімнись! — потік теж намовляє.

— Ні! Ні! Хай вони... І за себе, і за мене...

— Хоч око примкни! — це безсилля йому... і марші... і бої...

— Ні! Ні!...

... А там... — крізь щілини, поміж віти, — синє голубе небо, наче море волошок, мов безодня океану... А там, нижче, — село... І хатки в хороводі, мов виводять гагілки довкруги попід горб, а на ньому Божий храм... Як тризуб серед гір...

І в очах мов волошки, мов дві краплі з моря цього, як безодня океану...

І волошки на хрестах... і волошки у вінку, там, на її голові... А в руках у неї вишиваний рантұх і гаптований киптар на плечах...

Це та, що у нього на грудях, на сірій нитці з конопель... Як ненька дала, ще коли йшов перший раз...

Стоїть вона над трьома банями, над хрестами золотими, і під гаптований киптар горне Божий храм... і хатки... і село...

І йде вже до нього. А сонце сипле золоті стружки на стежку, куди йде.

Прийшла і говорить йому:

— Спи! Я буду сторожити! Спи! Набирай свіжих сил!

Їй не каже він „ні”!

Ось поклала його сонну голову собі на коліна і накинұла гаптований киптар на усіх... Як ненька...

Це та, що в нього на грудях, на сірій нитці з конопель...

Та, що в усіх на грудях на сірій нитці з конопель... Як мати дала, ще коли йшли перший раз...

... А під вечір... Як лютий ворог затропив їхній слід, мов скажений пес, як дикий звір, — вона будить командира, будить повстанців...

Стали муром вони і ялиці... Під верхом... І йдуть муром вони і ялиці на червоні полки...

... Січе залізний град... розступається земля... пекло плює вогнем і розтопленим оловом по них... Вони йдуть муром, твердим, нездобутним... На танки йдуть, на багнети, на пащі катюші, на гирла моздирів і кулеметів, на сталінські полки, на полки сатани...

А з ними вона... на сірій нитці з конопель, на грудях, як ненька дала, ще коли йшли перший раз...

Д-р Степан Галамай

30 ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ І ТОДІШНЯ МІЖНАРОДНЯ СИТУАЦІЯ

Побуваючи на одному літньому таборі, що в якійсь мірі нагадував табір в Карпатах, в Україні, я почув скромну, але вимовну пісню молодих: „Пропливли ми із батьками океани і моря...” Ця пісня молоді є багатомовна. Саме те, що ми за останні два і пів десятка років промандрували Європу і пропливли океани й моря, дає кращу змогу повніше оцінити важливість 30 червня 1941 р., бо ясніше можемо бачити всю ту міжнародню напружену ситуацію, яка була тоді, як українська нація дією найкращої своєї політичної сили висловила своє прагнення бути активним учасником міжнародніх подій, бути визнаним світовими потугами суб'єктом міжнароднього права.

У тодішній міжнародній ситуації, коли гусениці танків переможної німецької армії трошили всякий спротив, то це був гідний, мужній Акт нації, яка не хотіла безслідно й безславно пропасти під колесами історії і яка не бажала, щоби проти неї, але без неї рішали т. зв. великі світу.

Є певна трудність в тому, щоби дуже виразно й прозоро представити цей відтинок історії тому, що у відмінну від книжки, історія не твориться за окремими виразно сторінками відділеними розділами, але поодинокі розділи переплітаються, входять один в одного і причиновий зв'язок є многосторонній, не завжди можна точно одне явище, одну подію брати за причину, а друге явище за наслідок або ще інакше, ін-

коли важко визначити, де кінчиться те, що ми вважаємо за причину, а де починається те, що хочемо вважати за наслідок. Через те саме я не обіцяю держатися хронологічного з'ясування подій, але навпаки, часом для зрозуміння політичного значення одного явища треба буде „забігати наперед” і вказувати на наступні роки, щоб зрозуміти тенденції і сили, які діяли саме в часі 30 червня 1941 р., коли ми, наперекір всім ворогам, проголосили українську правду і українську волю, і, коли то роззухвалений перемогами Гітлер, якому до стіп впала вся Європа, примушував голову Державного Правління Я. Стецька та провідника ОУН Степана Бандеру відкликати це проголошення, але вони не вгнулися під безоглядним і грізним натиском (їх заарештовано) і Акту 30 червня 1941 р. не відкликали.

Пригадаймо, що перша світова війна виникла з приводу Східної Європи. Основні помилки Версайського договору, який закінчував першу світову війну, торкались саме Східної Європи, а зокрема України. Друга світова війна виникла з причини Східної Європи. Цілий дальший розвиток подій першої половини нашого століття вказував би на те, що центр важкості європейської, а може й світової політики пересувається до центральної і східної частини Європи так, як 500 років тому він пересувався з середземноморського простору до західної і північно-західної частини Європи. Тоді війни, що вирішували рівновагу Європи велися в т. зв. Нідерляндах, Бленгаїмі, Фонтеной, під Австерліцом і т. д. Опісля була Полтава, Варшава, Будапешт і Крим. Проте Західні союзники так, як досі замало вивчали проблеми Сходу Європи, а в тому і України. Натомість Росія студіювала ці питання, студіювала їх пильно й криво.

Навіть тоді, коли крісові постріли німецької армії (в грудні 1941 р.) збивали рами вікон мешканців Москви, Сталін вперто і нахабно більшу частину розмов з Іденом присвячував справі європейських кордонів Росії. Тоді Черчіль пробував, але мав спротив з боку Рузвельта, зупинити експансію Росії на Захід через утворення другого фронту не у Франції, але на лінії Трієст - Гельсінки. Це були вже рр. 1942, 1943, коли „бліцкриг” почав перетворюватися в довшу „позиційну” війну, коли фактично німецький похід на Схід заломився, і, з допомогою Америки та Англії советські війська відтискали німців на захід. Ми знаємо, що, чи то через наївний оптимізм, чи то внаслідок діяння всяких гіссів, американська політика і не

хотіла чути про плян Черчіля. „Ми ведемо війну, — казали американські генерали, — держіть політику здалека від цього”. Понад усе було сподівання, що Америка буде арбітром при заключенні нового міжнародного миру, себто буде це своєрідна Рузвельтівська версія давнього вільсонства. На цю тему вже існує велетенська література, але тим, хто найкраще і наскрізь прозрів ці глобальні пляни Рузвельта, був не хто інший, але сам ген. де Голь (гляди його „Воєнні спогади”, стор. 240 і інші). Суттю цих глобальних плянів було приязне ставлення до Росії. Правда, воно змінилося під кінець життя Рузвельта, але це було вже пізно.

Тут згадаємо про ці речі, а зокрема про те, що в наслідок спротиву Америки не був реалізований плян Черчіля своєчасно створити другий фронт від Адріатику по Балтик, отже ще перед приходом військ ССРСР, не для того, щоб робити рекламу містерові Черчілеві, якого поляк Карасевіч називає „геніальни кугляж політични”, ані не на те, щоб витикати Америці її помилки, але для того, щоб ми мали сьогодні правильну перспективу, коли хочемо належно оцінити міжнародно ситуацію, в якій відбувся наш державницький Акт 30 червня 1941 року.

А саме, якби Захід в день вибуху німецько-російської війни, замість спішити із заявою про союз з мерзенним Сталіном, добре придивився до змагань України та дав їй допомогу в зброї, вивінуванні, медикаментах та в дипломатичній площині, то можна бути певним, що Україна, Польща, Білорусь, Грузія та другі не-російські народи були б виставили багатотисячні армії, що могли держати „в шаху” і Гітлера і Сталіна, а тоді Заходові було б не так трудно з Гітлером і Советами і ніколи не дійшло б до того, щоб Президент Америки їхав з чолобитнею до Відня на зустріч з новітнім ханом. І тоді п. Черчіль не тільки на лінії Гельсінки-Трієст мав би другий фронт, але Москву можна було б відіпхати навіть за Урал.

І тоді щасливіше закінчився б наш 30 червня для України і для світу, і тоді не найшлося б таких одиниць, що хоч і мали собі за велику честь бути затрудненими в апараті Державного Правління в 1941 р., тепер вважають можливим не тільки критикувати, але й осміювати цей великий Акт модерного українства.

Але повертаючись до подій, що попередили, або мали місце майже одночасно з подіями 30 червня 1941 р., треба зга-

дати, що вже від грудня 1940 р. Німеччина почала збирати свої дивізії для масового маршу на схід. Назверх все ще продовжують обі сторони говорити про дружні стосунки. І тільки несподіваний наступ на Балкани весною 1941 р., де Гітлер зазнав спротиву, який, між іншим, був підсилюваний не тільки Британією, але також Америкою (а ось в Україну, яка не так далеко від Балканів, альянти не зважилися дати допомоги), здержує Гітлера від маршу на Україну й Москву.

Але ж згадане стягування військ Гітлером з метою наскоку на Сталіна, було завеликою справою, щоб можна було її вдержати в тайні на довший час. Тоді, як подають новіші американські студії того періоду, Черчіль і Рузвельт посилають рапорт за рапортом з остереженнями Сталіна перед масакрою. Чомусь забуває Захід про те, що Сталін диктатор, що він марксист, що він грозить розпалити світовий комуністичний пожар, що він підписав договір з Берліном. Мало того, той Сталін замість вдячності, обурюється і відпихає Захід, а далі, всіми можливими способами і дорогами намагається заімпонувати Гітлерові своєю дружною і доброю волею і навіть, коли 22 червня скинено перші бомби, то амбасадор Москви в Берліні заявляє, що виповідження війни могло бути помилкою. Очевидно, все те намагання Сталіна „приподобатися” Гітлерові, нічого йому не допомогло. Гітлер 22 червня 1941 р. розпочав наступ на ССРСР.

Що ж роблять Черчіль і Рузвельт? Вони не мали відваги ані візії. Не мали візії пошукати за союзником, таким як Україна, Польща, Білорусь, Грузія і другі. Не мали відваги сказати собі, що з народовбивцем за спільний стіл не сідається, вони не хотіли згадати про те, що тільки в роки штучного голоду Москва винищила 7 мільйонів українців, що тільки в часі від 17 вересня 1939 до 22 червня 1941 р., за польськими підрахунками 1,692,000 українців, поляків та жидів вивіз ССРСР або запроторив у тюрми або ліквідував, вони не мали досить снаги поставити ясно справу перед Сталіном: „Коли твій спільник напав на твій край, то боронися так, як хочеш і вмієш. Ми ж боремося і будемо боротися проти Гітлера за свободу свою і других народів, кому загрожує захланна Німеччина”. І от тут ідеї Акту 30 червня, що мав місце тільки 8 днів після переходу Сяну німецькими військами, прекрасно поєднувалися б з чесною поставою Заходу. Творці Акту 30 червня намагалися кількома шляхами таку підтримку Заходу для своєї

боротьби вєднати і про це вже дехто з українців дещо (часом дуже недокладно, як, напр., частково мгр. Книш) понаписував, але ця тема ще чекає солідного висвітлення. В цій статті можна тільки загально ствердити те, що на мужню, чесну і справедливу поставу Захід не здобувся. Ми ж ждати не могли і зробили правильно, бо як показують торги голови польського уряду ген. Сікорського з Майським при натиску Ідена і ціла трагічна фарса з люблинським урядом та повстання у Варшаві, — ніколи орієнтація на міжнародню допомогу держави не створить. Державу творить тільки найпевніша з усіх орієнтацій, — орієнтація на власні сили.

У часі, коли німецька армія швидким маршем просувалася на Схід, а тисячі українського вояцтва переходило фронтову лінію на Захід, саме в тому часі Англія та Америка допустилися найбільшої помилки 20-го століття, а саме знехтували визвольний рух України і других народів Східньої Європи, а замість того прийняли як повноправного союзника Москву, яка ніколи не дотримувала договорів, яка ніколи не була демократичною, але завжди диктаторською, то під царською, то під комуністичною диктатурою і що найважливіше, яка леліяла пляни на знищення того ж Заходу. Недарма проголошено взнеслі ідеали Атлантийської Хартії, чотири свободи та інші речі, що підносили нації в серцях тих, кого давила Німеччина і Москва. На все те паде чорна пляма союзу з Москвою. І зроблено його із звичайного (хоч трагічного в наслідках) обрахунку: величина території ССРСР, його армії та людські резерви були (на думку Черчіля та Рузвельта) необхідні для продовжування війни проти Гітлера. За цю „калькуляцію” доводиться народам світу гірко покутувати саме в наші дні.

УСМІХНІТЬСЯ!

Модерне мистецтво

Один багатий приятель мистецтва прийшов до ательє одного маляра. Він хоче купити якусь картину, звернув увагу на одну і питає:

- Що, властиво, представляє ця картина?
- Корови на пасовиську, — відповідає маляр, не загикувшись.
- Дійсно? Але ж я не бачу ніякої трави.
- Її корови вже випасли.
- Не бачу також і корів.
- А що ж корови мають робити на місці, де немає трави?

УКРАЇНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПІД ЧАС ХІІ ЗИМОВОЇ ОЛІМПІАДИ В ЛЕЙК ПЛЕСІД

Подібно як на минулих зимових та літніх олімпійських іграх у Монтреалі, Мюнхені та Інсбруці молодь Організацій Українського Визвольного Фронту розгорнула широку пропагандивну та інформаційну акцію на ІІІ Зимовій Олімпіаді, яка відбулася в лютому 1980 р. у містечку Лейк Плесід, північний стейт Нью-Йорк, ЗСА.

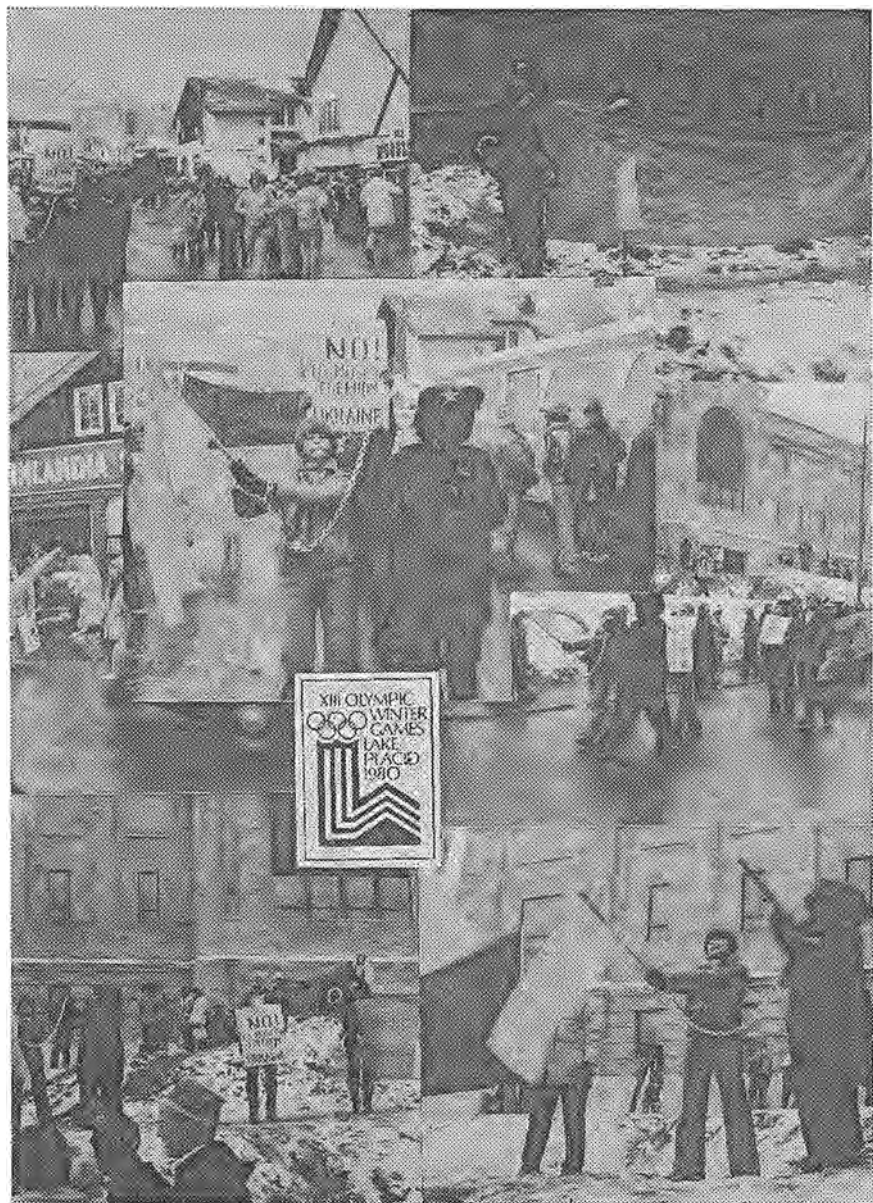
Впродовж шести днів, від 19 до 24 лютого члени СУМ, ТУСМ, ЛВУ та ООЧСУ з Канади й Америки прибували групами щоденно до Лейк Плесід, де проводили ряд акцій, головною метою яких була вимога бойкоту Літньої Олімпіади в Москві, та поінформувати глядачів та спортсменів про колоніальний стан і гноблення українського народу. Умови для переведення акцій не були сприятливі, бо транспорт і доступ до Лейк Плесід були суворо обмежені, а всюди приявні органи безпеки мали суворі інструкції не допускати до будь-яких політичних акцій. Однак українцям вдалося перевести низку вдалих протестаційних акцій та розгорнути широку інформаційну кампанію.

20,000 летючок

Близько 20,000 летючок в англійській, українській та російській мовах, які мали свій різний специфічний зміст, були роздані членами ОУВФ в стадіонах, в пресовому центрі, на головних вулицях, у всіх адміністративних та спортових центрах і на автобусах, які везли туристів і спортсменів на всі пункти зимових змагань.

Акції в стадіонах

Акції в стадіонах були переведені групами 4 до 6 демонстрантів, які звертали на себе велику і прихильну увагу, особливо підчас хокейових змагань між збірними Канади, ЗСА та СРСР. В напруженій атмосфері цих змагань українські демонстранти прикрашували стадіон українськими прапорами, роздавали інформаційну літературу присутнім (включно „совет-

**Фрагменти з протестаційних маніфестацій під час XIII зимової
Олімпіади в Лейк Плесід**

чикам”), скандували гасла „Свобода Україні”, що навіть підхоплювали сотні глядачів. Викрики „советчиків” „шайбу”-шайбу” публіка заглушувала своїм „нет, нет совет”. „Советчики” на це реагували протестами, дерли летючки тощо. В одному моменті українські демонстранти розгорнули біля воріт советської команди великий полотняний транспарент з написом „Україна 1920 — Афганістан 1980. Бойкотуйте Олімпіяду в Москві”. На протест „советчиків” це спричинило інцидент з поліцією, яка видерла українцям транспарент. Поліція після гри повернула транспарент, заявляючи, що симпатизує з українцями, але мусіли виконувати доручення. Підчас тих акцій публіка ставилася наскрізь прихильно до акцій українських демонстрантів.

Українська присутність була наявна і на відкритому стадіоні під час змагань бігунів на лижвах. Відкритий стадіон був прикрашений довжелезними синьо-жовтими прапорами, під якими оформлювалися демонстранти з великими транспарентами та скандували „Свобода Україні”.

Демонстрації та „сидячий страйк”

В останні три дні олімпіади, група молоді з ОУВФ становила 20 осіб, які перевели ряд паралельних акцій в різних пунктах, включно з головною квартирою міжнародного Олімпійського Комітету (МОК) у Лейк Плесід Ресорт Готель та засекреченою квартирою советської делегації. В суботу 23 лютого група з десяти демонстрантів засіла в канцелярії голови МОК, лорда Кіланіна, з вимогою зустрітися з ним, щоб вияснити причини вимоги бойкоту олімпіади в Москві. Багато членів олімпійських делегацій були збентежені „сидячим страйком”, старалися переконувати демонстрантів покинути готель та входили в дискусію з ними, при чому приймали всі інформаційні матеріали роздавані українцями. „Окупацію” канцелярії МОК припинила поява поліції.

Цього ж дня, друга група перевела двогодинну демонстрацію і похід, який, мабуть, звернув на себе найбільше уваги, бо це відбувалося перед головним олімпійським центром та на головній вулиці Лейк Плесіду: Великий чорний ведмідь з червоною зіркою на чолі і серпом і молотом на грудях та з рушницею в передніх лапах вів на ланцюгу дівчину з зав’язаними устами, яка несла в руках український прапор. З ним іш-

ла молодь з транспарентами і летючками. Ведмідь символізував не лише Москву, а також „мішу”-ведмедя, який має бути офіційним маскотом олімпіади в Москві і якого вже продавали у Лейк Плесіді. Коли демонстранти зайшли до кількох крамниць, де продавали „мішу” та вияснили мету протесту, власники крамниць погодилися забрати російські маскоти з виставових вікон і з полиць. Подібна прихильна реакція була з боку тисячної маси туристів і спортсменів, які тиснулися до демонстрантів, припинюючи на якийсь час увесь рух на головній вулиці Лейк Плесиду.

Ще інша група, вивідавши де замешкали члени советського олімпійського комітету в комплексі Лейк Плесід Ресорт, стояли при доїздах до „катеджу” та роздавали летючки, при чому прийшло до кількох сутичок з советськими делегатами. Вночі з 22 на 23 лютого обліплено цю ж советську квартиру летючками в українській та російській мовах.

Про всі акції розповсюджено в пресовому центрі повідомлення та пояснювальні матеріали акредитованим від УЦІС журналістом.

Засоби масової комунікації (телебачення, преса, радіо) постійно звертали увагу на протестаційні акції, мимо того, що мабуть таки була неофіційна цензура цих подій на північно-американським континенті, щоб витворювати „атмосферу спокою” і „дружби народів” підчас олімпіади — згідно з капітулянтською настановою Міжнародного Олімпійського Комітету з лордом Кіланіном на чолі.

УСМІХНІТЬСЯ!

Інформація

Перед невеликим селом задержується авто і водій питає селянина:
— Чи не могли б ви мені сказати, як це село називається?

Селянин зміряв водія згори вниз: — Зовсім певно, що можу. Що, ви мене за дурня маєте?

Добре відповів

Одна дама впхалася до переповненого автобуса, щоб схоронитися від зливи, що нагло розпочалася.

— Що за страшне переповнення! — застогнала дама і додала поблажливо: — Я вже три роки не їжджу автобусом.

На те шофер відпалив: — Ви не маєте поняття, як вас нам у тих трьох роках бракувало!

РІЗНЕ ТА ЦІКАВЕ

(Зібрав М. Данилишин)

- Комподатори являються вершком винаходів та вдосконалення, але бувають випадки, що і вони роблять помилки, які направляє людина.
- Правда є одна, але й та не є для всіх однакова, бо кожний визнає її на свій лад, а також для кожної okazji.
- Століття або вік — це сто років, або 1,200 місяців, чи 36,500 днів, або також 52,560,000 мінут чи 3,153,600,000 секунд.
- Дійсність така, що помимо великих поступів та наукових здобутків, населення нашої планети начислює 60% анальфабетів.
- Коли це правда, що людство вчиться на помилках, тоді можемо здавати собі справу, яка чекає нас майбутність.
- Тоді здаємо собі справу, що наші діти виростають, коли вони перестають питатися звідки вони прийшли, а починають не хотіти сказати куди вони ходять.
- В більшості випадків головний зміст речі знаходиться в тому, про що мовчиться, а не в тому, про що звітується.
- Праця і наука це дві головні дороги, що ведуть людство до добробуту.
- Не зважаючи на те, що повішена на стіні підкова приносить щастя, не ходіть босі, щоб не сталося нещастя.
- Різниця є в тому, коли мати чисту совість, від того, коли хтось має коротку пам'ять.
- Дійсність є та, що молодь завжди бажає простору, за те старші потребують часу.
- Ввічливість — це найбільша монета, за яку є можливість одержати більше, чим за самі гроші.
- Історія завжди має дві версії, але коли вислухаємо їх, дійдемо до висновку, що на двох версіях історія не кінчиться.
- В житті все можна втратити: майно, любов, владу, успіх, здоров'я; єдине, чого людина не повинна втратити, це гідність.
- Кожний з нас повинен старатися, щоб не лише все знати, а головню, щоб все належно розуміти.
- Модерні часи приносять нам всякого роду поступ, а часті війни приносять нам нові події, але зі старими болями та проблемами.
- Ощадність є корисна і потрібна, бо забезпечує можливості, щоб не бути тягарем для інших.
- Не по майні, чи по красі, а по характері треба оцінювати дійсну вартість кожної людини.
- Звичай мають велике значення в житті людини, бо вони є підставою щастя, яке дістає кожний, як собі його заслужить.
- Подружжя, це річ конечна, хоч кажуть, що це винахід чорта — та ще й з допомогою тещі.
- Щастя жінок полягає в тому, щоб бути жінкою і мамою, бо це є основним призначенням жінок.
- Загально є два роди жінок: одні — що наказують і розпоряджають, а другі — що ніколи і нікого не слухають.

- Прогрес та винаходи довели до того, що людина не має змоги бути точною, бо власне ці винаходи тому перешкоджають.
- Цивілізація пишеться кров'ю всего людства та пером з допомогою його помилок.
- Процесові старіння підлягає все, що нас окружає, навіть і метал, а не тільки людина.
- Політика складається з трьох частин: перше — балачки, друге — завішення, третє — димісія.
- Всі повинні бути свідомі того, що вогонь пробує золото, а нужда випробовує силу.
- Жінки є головною проблемою життя, бо всі клопоти є з жінками, найбільше їх між жінками, — але світ та життя без жінок були б неможливі.

- Вітрильник „Маріє Селесте” виїхав з порту Нью-Йорк 7-го листопада 1872 року навантажений та зі залогом з 10 моряків. Місяць пізніше знайдено його серед Атлантики, нічим не ушкодженим і зі всім вантажем, але без залог, — дотепер не в'яяснено, що властиво сталося з тими десятьма моряками.
- Місяць має відмінний вигляд у поодиноких частинах земної кулі. Коли в південній частині земної кулі видно його як букву „С”, що називаємо перша чверть, то в північній частині видно його навпаки, як останню чверть.
- Найдовша дорога в світі — це так звана „панамериканська дорога”, довжина якої буде виносити 25 тисяч кілометрів. Пишемо, що буде виносити, бо її будова почалася 20 років тому і дотепер ще не закінчена. Викінчена, вона буде в'язати американську Аляску з аргентинською Вогненною Землею, переходячи через країни Північної, Середньої та Південної Америки.
- Місто Нью-Йорк має найбільший авіаційний рух, бо в його аеродромах на протязі однієї доби причалює і підноситься більше число літаків, ніж в одинадцятьох головніших „аеродромах” Європи.
- Китайський мур — це одна з найбільш старинних будівель, що затрималася до сьогодні. Його довжина — понад три тисячі кілометрів, а висота в деяких місцевостях сягає 10 метрів.
- Комети не мають власного світла, а починають світити щойно тоді, коли наближаються до Сонця, яке їх освітлює і тоді можна їх бачити, поки знову не віддаляться на таку віддаль, що загубляться у всесвітньому просторі.
- На острові Цейльон (тепер Срі Ланка) є озеро, води якого видають мелодійні звуки, походження яких дотепер не устійнено, але це дало причину, що воно носить назву „Співаюче озеро”.
- З усіх прикрас, що їх носить людина, перстень — це найстаровинніша прикраса, бо дослідники старовини твердять, що ще біблійний Мойсей носив перстень, який уже в передісторичні століття був символом подружжя.
- Найбільша битва на морі відбулася під час Другої світової війни, де коло Філіппінських островів звели бій 166 американських кораблів проти 65 японських. Японія втратила 26 кораблів, а ЗСА тільки 6.
- Найбільший землетрус, що його записала історія, був у 1923 році в

Японії, під час якого згинуло 142,000 людей, а заподіяні ним шкоди виносили астрономічну суму 5,000,000,000 доларів.

- Місяць, який є невідлучним „сателітом” Землі, появився 10-го грудня 1883 року зовсім синьої краски і дотепер не вияснено причини того небувалого явища.
- В доісторичних часах людина, що прожила 100 років, уважалася молододою, бо згідно з біблійними переказами Адам жив 930 років, як також два його сини жили понад 900 літ, з яких один дожив 969 років і був одружений з дочкою кн. Ярослава Мудрого.

Ж А Р Т И

У таємниці

- Як я вийду за тебе заміж, то втрачу працю домашньої послугачки.
- Ми могли б наше подружжя держати в таємниці.
- А що буде, як народиться дитина?
- То ми їм про те пізніше розповімо.

На все є рада

Іде селянська, як грім здорова дівчина з міста додому і зустрічає сусідського хлопця, який теж повертається з ярмарку. Якийсь час ідуть вони напотемки мовчки. Тоді дівчина каже несміло:

— Знаєш, мені трохи страшно з тобою одним у темноті далі йти. Хто зна, чи ти мені щось поганого не зробиш...

— Я тобі щось зроблю? — відізався хлопець. — Та як же це можливе? В правій руці я несу гралі і курку, а в лівій цебрик і веду козу на шнурку. Як міг би я тобі щось зробити?

— Ну, все таки, — сказала дівчина, — ти мігби гралі застромити в землю і до них прив'язати козу, а курку під цебрик захвати, щоб не втекла. Чи то не можливе?

Ключі

— Завтра виїждимо на кілька тижнів, — промовила пані Мукерман до своєї служниці, — отже ти будеш зовсім сама у віллі, Люїзо. Будеш боятися?

— Ні.

— Добре. Розуміється, я тобі цілковито довіряю і залишаю тобі ключі до пивниці з вином, до шафки з дорогоцінностями і до моєї касетки з біжутерією. Добре на все уважай і думай час-до-часу про нас.

Коли Мукермани по чотирьох тижнях приїхали назад, то Люїза вивпіла службу.

— Чи маєш до цього якусь особливу причину? — запитала пані Мукерман.

— Як можеш щось подібного говорити? Подумай лиш про ті ключі до пивниці з вином, до шафки з дорогоцінностями і до моєї касетки з біжутерією. Чи не передала я була їх у віродостойні руки?

— Так так, — захлипала дівчина. — але жоден ключ не пасував!

Дорога яешниця

Американський мільйонер переїздив через Італію. В одній малій гостинниці на селі він замовив собі три всмажені яйця, бо підозрівав, що кухня тієї не дуже то чистої гостинниці не зможе щось ліпшого приготувати.

Як він спожив ті яйця і прийшлося платити, то його сильно здивував надто високий рахунок.

— Як це так, — промовив він до властителя, — ви жадаєте за три яйця більше, як першорядний ресторан на Рів'єрі за повний обід. Чи тут так бракує яєць?

— Ні, яєць не бракує, — посміхнувся господар, — але мільйонерів бракує.

ВИДАННЯ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”

На вичерпанні:

М. Понеділок, Зорепад (471 ст.), тверда оправа	\$7.00
О. Мак, Каміння під косою (158 ст.)	\$4.00
З. Тарнавський, Дорога на Високий Замок (254 ст.), тверда оправа	\$4.00
Я. Гриневич, Катря Гриневичева (95 ст.), тверда опр.	\$2.00
брош. оправа	\$1.50
І. Лаврівська, Перший козак в Америці (220 ст.), тверда оправа	\$7.00
брош. оправа	\$6.00
В. Макар, Бойові друзі (416 ст.), тверда оправа ...	\$15.00

Книгарням признаємо 30% опусту

ВИПРОДАЖ ВИДАНЬ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”

Знижка 50% і більше — готівковий продаж

Є. Маланок, Книга спостережень, 2-й том (478 ст.)	\$8.00, тепер \$4.00
Д. Донцов, Хрестом і мечем (319 ст.)	\$5.00, тепер \$2.00
М. Аркас, Історія північної Чорноморщини (348 ст.)	\$7.00, тепер \$2.50
Д. Донцов, Рік 1918 Київ (128 ст.)	\$3.00, тепер \$1.50
В. Волицький, На Львів і Київ (238 ст.)	\$3.50, тепер \$1.50
О. Лисяк, Люди такі як ми (345 ст.)	\$4.00, тепер \$1.50
Ю. Тис, К-7 (207 ст.)	\$3.50, тепер \$1.50
О. Керч, Наречений (279 ст.)	\$4.00, тепер \$2.00
О. Керч, Такий довгий рік (304 ст.)	\$6.00, тепер \$2.00
В. Куліш, Слово про будинок „Слово” (68 сторінок)	\$1.50, тепер \$0.75
Н. Ріпецький, Р-33 (223 ст.)	\$4.00, тепер \$1.50
Л. Лисак, Замок на вулиці Мейн (186 ст.), тверда оправа	\$6.00, тепер \$2.00
Д-р М. Кушнір, Велич мистецтва й відро- дження культури (53 ст.)	\$1.00, тепер \$0.50

Висилайте замовлення на адресу:

“Ukrainian Echo”, 140 Bathurst St., Toronto, Canada M5V 2R3

ЧИТАЙТЕ — ПОШИРЮЙТЕ — ЗАМОВЛЯЙТЕ!

ПОЛІТИЧНУ БІБЛІОТЕКУ ЛВУ

С. Бандера: ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ у твердій оправі	\$20.00
ШЛЯХ ДО МЕТИ — У 25-РІЧЧЯ ОЖ ЛВУ	20.00
М. Климишин: В ПОХОДІ ДО ВОЛІ (тверда оправа)	15.00
Я. Стецько: 30 ЧЕРВНЯ 1941, у твердій оправі \$6.00, у м'якій	5.00
Д. Донцов: ХРЕСТОМ І МЕЧЕМ, у тв. оправі \$5.00, у м'якій	4.00
О. Оглоблин: ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА І ЙОГО ДОБА, у твердій оправі	6.00
С. Любомирський: ПРОМЕТЕЇВ ВОГОНЬ, у твердій оправі	15.00
І. Білик: МЕЧ АРЕЯ, у твердій оправі	10.00
Ю. А. Вудка: МОСКОВЩИНА, у твердій оправі	12.00
П. Мірчук: УКРАЇНСЬКА ВИЗВОЛЬНА СПРАВА І ЕМІГРАЦІЯ, брошура	0.50
П. Мірчук: ТРАГІЧНА ПЕРЕМОГА, брошура	0.50
П. Мірчук: ВІД ДРУГОГО ДО ЧЕТВЕРТОГО УНІВЕРСАЛУ	0.50
П. Мірчук: УКРАЇНСЬКО-МОСКОВСЬКА ВІЙНА	0.50
П. Мірчук: НА ІСТОРИЧНОМУ ЗАКРУТІ	0.50
П. Мірчук: ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД	0.50
П. Мірчук: ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ	1.00
А. Франко-Ключко: ІВАН ФРАНКО І ЙОГО РОДИНА	1.50
П. Терещук: ІСТОРІЯ ОДНОГО ЗРАДНИКА (Яр. Галана) МОСКОВСЬКІ ВБИВЦІ БАНДЕРИ ПЕРЕД СУДОМ у твердій оправі	12.00
ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ ТА ЙОГО ДОБА, у твердій оправі	25.00
КОССАЧ-ОХРИМОВИЧ-ТУРАШ, у твердій оправі \$4.00, у м'якій	3.00
В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ — НТШ	2.50
УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК, заглавний журнал з України, випуск IV — 1971, у твердій оправі	3.50
А. Радигін: В МОСКОВСЬКИХ КОНЦТАБОРАХ З БЛИЗЬКА	1.50
М. Сосновський: УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ, у твердій оправі \$5.00, у м'якій	4.00

Деякі книжки можна набути по зниженій ціні.

При більших замовленнях — відповідний опуст.

**ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ПРЕСУ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ**

„Шлях Перемоги” — тижневик, центральний орган.

Річна передплата: \$30.00 звичайною поштою

\$45 літунською поштою

“The Way to Victory”,

Zeppelinstr. 67, 8000 Munich 80, West Germany

„Визвольний Шлях” — місячник, суспільно-політичний і науково-літературний журнал.

Річна передплата: \$40.00 звичайною поштою.

“Liberation Path”,

200, Liverpool Road, London, N1 1LF, Great Britain

„Гомін України” — тижневик, орган ОУВФ.

Річна передплата: \$20.00, літунською поштою \$50.00.

“Ukrainian Echo”, 140 Bathurst St., Toronto, Ont.

Canada M5V 2R3

“ABN-Correspondence” — англomовний двомісячник, орган ЦК АБН.

Річна передплата: \$9.00

Zeppelinstr. 67, 800 Munchen 80, West Germany

“Ukrainian Review” — англomовний кварталник.

Річна передплата: \$10.00.

Association of Ukrainians in Great Britain,

49 Linden Gardens, London, W2 4HG, Great Britain

„Українська Думка” — тижневик, орган СУБ.

Річна передплата: рівновартість 10.60 англ. фунтів

Association of Ukrainians in Great Britain,

49 Linden Gardens, London, W2 4HG, Great Britain

„Наш Фронт” — місячник, суспільно-політичний журнал Ліги Визволення України в Австралії.

“Our Front”, Річна передплата \$8.00

7 Maxwell Ave., N. Altona, Vic. 3025, Australia

„Вісник” — місячник Організації Оборони Чотирьох Свобід України.

Річна передплата: \$8.00

“Herald”,

P.O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y. 10003, USA

“L'Est Europeen” — франкомовний двомісячник.

Річна передплата: \$8.00

Boite Postale 351—09, Paris 9e, C.C.P. France

„Авангард” — двомісячник, видає ЦК СУМ.

Річна передплата: \$10.00

72 Bld. Charlemagne, 1040 Bruxelles, Belgium

ПОЛІТИЧНА БІБЛІОТЕКА ЛВУ
ЧИТАЙТЕ — ПОШИРЮЙТЕ — ЗАМОВЛЯЙТЕ

Книжки англійською мовою:

L. Senyshyn: TRUTH ON THE MARCH (ABN)	\$0.50
Z. Mosijchuk: UKRAINIAN WOMEN IN THE STRUGGLE FOR FREEDOM	0.50
— RUSSIAN OPPRESSION IN UKRAINE (reports and documents)	8.00
J. Stetsko: THE UKRAINIAN CATHOLIC PATRIAR- CHATE	0.50
— THE REAL FACE OF RUSSIA (essays & articles)	3.50
Dr. W. Sawchak: THE STATUS OF THE UKRAINIAN SSR IN VIEW OF STATE AND INTERNATIONAL LAW	0.75
J. Birch: THE UKRAINIAN NATIONALIST MOVEMENT IN USSR SINCE 1956	1.00
Dr. F. B. Kortschmaryk: CHRISTIANIZATION OF THE EUROPEAN EAST AND MESSIANIC ASPIRATION OF MOSCOW AS THE "THIRD ROME"	0.75
I. Wowchuk: IN DEFENSE OF HUMANISM	0.35
REVOLUTIONARY VOICES, 1971	5.00
V. Moroz: AMONG THE SNOWS	1.50
OUR ALTERNATIVE, 1972	5.00
FOR THIS WAS I BORN (The human conditions in SSSR Slave Labour Camps), 1973	2.50
M. Browne: FERMENT IN THE UKRAINE	3.00
V. Moroz: REPORT FROM THE BERIA RESERVE	2.95
V. Moroz: INSTEAD OF A FINAL STATEMENT	2.00
KIEV VERSUS MOSCOW	0.50
Yuriy Tys-Krokhmaluk: UPA WARFARE IN UKRAINE	10.00
M. Osadchy: CATARACT	6.00
I. Shankovsky: SYMONENKO, a study in semantics	8.00
UKRAINIAN POLITICAL PRISONERS IN THE SOVIET UNION	5.00

— DISCOUNT ON QUANTITIES —

L.V.U, 140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

Деякі книжки можна набути по зниженій ціні.

При більших замовленнях — відповідний опуст.

УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ

БРАТСЬКО-ДОПОМОГОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Має 15 років модерних різнорідних клас життєвого забезпечення: забезпечення на ціле життя, забезпечення до 65 років життя, забезпечення на 20 років. Вивінуване забезпечення після 15 і 20 років платности і в 65-му році життя. Спеціальне ощадностеве забезпечення оплачуване впродовж 20 років, Стипендійна грамота для дітей і молоді оплачувана до 18 років життя, фамілійне забезпечення, акцидентове, термінове, забезпечення платника грамот малолітніх, подвійне забезпечення тощо.

Помірковані рати членських вкладок і високий зворот дивіденди.

Українська Народна Поміч має свої Відділи
в 21 стейтах Америки і 6-ох провінціях Канади

UKRAINIAN NATIONAL AID ASSOCIATION OF AMERICA

HEAD OFFICE:
527 Second Avenue
Pittsburgh, PA. 15230
U.S.A.
Telephone 261-2807

CANADIAN OFFICE:
140 Bathurst Street
Toronto, Ontario M5V 2R3
Telephone: 869-0687
533-0244

**ПОСТІЙНОЮ ОЩАДНІСТЮ БУДУЙМО НАШЕ
КРАЩЕ ЗАВТРА!**

„Будучність”

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА В ТОРОНТІ

**Приймає особисто й поштою ощадності і виплачує
два рази в році відсотки:**

10½% від реченцевих вкладів на 1 рік, мінімум \$5,000.

10½% від студійних і пенсійних депозитів.

10% від щадничих вкладів без права виписування чеків.

4% від чекових депозитів без побирання оплат за чеки.

Всякого роду вклади заасекуровані як життєві поліси до висоти \$2,000.00, а позики до \$10,000.00. Кошти цих асекюрацій покриває кредитова кооператива. Висота виплачуваних асекюрацій залежить від віку і стану здоров'я депозиторів і позичаючих. Ближчі інформації в цій справі можна засягнути в управителя кредитової кооперативи.

Приймаємо рахунки за телефон, електрику і газ — для пенсіонерів безплатно. Видаємо поштові перекази (монеї ордерс), подорожні чеки (травел чеки), уділяємо мортгеджеві й персональні позики. Відносно низькі відсотки.

**Відсотки від персональних і мортгеджових позик
дирекція достосовує до ринкових вимог що три
місяці.**

Урядові години:

Централа — 140 Bathurst St. Tel. 366-9863 or 366-4547

і

Філія — 2184 С Bloor St. West. Tel. 763-6883

Понеділок — від год. 10.00 ранку до 7.00 ввечері

Вівторок, середа — від год. 10.00 ранку до 6.00 ввечері

Четвер — від год. 10.00 ранку до 7.00 ввечері

П'ятниця — від год. 10.00 ранку до 8.00 ввечері

Субота — від год. 9.00 ранку до 1.00 по пол.

ДИРЕКЦІЯ

ОБ'ЄДНАНІ УКРАЇНСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА

U B A TRADING COMPANY LTD

ГОЛОВНЕ БЮРО ТА ГУРТІВНЯ:

300 DWIGHT AVE., TORONTO, ONTARIO M8V 2W7

TEL. 252-2246-47-48

ТОВАРИ ПРОДАЄМО ТІЛЬКИ ГУРТОМ ДО КРАМНИЦЬ
МАЄМО НА СКЛАДІ:

споживчі товари, тютюнові вироби, солодощі, косметику,

патентовані ліки

ВІДДІЛИ ГУРТІВНІ:

UBA – Cash & Carry

138 Euclid Ave.	— Tel. 366-2324
41 Drummond St.	— Tel. 252-2120
21 Prescott Ave.	— Tel. 656-1921
3543 Danforth Ave.	— Tel. 698-1868

SIPCO OIL LTD.

Home Comfort Division

83 SIX POINT ROAD

TORONTO, ONTARIO M8Z 2X3 — TEL. 232-2262

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу та дає безкоштовне чищення печей і обслугову
2. Вкладає і фінансує нові печі на оливу й газ (форнеси)
3. Вкладає прилади до збогщування повітря („гюмідіфайрс”)
4. Все фінансуємо на догідні сплати

— 24-годинна обслуга —

Телефонуйте вдень і вночі — 232-2262

Свої рахунки можете платити безкоштовно
у **Community Trust Co., 2299 Bloor St. W.**

Провадимо також власні бензинові станції під назвою **SIPCO**. Просимо наших відборців заїжджати до наших станцій **SIPCO** і наповняти авто бензиною.

SIPCO — OSHAWA

453 SIMCOE ST. S., OSHAWA, ONT. L1H 4J7
— TEL. 728-5138

SIPCO — HAMILTON

762 BARTON ST. E., HAMILTON, ONT. L8L 3B1
— TEL. 545-4421

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

С В І Т Л О

THE LIGHT

ВИДАЮТЬ ОО. ВАСИЛІЯНИ

**ВИХОДИТЬ ЩОМІСЯЦЯ У ВИГІДНІМ
ДО ЧИТАННЯ ФОРМАТІ
З ГАРНОЮ, МИСТЕЦЬКОЮ
ОБГОРТКОЮ.**

ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ 6.00 ДОЛ. РІЧНО

Адреса:

THE BASILIAN PRESS

286 LISGAR STREET, TORONTO M6J 3G9 CANADA

TEL. 535-6483

**Ваші знайомі чи рідні будуть Вам вдячні
весь рік, коли як Різдвяний дарунок
замовите для них
„СВІТЛО”.**

У К Р А Ї Н С Ь К А П Е К А Р Н Я

"THE FUTURE BAKERY"

739 QUEEN STREET WEST

TORONTO, ONTARIO

TEL. 368-4235 & 233-2713

ВИПІКАЄ НАЙКРАЩИЙ ХЛІБ І РІЗНЕ

ДОМАШНЄ ПЕЧИВО

— Доставка до крамниць і домів —

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

У КРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ

„ПЕВНІСТЬ”

ЧІКАГО

Щадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої фінансові потреби в найбільшій українській фінансовій установі в діаспорі, бо

- В „Певності” Ви одержуєте найвищі відсотки на всіх родах ощадностей, нараховувані щоденно від дня вкладу до дня вибору й виплачувані квартально.
- В „Певності” Ви одержуєте відсотки від відсотків.
- В „Певності” Ваші ощадності забезпечені Федеральною Агенцією до висоти 100 ТИСЯЧ доларів.
- В „Певності” Ви можете набути 2½-річні т. зв. „Гарантовані Сертифікати” з мінімальною виплатою 100 дол. та „Моні Маркет” 6-місячні Сертифікати з мінімальною виплатою 10 тисяч дол.
- В „Певності” Ви можете відкрити пенсійні конта т. зв. IRA і KEOGH, Чекові конта та користати з прямого депозиту пенсійних чеків.
- В „Певності” Ви можете закупити й згрошевити Державні Бонди.
- В „Певності” є вогнетривалі скриньки для перешовування цінних речей.

- В „Певності” Ви можете щадити поштою.

SECURITY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
936 North Western Avenue, Chicago, Illinois, 60622
Phone 312 772 4500

2166 Plum Grove Road, Rolling Meadows, Illinois, 60008
Phone 312 991 9393

УКРАЇНСЬКА БУДІВЕЛЬНА ФІРМА

ORAD LIMITED

Mississauga, Ontario Tel. 270-0070

БУДОВА ФАБРИК

Власники: ОРЕСТ І АДРІАН КОСТРУБИ

УКРАЇНСЬКА БУДІВЕЛЬНА ФІРМА

**E. KOST CONSTRUCTION CO.
Limited**

MISSISSAUGA, ONTARIO

TEL. 270-0070

Будова нових хат і фабрик.

Власник: ЄВГЕН КОСТРУБА

Українська Народня Каса в Монтреалі

**Це фінансова установа, що дає своїм членам
найкращі умови:**

- В Українській Народній Касі Ви одержите найвищі відсотки від своїх ощадностей,
- УНКаса уділяє гіпотечні і звичайні позики на догідних умовах,
- Вклади з уділами до висоти \$2,000.00 та позики до висоти \$10,000.00 є заасекуровані на кошт УНКаси, тому користайте з услуг своєї установи.

Урядові години:

понеділок до середи від 10 до 6 веч.
четвер і п'ятниця ... від 10 до 7 веч.
субота від 9 до 12 пол.

MONTREAL, 3960 ST. LAWRENCE BLVD. H2W 1Y3

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ**

737 DOVERCOURT RD.

TORONTO, ONT. M6H 2W7

ТЕЛ.: 536-1169 вдень — 762-9494 вночі

— 24-годинна солідна обслуга —

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ
BLOOR TRAVEL AGENCY

В Л А С Н И К И :

МАРКІЯН КОГУТ ТА ІГОР КУРИЛІВ

1190 BLOOR STREET WEST (near DUFFERIN)
TEL. 535-2135 — 535-2136

О Р Г А Н І З У Є :

- усякого роду подорожування по всьому світі
- спроваджування рідних на постійне перебування або на візити
- продажі квитків на всі літунські, корабельні та автобусні лінії
- нотаріальні завірення документів: особистих, спадкових і т. п.
- переклади з різних мов

**НЕ ЙДИ, НЕ ШУКАЙ ЧУЖИХ СОБІ БЮР,
БО НАЙКРАЩЕ ОБСЛУЖИТЬ „АГЕНЦІЯ БЛЮР”!**

А С Е К У Р А Ц І Я

**ЖИТТЄВА — АВТА — ХАТИ — ПІДПРИЄМСТВА
ТА ІНШЕ**

**DEPENDABLE INSURANCE
AGENCY LTD.
Dependable Insurance Agency
Ltd.**

І В А Н Ц Е Р К О В Н И К — ПРЕЗИДЕНТ

2490 BLOOR ST. WEST, SUITE 403, TORONTO, ONT. M6S 1B4
PHONE: 762-8304/5/6

УВАГА!

КАЛГАРИ

УВАГА!

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В КАЛГАРАХ

**UKRAINIAN (CALGARY) SAVING
AND CREDIT UNION LIMITED**

**заохочує Вас складати свої ощадності у своєму
власному фінансовому підприємстві.**

- У своїй Спільці одержите високі відсотки і безплатну асекурацію до 2-ох тисяч доларів.
- Можете також одержати догідні позики, які забезпечені до висоти 10 тисяч доларів.

Години урядування:

Кожного вівтірка і п'ятниці від год. 7-ої до 9-ої ввечері.

Дирекція

” ВЕСТ АРКА “

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

ОЛЬГА і АНДРІЙ ЧОРНІІ

ВЛАСНИКИ

2232 BLOOR ST. W.

TORONTO, ONTARIO

Тел. 762-8751

CENTRAL FUEL OIL (Kitchener)

885 QUEEN'S BLVD., KITCHENER, ONT. N2M 1A8

TELEPHONE: 743-6753

Олександр Малко з родиною
власник української самостійної фірми

- Доставляє найкращої якості опалову оливу для домашнього та індустріального вжитку на терені Кіченер-Ватерлю, Гвелф, Кембридж і околиці;
- Вкладає і фінансує нові печі;
- Вкладає приладдя до звогчування повітря і зм'ягшування води;
- 24-годинна солідна обслуга.

— УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА ФІРМА —

Власник — Олександр Малко

Степан Кузь

S T E P H E N K U Z, B.A., LL.B.

АДВОКАТ І НОТАР

JANE AND BLOOR CENTRE

SUITE 205

2 JANE STREET

TORONTO

ONTARIO

M6S 4W3

TELEPHONE (Res.): 767-4713

OFFICE: 767-7515

NORTH QUEEN AUTO PARTS LTD.

70 NORTH QUEEN ST., TORONTO, ONT. M8Z 2C9

Тел. 233-5801

**НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ФІРМА В КАНАДІ
ЗАПАСОВИХ АВТОВИХ ЧАСТИН ТА ВЖИВАНИХ АВТ**

Власники: БОГДАН І ВОЛОДИМИР СЕМБАЙ

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ МЕБЛІВ

***Rockester* FURNITURE**

ТРИ ВЕЛИКІ КРАМНИЦІ ДЛЯ ВАШОЇ ОБСЛУГИ

TORONTO CENTRAL, 423 College Street West, Tel. 364-1434

TORONTO WEST, 1121 Dundas Street West, Tel. 535-1188

MISSISSAUGA, 1995 Dundas Street East, Tel. 624-4411

(¼ Mile West of Hwy 427)

Courtesy Chevrolet – Oldsmobile Ltd.

1635 THE QUEENSWAY

TORONTO, ONT. M8Z 1T9

TEL. 255-9151

Selling - Appraising - Financing - Leasing - Servicing

Роман Тишак

ДО ВСІХ МОЇХ КЛІЄНТІВ, ПРИЯТЕЛІВ ТА ЗНАЙОМИХ

У справах купна чи продажу нових або вживаних авт, чи троків звертайтеся до мене з повним довір'ям. Маємо великий вибір авт марки Шевролет, Олдсмобіл. При купні авта передайте мені це оголошення, і я зложу \$50.00 від Вашого імени на Вами призначену харитативну чи суспільну організацію.

Дім 767-8175 або 274-7288

УКРАЇНСЬКА ІМПОРТОВА ФІРМА

FIRCHUK'S TEXTILES Parcels to Europe

HEAD OFFICE:

658 Queen St. W., Toronto, Ont. Tel. 364-5036

HAMILTON BRANCH:

293 Ottawa St. N., Hamillton, Ont., Tel. 549-2005

**ВИСИЛАЄМО ПАЧКИ В УКРАЇНУ І ДО ІНШИХ
КРАЇН ЕВРОПИ**

Маємо великий вибір різного роду
товарів і готових убрань
різних розмірів,
а також

хустки, різні матеріали, нитки ДМЦ,
полотна до вишивання.

**SEAGRAM DISTILLERS
LIMITED**

має шану представити Вам

**п. СТЕПАНА
ВОЛОШИНА**

як
**УПОВНОВАЖЕНОГО
ПРОДАВЦЯ**

1210 Sheppard Ave. East
Willowdale, Ontario

Tel. 494-6868
Res. 241-4068

WILLIAM – LEE – FUNERAL CHAPEL

665-669 SPADINA AVENUE (SOUTH OF BLOOR ST.)

TORONTO, ONTARIO

TELEPHONE: 979-2401

Каплиця на 250 осіб. — Приватне паркування.

КУПНО — ПРОДАЖ
домів, підприємств, інвестицій, фермів,
вакаційних дач у Південному Онтаріо.
ЗАГАЛЬНА АСЕКУРАЦІЯ.

Найбільше українське підприємство купна, продажу нерухоможностей і забезпечення в Канаді. Затруднює коло 200 працівників у 15 бюрох в Онтаріо

R. CHOLKAN & CO. LIMITED

Realtor — Insurance Agent

4 БЮРА В МЕТРОПОЛІТАЛЬНОМУ ТОРОНТІ

527 Bloor St. W., Toronto, Ont. Tel. 532-4404
2336 Bloor St. W., Toronto, Ont. — Tel. 763-5555
3359 Bloor St. W., Toronto, Ont. — Tel. 236-2666

R. Cholkan & Co. Limited — General Insurance
2190 B. Bloor St. West, Toronto, Ont. M6S 1P3 — Tel. 763-5666

SEMEHEN FOODS CO. LTD.

Serving Toronto and Vicinity for over 20 years

1572 BLOOR ST. WEST, TORONTO, ONTARIO, M6P 1A4

TELEPHONE: 534-2023

Ukrainian Caravan Foods

SHERWAY GARDENS, "GOURMENT FAIR"

25 WEST MALL, ETOBICOKE, TELEPHONE: 621-3065

5245 DUNDAS ST. WEST, TELEPHONE: 231-7447

ORBIT CO.

10219—19 STREET, EDMONTON, ALBERTA

TEL. 422-5693

- ВИСИЛАЄМО ПАЧКИ В УКРАЇНУ
- Маємо великий вибір різного роду товарів.

Власник — Михайло Свистун

Т Р И З У Б

TRIDENT Fuel Oil Ltd.

260 JANE ST., TORONTO, TEL. 763-5312

В л а с н и к и :

МИХАЙЛО, ЮСТИНА І СТЕПАН ПАНЬКІВ

— Доставка оливи і фахова безплатна обслуга —

New Centre Meat & Delicatessen

323 Roncesvalles Ave., Toronto, Ontario, Tel. 531-4861

Власники — П-тво Демчуки

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

Annette Food Market

238 ANNETTE STREET — TORONTO, ONTARIO —

TELEPHONE: 767-8011

Власники — О. і П. Кавуни

»36 РОКІВ УСПІШНОЇ ФІНАНСОВОЇ СЛУЖБИ

УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ«

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В ТОРОНТІ

Ukrainian (Toronto) Credit Union Ltd.

ЦЕНТРАЛЯ:

297 COLLEGE ST., TORONTO, ONT. M5T 1S2
— TEL. 922-1402 & 922-2797

ВІДДІЛ:

2397 BLOOR ST. WEST, TORONTO, ONT.
— TEL. 762-6961

ВІДДІЛ:

3635 SAWTHRA ROAD
(біля укр. кат. церкви)
TEL. 272-0468

Корисні умови для вкладів і позичок.

Наше завдання — допомагати членам в економічних
справах порадами і фінансово.

НАША СПРАВА — СЛУЖИТИ ЧЛЕНАМ

AL-SAN-CENTRE

**НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТИ ОБСЛУГА ХАРЧАМИ
(КЕЙТЕРІНГ)**

**Найкращої якості обслуґа харчами (Кейтерінґ)
на всякі оказії, як:**

- БЕНКЕТИ • КОНВЕНЦІЇ • ПРОФЕСІЙНІ
ЗУСТРІЧІ • ТОРГОВЕЛЬНІ ВИСТАВИ

**Можна замовляти готову їжу до приватних домів,
канцелярій, на товариські зустрічі і т. п.**

Тел.: 253-0151

**Адреса:
6307 CENTRE STREET S.W., CALGARY, ALTA. T2H 0B7**

CENTRAL PRODUCTS & FOODS LTD.

"Famous Products"

МАРКА ЗНАНОЇ КОВБАСИ

630 NAIRN AVENUE, WINNIPEG, MAN. PH. 667-3855

Управитель Я. ДЕРЖКО

LOTUS TEXTILES

ТЕКСТИЛЬНІ МАТЕРІЯЛИ

Висилка посилок в Україну

Власниця — ГАЛИНА БОНК

2246 BLOOR ST. WEST, TORONTO, ONT. M6S 1N6

TEL. 763-6543

MALTA BROADLOOM WAREHOUSE

3069 DUNDAS ST. W. - TORONTO, ONT. - M6P 1Z5

PHONE 767-2036

Добрий вибір різноякісних диванів.

Ціни догідні.

Власник — ВАСИЛЬ ПАТЕР

Також вкладаємо дивани по домах від стіни до стіни.

В. В. ГРИНИК

власник фірми купівлі і продажу реальностей

W. W. HRYNYK REAL ESTATE

744 QUEEN ST. W., TORONTO, ONT., TEL. 363-5316

PARKLAND MEAT PRODUCTS LTD.

2216 BLOOR ST. WEST — TORONTO, ONTARIO

TELEPHONE 766-8338

Власники — Любомир і Оля Дозорські

ПАВИЧ

М'ЯСАРНЯ І КРАМНИЦЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

809 QUEEN ST. WEST, TORONTO, ONT. TEL. 364-0658
and

LAWRENCE MEAT MARKET

2902 BLOOR ST. W. — THE KINGSWAY — TEL. 239-7726

RY-PORT MEATS LTD.

516 QUEEN ST. WEST - TORONTO, ONT. - M5V 2B3

TEL. 366-6339

Виготовляємо першоякісні свіжі м'ясні вироби, як ковбаси, шинки, паштетівки, сальцесони і багато інших харчових продуктів, які продаємо по дуже поміркованих цінах.

Найсмачніші пампушки випікає
українська пекарня

DONUT HOUSE CO. LTD.

764 QUEEN ST. WEST - TORONTO, ONT. - TEL. 363-5211

Власник — П. ГИЖКА

ПОЛАГОДЖУЄМО ВСІ АСЕКУРАЦІЙНІ СПРАВИ

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED

2477 BLOOR ST. WEST

TORONTO, ONTARIO

M6S 1P7

Telephone 767-5408

Професійна обслуга від 1948-го року.

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖИ

ASTRO TRAVEL SERVICE

2204 BLOOR ST. WEST TORONTO, ONT. M6S 1N4
TEL. 766-1117

IONA SQUARE, 1585 MISSISSAUGA VALLEY BLVD.
MISSISSAUGA, ONT. — TEL. 270-4111

ROMAN'S PLUMBING, INC.

2404 DUFFERIN ST. (JUST NORTH OF EGLINTON)
TEL. 787-1219

РОМАН КОНАРСЬКИЙ — власник

I.G.A.

П. БОЖИК і СТ. СТАНЬКО

ХАРЧОВІ КРАМНИЦІ

1095..ST. CLAIR AVENUE WEST —
2295 BLOOR STREET WEST —
1306 KING ST. WEST, TORONTO, ONTARIO

PARKWAY AUTO BODY REPAIRS

1974 DUNDAS ST. W.

PRONE: LE 1-1227

Направляємо знищені авта, виконуємо механічну працю.
Робота солідна.

Власник — А. ПРЕДКО

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПРОДАЖУ НЕРУХОМОСТЕЙ

PROGRESS REAL ESTATE LTD.

Realtor

1072 BLOOR ST. W. TORONTO, ONT. TEL. 534-9286

120 RUNNYMEDE RD. ФІЛІЯ TEL. 767-1101

ALBERTA FUEL OIL LTD.

278 BATHURST ST. TORONTO, ONT. M5T 2S6
TEL. 362-3224

**УКРАЇНСЬКА
САМОСТІЙНА ФІРМА**

**ПОСТАЧАННЯ
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ**

**ДЛЯ ХАТНЬОГО
ТА ІНДУСТРІАЛЬНОГО
ВЖИТКУ**

Чищення печей та обслуга безплатна.

**УКРАЇНСЬКА ФІРМА
КУПНА І ПРОДАЖУ РЕАЛЬНОСТЕЙ**

BABY POINT REAL ESTATE LTD.

2323 Bloor St. West, Suite 218, Toronto, Ontario M6S 4W1
Telephone 763-2548

Власник фірми:

МИХАЙЛО ГЕНЯГА

уродженець Карпатської України
Відомий українській громаді продавець реальностей на протязі довгих років. У потребі купна чи продажу реальности, запрошуємо зайти до бюро або зателефонувати: 763-2548.
нувати.

УКРАЇНСЬКА БУДІВЕЛЬНА ФІРМА
SAFE WAY CONSTRUCTION CO. LTD.

7 BABY POINT TER., TORONTO, ONT.

TEL. 762-7817

ІВАН ТЕЛЬВАК — власник
М'ЯСАРНІ І ХАРЧОВОЇ КРАМНИЦІ
MIDWEST FOOD MARKET

941 N. WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILL. 60622

TEL. HU 6-7174

ІВАН ТУЦЬКИЙ — власник М'ЯСАРНІ
DANDY MEAT MARKET

Fresh meats • Poultry • Home made sausage

1023 N. WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILL. 60622

TEL. AR 6-0589

EAST END SHOES
КРАМНИЦЯ ВЗУТТЯ

- Продаж нових і направа старих
- Чоловічі і хлоп'ячі
- Ковбойські і робочі чоботи
- Черевики стилю „Оксфорд”

Адреса:
917—12th STREET S.E. — CALGARY, ALTA.

ТЕЛЕФОН: 265-4709

„САМОПОМІЧ“ — ЧІКАГО

КОРИСТАЙТЕ З УСІХ УСЛУГ КАСИ „САМОПОМІЧ“

КОНТА:

- Ощаднестеві konta — 6%
- Чекові konta (т. зв. шер-дрэфти):
 - Особисті дрэфти — 6%
 - Комерційні дрэфти — 6%
 - Організаційні дрэфти — 6%
- Пенсійні konta
- ІРА
- КІЙО
- Конта для малолітніх

ПОЗИКИ

- Особисті
- Позики на авта
- Позики на направу домів
- Відкритий кредит
- Мортгеджові позики
- Комерційні
- Студентські (проценти платить держава)

БЕЗПЛАТНЕ ЖИТТЄВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Хто має ощаднестеве конто в „Самопоміч“, дістає безплатно життєве забезпечення до максимальної суми 2,000 дол., залежно від віку і суми грошей на конті.
- Хто має консумпційну (не мортгеджову) позикуну в „Самопоміч“, дістає безплатно життєве забезпечення до суми 12,500 дол.

заробляють:

ЦЕРТИФІКАТИ

- 6-місячні сертифікати на 10,000 дол.
- 30-місячні сертифікати
- Проценти повищих сертифікатів залежать від курсу державних облігацій федерального уряду.
- 1,000 дол. на 5 років заробляє 7.75%
- 5,000 дол. на 4 роки заробляють 7.50%
- 4,000 дол. на 3 роки заробляють 7.00%

ІНШІ УСЛУГИ

- Грошові перекази
- Подорожні чеки
- Вогнетривалі скриньки
- Полагоджування трансацій поштою
- Вплати за газ, електрику, воду, телефон
- Вимінювання державних бондів
- Безпосередній перелив пенсійних чеків на конто

ГОДИНИ УРЯДУВАННЯ

понеділок	—	закрито
вівторок	—	9.00 до 1.00
		5.00 до 8.00
середа	—	9.00 до 2.00
четвер	—	9.00 до 2.00
п'ятниця	—	12.00 до 8.00
субота	—	9.00 до 1.00

ФІЛІЇ „САМОПОМОЧІ” В ЧІКАГО

НА ЗАХОДІ ЧІКАГО, ІЛЛ.

При церкві св. Йосафата
5000 N. Cumberland Ave.,
Chicago, IL. 60656

Години: неділя, 9.00 до 12.00
АДДІСОН, ІЛЛ.

При церкві св. Андрія
22 W. 347 Army Trail Rdd.,
Addison, IL. 60101

Години: неділя, 9.00 до 12.00
МАНСТЕР, ІНД.

При церкві св. Йосафата
8624 White Oak St.,
Munster, Ind. 46321

Години: неділя, 9.00 до 12.00

ПАЛАТАЙН, ІЛЛ.

Біля укр. церкви та СУМА
755 S. Benton St.,
Palatine, IL. 60067

Години: субота, 9.00 до 12.00
неділя, 9.00 до 12.00

ПЕЙЛОС ПАРК, ІЛЛ.

При церкві св. Петра і Павла
8410 W. 131st St.,
Palos Park, IL. 60464

Години: неділя, 9.00 до 12.00

ГОЛОВНЕ БЮРО

В українській околиці Чикаго
2351 W. Chicago Ave.,
Chicago, IL. 60622

**Ощадності кожного члена „Самопомочі”
забезпечені державою до \$100,000.**

SELFRELIANCE FEDERAL CREDIT UNION

(312) 489-0520

JENNIE'S FLOWER SHOP

Власники — Богдана і Іван Ігнатовичі

**Tel. 766-0813 — 3316 Dundas St. West (at Runnymede)
Toronto, Ontario**

West End Medical Pharmacy

O. E. Dzulynsky, B.Sc. Phm. O. G. Chabursky, B.Sc. Phm.

2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Tel. 769-1717

METRO FABRICS

PARCEL SERVICE

ВЛАСНИКИ — О. і В. ДУМИ

712 Queen Street W., Toronto, Ont.

Tel. 364-6789

УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ

CARDINAL FUNERAL HOMES

366 BATHURST ST. — TEL. 368-1444

92 ANNETTE ST. — TEL. 762-8141
TORONTO, ONTARIO

Власник — ЛЕВ КАРДИНАЛ

Дві каплиці до Ваших послуг.
Щира, чесна і солідна обслуга.

Prestige Woodcraft Ltd.

3471-75 DUNDAS ST. WEST, TORONTO, ONT. M6S 2S5
TELEPHONE: 766-2929

Кухонні кабінети — Туалети — Меблі
Крамничне устаткування

С. Пелех

Г. Сукмановський

А. Л. Баверс

Superior Sausage and Meat Products Co. Ltd.

1004 DUNDAS ST. W. — TORONTO — TEL. 531-8422

Продаємо тільки першоякісне м'ясо та відомі в Торонті
й околиці зі своєї якості і смаку м'ясні вироби.

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

Michael's Custom Tailor and Menswear

777 QUEEN ST. W. — TORONTO, ONT. — TEL. 366-3145

Шиемо на міру убрання з імпортованих матеріалів
і провадимо відділ чоловічої галянтерії: сорочки, краватки,
шкарпетки, зимові і літні плащі та інше.

Власник: Михайло Лицишин

HARDWARE STORE

Gifts • China • Paints • Plumbing & Electrical Supplies

682 QUEEN ST. W. - TORONTO, ONTARIO - PHONE 363-1520

Коли хочете купити домашнє знаряддя, то заходьте до нас.
Продаємо в поміркованих цінах.

Ніна і Тарас Парченко

HYGRADE Wallpaper & Paint Company

23 ST. JOHNS RD. TORONTO, ONT. TEL 767-0464

Українська крамниця фарб і тапетного паперу
та плиток на стіни і підлоги.

Власники: Василина Петришин і Тарас Сметанюк

SHUMSKY JEWELLERS

766 QUEEN ST. WEST - TORONTO, ONT. - TEL. 363-1773

**Продаж: годинники, діаманти, перстені, кришталі та ін.
Направа годинників та біжутерії.**

За вдоволення гарантуємо.

M C DAIRY CO. LTD.

212 MAVETY ST. TORONTO PHONE: 766-6711

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ A P K A

- Книжки, журнали, часописи, шкільне і бюрове приладдя
- Різьби, вишивки, нитки, панама, грамофонні платівки
- Машинки до писання, фотоапарати

575 Queen St. W.

Toronto, Ont.

Tel. 366-7061

ROYCE RADIO & FURNITURE

1529 DUPONT ST. TORONTO TEL. LE 5-0175

DISTRIBUTOR OF FINE FURNITURE AND ELECTRIC APPLIANCES

Модерні меблі і електричне домашнє устаткування.

Власники: ЛЕВ І ПЕЛАГІЯ ДОПТИ

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ ОДЕЖИ

Е. ДУМИН І СКА.

552 QUEEN ST. WEST, TORONTO, ONT. TEL. 364-4726

УКРАЇНСЬКА ХАРЧОВА КРАМНИЦЯ

NATIONAL I.G.A. SUPERMARKET

970 COLLEGE ST. - TORONTO, ONT. - TEL. 536-3449

АПТЕКА МЕДВІДСЬКИХ

SANITAS PHARMACY

546 QUEEN ST. WEST

EM 3-3746

TORONTO, ONT.

Хочете збудувати церкву, школу, помешкання чи фабрику?

Звертайтеся до будівельної компанії

West-Lake Construction Ltd.

ІВАН ХИЧІЙ — президент

9 WHITECROFT PL. ISLINGTON, ONT M9A 4T3

Тел. 244-0084

ВІННІПЕГ!

ВІННІПЕГ!

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“ВІРА”

приймає вклади й уділяє позички на дуже догідних умовах. Власне нове приміщення.

800 SELKIRK AVENUE, WINNIPEG, MANITOBA
PHONE 586-8124

Урядові години:

Від понеділка до четверга — від год. 9 рано до 6 по пол.

П'ятниця: від год. 9 рано до 7 по пол.

Субота: від год. 9 рано до 1 по пол.

MARY'S FLOWER SHOP

492 QUEEN ST. W.

TEL. 368-9055

TORONTO, ONT.

Власники — родини: Боднарук і Буцик

**DESIGN ALUMINUM INDUSTRIES
Limited**

3195 LENWORTH DRIVE

TEL. 625-2740

**M. KOPYSTANSKY
UKRAINIAN ART CERAMIC CENTRE**

2388 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, CANADA

RES. 763-1000 BUS. 766-6691

А Д Р Е С А Р
УКРАЇНСЬКИХ СВІТОВИХ, ЦЕНТРАЛЬНИХ І КРАЙОВИХ
УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ
К А Н А Д А

- Світовий Український Визвольний Фронт (СУВФ), Президія**
World Ukrainian Liberation Front (WULF)
140 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada M5V 2R3
- Світовий Конгрес Вільних Українців (СКВУ), Секретаріат**
World Congress of Free Ukrainians, Secretariat
2118 A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada M6S 1M8
- Комітет Українців Канади (КУК), Центральна**
Ukrainian Canadian Committee, National Executive
456 Main Street, Winnipeg, Man., Canada R2W 4V6
- Ліга Визволення України (ЛВУ), Головна Управа**
Canadian League for the Liberation of Ukraine, Nat. Executive
140 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada M5V 2R3
- Об'єднання Жінок Ліги Визволення України (ОЖ ЛВУ), Головна Управа**
Women's Association of LVU, National Executive
140 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada M5V 2R3
- Спілка Української Молоді в Канаді, Крайова Управа**
Ukrainian Youth Association in Canada, National Executive
83 Christie Street, Toronto, Ont., Canada M6G 3B1
- Товариство колишніх вояків Української Повстанської Армії (УПА) в Канаді, Головна Управа**
Society of Veterans of UPA,
140 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada M5V 2R3
- Асоціація Діячів Української Культури (АДУК)**
140 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada M5V 2R3
- Українська Народня Поміч, Представництво в Канаді**
Ukrainian National Aid Association of America
140 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada M5V 2R3
- Організація Української Молоді „Пласт”, Крайова Управа**
Ukrainian Youth Ass'n "Plast"
2199 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada M6S 1N2
- Об'єднання Української Демократичної Молоді (ОДУМ) в Канаді**
ODUM — Youth Association
404 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada M5T 2S6

МУНО — Молодь Українського Національного Об'єднання
Ukrainian National Federation Youth — MUNO
297 College Street, Toronto, Ont., Canada M5T 1S2

Спілка Українських Журналістів в Канаді
Ukrainian Journalists' Association in Canada
140 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada M5V 2R3

Видавнича Спілка „Гомін України”
“Homin Ukrainy” (“Ukrainian Echo”)
140 Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada M5V 2R3

А В С Т Р А Л І Я

Ліга Визволення України в Австралії
Australian League for the Liberation of Ukraine
2 Lily Avenue, Seaton, S.A., Australia 5023

Спілка Української Молоді в Австралії
Ukrainian Youth Association in Australia
11—15 Church Street, Lidcombe, N.S.W., Australia 2141

Станція вояків Української Повстанської Армії (УПА)
с/о Mr. D. Hrycko
68 Allawah Street, Sydney-Blacktown, N.S.W., Australia 2148

Український Культурно-Товариський Клуб
The Ukrainian Cultural and Social Club Ltd.
11—15 Church Street, Lidcombe, N.S.W., Australia 2141

Видавництво „Наш Фронт”
“Our Front” Publishers
69 Holmes Road, Moonee Ponds, Victoria, Australia 3039

А В С Т Р І Я

Об'єднання Українців в Австрії
Verein der Ukrainer in Oesterreich
Sandbuehelweg 5, 6020 Innsbruck, Austria

Спілка Української Молоді в Австрії
Ukrainischer Jugendverein in Oesterreich
Ferd.-Raimundstr. 19/8, 5026 Salzburg-Aiken, Austria

А Р Г Е Н Т І Н А

Товариство „Просвіта”
“Prosvita”
Soler 5039, 1425 Buenos Aires, Argentina

Об'єднання Жінок „Просвіти”

Union Mujeres de “Prosvita”

Soler 5039, 1425 Buenos Aires, Argentina

Спілка Української Молоді в Аргентині, Крайова Управа

SUM — Asociacion Juvenil Ucraina “Prosvita”

Soler 5039, 1425 Buenos Aires, Argentina

Український Видавничо-Інформативний Інститут

Instituto Informativo Editorial Ucrainio

Soler 5039, 1425 Buenos Aires, Argentina

Видавництво Юліана Середяка

Sr. Julian Serediak Editorial

Casilla de Correo 7, Sucursal 7, 1407 Buenos Aires, Argentina

Б Е Л Ь Г І Я

Спілка Української Молоді (СУМ), Центральна і Крайова Управи

Association de la Jeunesse Ukrainienne

72, Bd. Charlemagne, Bruxelles 1040, Belgium

Б Р А З І Л І Я

Товариство Прихильників Української Культури

Sociedade dos Amigos da Cultura Ucraina

C.P. 881, 80.000 Curitiba, Parana, Brazil

Українське Товариство „Соборність”

Sociedade Ucrainiana “Unificacao”, Caixa Postal 142,

09500 — Sao Caetano do Sul, Sao Paulo, Brasil

В Е Л И К А Б Р І Т А Н І Я

Союз Українців у Великій Британії

Ass'n of Ukrainians in Great Britain, 49 Linden Gardens,

Notting Hill Gate, London, England W2 4HG

Українська Видавнича Спілка; Українська Інформаційна Служба

Редакції журналів „Визвольний Шлях” і „Український Огляд”

Ukrainian Publishers Ltd.

“Liberation Path” & “Ukrainian Review”

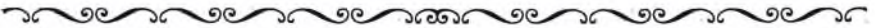
200 Liverpool Road, London, England N1 1LF

Спілка Української Молоді (СУМ), Крайова Управа

Ukrainian Youth Ass'n in Great Britain

c/o “Tarasivka” U. Youth Centre, Bridge Lane,

Weston-on-Trent, Derby's, England DE7 2BU

ГОЛЛЯНДІЯ

Українська Громада в Голляндії

Bond van Oekrainers, Postbus 169, Hengelo (O), Holland

ЕСПАНІЯ

Об'єднання Українських Студентів в Еспанії

c/o Mr. W. Pastuschuk, Cea Bermudez 43, 7 B Madrid 3, Spain

З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ

Організація Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ), Гол. Управа
Org. for Defense of Four Freedoms for Ukraine (ODFFU), Inc.
P.O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y., USA 10003

ДІМ Організацій Українського Визвольного Фронту
136—2nd Ave., New York, N.Y., USA 10009

Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України (ОЖ ОЧСУ), ГУ
Women's Association of DFFU,
P. O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y., USA 10003

Спілка Української Молоді Америки (СУМА), Головна Управа
Ukrainian American Youth Ass'n, Inc.
P.O. Box 211, Cooper Station, New York, N.Y., USA 10003

Товариство колишніх вояків УПА в ЗСА, Головна Управа
Society of Veterans of UPA, Inc.
P. O. Box 304, Cooper Station, New York, N.Y., USA 10003

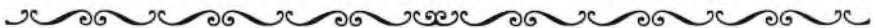
Український Конгресовий Комітет Америки
Ukrainian Congress of America, Inc.
203—Second Ave., New York, N.Y., USA 10009

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій (СФУЖО)
World Federation of Ukrainian Women's Organizations, Inc.
4936 N.—13 Street, Philadelphia, Pa., USA 19141

Українська Народна Поміч; Редакція „Українського Народного Слова”
Ukrainian National Aid Ass'n, Inc.
P. O. Box 1948, Pittsburg, Pa., USA 15230

Асоціація Діячів Української Культури (АДУК)
136—2nd Ave., New York, N.Y., USA 10009

Український Відділ Американських Приятелів АБН (ПАБНА)
American Friends of ABN, Ukrainian Division
P. O. Box 255, Cooper Station, New York, N.Y., USA 10003

Н І М Е Ч Ч И Н А

Українське Видавництво і тижневик „Шлях Перемоги”

8 Muenchen 80, Zeppelinstrasse 67, W. Germany

Спілка Української Молоді в Німеччині, Крайова Управа

8 Muenchen 80, Zeppelinstrasse 67, W. Germany

Центральний Комітет АБН, Український Відділ

8 Muenchen 80, Zeppelinstrasse 67, W. Germany

Братство колишніх вояків УПА в Європі

8 Muenchen 80, Zeppelinstrasse 67, W. Germany

Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині (ЦПУЕН)

8 Muenchen 2, Dachauerstrasse 9/II, W. Germany

Ф Р А Н Ц І Я

Об'єднання Українців у Франції

Union des Ukrainiens en France

186, Bd. St. Germain, 75 Paris 6, France

Видавництво „Європейський Схід”

“L'est Europeen”, B.P. 351—09, 75423 Paris, Cedex 09,

Ш В Е Ц І Я

Українська Громада у Швеції

Ukrainska Saelskapet, Box 32, Stockholm 1, Sweden

З М І С Т

	сторінка
Календаріюм, історичний календар	6
Державні свята Канади і ЗСА, міри довжини	30
Міри поверхні, міри ваги, міри об'єму	31
Температура за трьома системами	32
Я. Орлик — Тридцять червня	33
Акт проголошення відновлення української державности ..	34
В. Дідюк — У 40-річчя історичного чину нації	35
А. Гладилович — Олекса Гасин	48
М. Данилович — Предтеча національного відродження	55
В. Макар — Мемуаристика — прожектор минулого у майбутнє	60
С. Караванський — Колискова	75
В. Вишиваний — Великодній тиждень	76
М. Данилишин — Роковини хрещення України	80
В. Бородач — Символові Упівського „Бастіону”	84
М. Перехожа — Зустріч	88
Шевченко у своїх листах про москалів	93
В. Д. — Добрий відпочинок — запорака здоров'я	97
Д. Болтон (переклав Б. Мельник) — Знайдено секрет фотосинтези	99
М. С. Масютко — До України	102
Е. Дмитрик — Під Її Покровом	103
Д-р С. Галамай — 30 червня 1941 р. і тодішня міжнародня ситуація	105
Українські демонстрації під час XIII зимової олімпіади ..	110
Різне та цікаве	114
Відділ оголошень	119
Адресар українських центральних і крайових установ та організацій	154

ЄДИНА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА

COMMUNITY TRUST COMPANY LTD.

2299 BLOOR STREET WEST — TORONTO, CANADA M6S 4T2

TEL. (416) 763-2291 — 766-3342

приймає вклади і ощадності, платить найвищі відсотки,
уділяє особисті і мортгеджові позики, приймає і реєструє
пенсійні плани і на нові дома (RRSP and RHOSP)

Полагоджує всі банкові операції — приймає домашні
рахунки (телефони, електрика і т. п.)

Завідує спадками і довіреннями (траст).

Управитель: Богдан Миндюк